

KARU

RE

VI SKAITO

KARI

pp20044

1938 METAIS „KARIO“ 20.000!

**„KARYS“ — kiekvieno
lietuvio kas savaitę
laukiamas
svečias**

**Jubiliejiniais metais
be įdomaus,
ilustruoto „Kario“ —
neįmanoma**

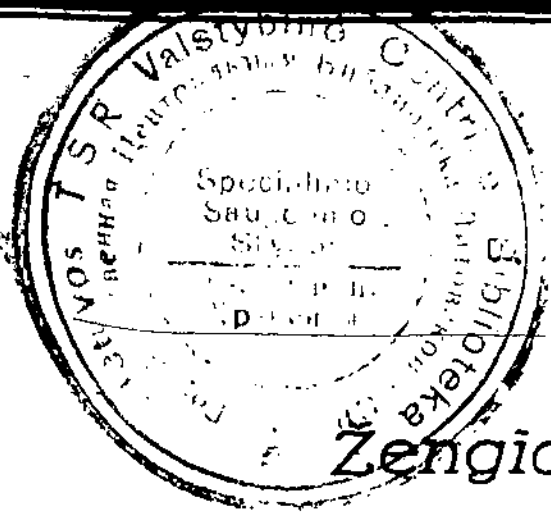
**Dar nevėlu
išsirašyti
„KARI“**

96.294674

KARIAI

LIETUVOS KARIUOMENĖS SAVAITINIS LAIKRAŠTIS

Kariai ir šauliai,

Žengiant iš senųjų metų į naujuosius, mums turi rasti dar daugiau ryžto ir galios toliau dirbti tėvynei Lietuvai. Mokydamiesi kaip reikiant vartoti ginklą ir drausmingai eidami patikėtą pareigą, stiprinkite jos saugumo viltį. Kai tvirta mūsų ginklo pajėga, tai tvirtas ir mūsų krašto laisvės laidas.

Sveikindamas Naujųjų Metų, sutinku jus nuoširdžiais linkėjimais, kad būtumėte visuomet sveiki ir gerai nusiteikę.

Kaunas, 1938 metų sausio 1 d.

A. SMETONA
Respublikos Prezidentas

Brig. generolas inžinierius DIRMANTAS
Krašto Apsaugos Ministeris

Brig. generolas S. RAŠTIKIS
Kariuomenės Vadas

1938 metai — jubiliejiniai metai

Brig. gen. Nagevičiaus kalba, pasakyta prie Vytauto Didžiojo muziejaus sutinkant Naujuosius Metus

Kovų Varpų sutartinė malda, Laisvės Varpo ir Tautos himno garsai radijo bangomis nuaidėjo per visą Lietuvą ir už jos ribų. Atėjo 1938 metai, metai mūsų tautai ypačiai minėtini, metai jubiliejiniai.

Prieš dvidešimt metų, t. y., 1918 metais, Lietuvos Tautos Taryba Vilniuje paskelbė Lietuvos Nepriklausomybę.

Prieš dvidešimt metų mūsų senoje sostinėje Vilniuje susidarė pirmoji atgijusios Lietuvos valdžia.

Prieš dvidešimt metų pradėta kurti savoji ginkluotoji jėga — kariuomenė.

Prieš dvidešimt metų pradėta kurti ir tvarkyti krašto valdymą, susisiekimo, ryšio administracija ir milicija.

Prieš dvidešimt metų, t. y., 1918 metais, rusų vokiečių karui pasibaigus, didžiulė lietuvių tautos ir Lietuvos žemės gyventojų dalis, kurie Didž. karo audros buvo atplėšti nuo savųjų, nuo Tėvų žemės, ir ištremti Rusijos gilumon, dabar vėl gavo progą, kad ir sunkiais vargingais keliais, grįžti į Tėvynę.

Be to, šiais 1938 metais sausio 15 dieną sueina penkiolika metų, kai mūsų pajūrio broliai prisijungė prie savo kamieno — Didžiosios Lietuvos.

Nuo Nepriklausomybės paskelbimo iki šiol daug teko išgyventi ir pakelti mūsų tautai.

Pirmieji 1919 ir 1920 metai buvo žūtbūtinės ko-

vos metai. Tauta, įtempusi visas savo jėgas, kovojo už savo nepriklausomybę trijuose frontuose prieš tris priešus.

Lietuviai, laisvės ištroškę, jos aušros pirmiems spinduliams pasirodžius, jos siekė per kovas ir ją laimėjo.

Nepriklausomybė apginta. Krašto jėgos įtempiamos Lietuvos atkūrimo darbui.

Svetimųjų valdymo išvarginta, Didžiojo karo ugnies ir okupantų nukamuota Lietuva atstatoma iš griuvėsių. Sujudo, sukruoto darbas visose srityse, prasi-dėjo dvasinių ir medžiaginių tautos gerybių kūrimas. Daug jėgų ir darbo tauta padėjo, daug rūpesčių vadovybė turėjo.

Šiais metais, minėdami dvidešimties metų nepriklausomo gyvenimo jubiliejų, turėsime progą apžvelgti tų metų intensyvaus mūsų tautos darbo vaisius.

Šiandien, įžengę į jubiliejinus metus, su pagarba lenkiame galvas mūsų tautos veteranams aušrininkams, varpininkams ir kitiems anos gaudynės veikėjams. Jie anais lietuvių spaudos draudimo laikais, nepaisydami persekiojimų ir pavojų, ryžosi per spaudą vis labiau įžiebtį ir išplėsti mūsų tautoje tėvynės meilės ir susipratimo ugnelę. Vieni rašė, kiti spausdino, knygnešiai paslapčia per sieną gabeno, o dar kiti čia, Lietuvoje, platino spausdintą lietuvišką žodį.

Su pagarba lenkiame galvas ir Lietuvos motinoms, kurios spaudos draudimo laikais prie ratelių iš maldaknygės ar elementoriaus slaptai mokė savo vaikučius skaityti gimtąją kalbą, o savo dainomis ir pasakojimais įžiebė vaikų širdyse Tėvynės meilę ir ištikimybę tautai. Lenkiame galvas toms motinoms ir tėvams, kurie savo dideliu trūsu ir rūpesčiu išleido vaikus į mokslus ir tuo padėjo paruošti tautai šviesuomenės.

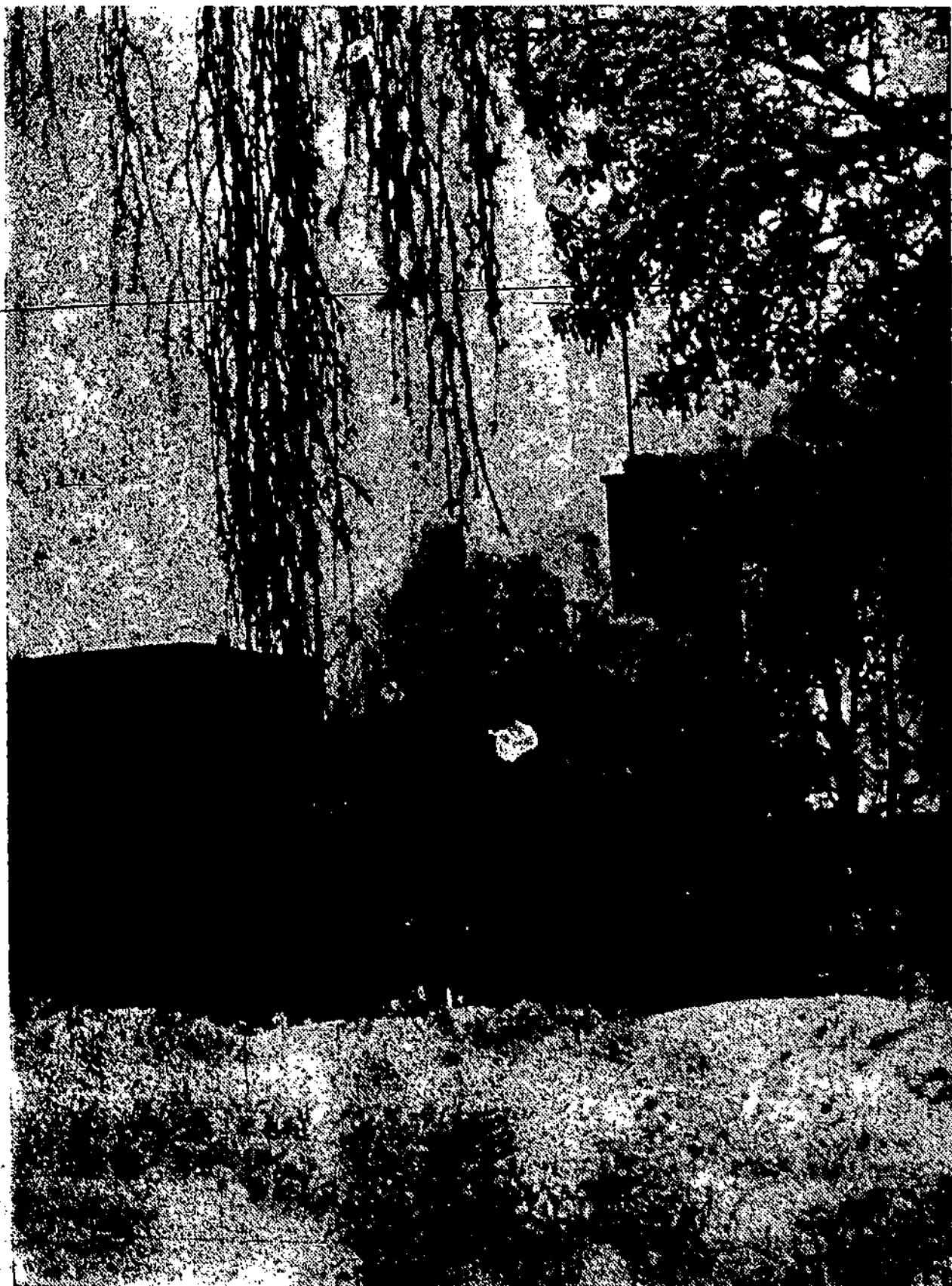
Su pagarba lenkiame galvas visiems mūsų tautos vyrams, kurie dar prieš Didįjį karą žadino tautos susipratimą, o Didžiojo karo metu vieni Lietuvoje okupantų varžomi, kiti ištėmė Rusijoje kėlė Lietuvos vardą ir privedė prie Nepriklausomybės, paskelbimo ir ėmėsi tvarkyti, atkurti mūsų Lietuvą.

Su pagarba lenkiame galvas savanoriams kūrėjams, visiems Nepriklausomybės kovų dalyviams kariams, partizanams ir šauliams. Jie laisvės pasiilgimo vedami Lietuvos atstatymo metais ėjo į kovą drąsūs, pasiryžę verčiau laisvi numirti, negu gyvi vergauti.

Daug jų padėjo savo jaunas galvas kovų laukuose už tėvynę, už mūsų tautos laisvę. Vieni jų žuvo vaduodami Gedimino sostinę, kiti — pajūrį, tretį Kėdainių, Radviliškio laukuose, o dar kiti Nemuno ir Dauguvos krantuose ar Širvintų Giedraičių kautynėse.

Vieni jų liko gyvi ir daug vargo išvargę grįžo į Laisvąją savo Tėviškę. Kiti, kraują pralieję, sveikatos nustoje, tapo karo invalidais. Apie jų žygius mums primena Kovų Varpai, Karo Muziejaus eksponatai, istorijos puslapiai ir vyresniosios kartos atsiminimai.

Šis 20 metų jubiliejus tebūnie jiems visiems paguodos ir džiaugsmo atpildas už jų vargus ir kančias, atgaunant Nepriklausomybę; tebūnie šie jubiliejiniai metai paguoda motinoms ir tėvams, sesėms ir broliams, nustojusiems sūnaus ar brolio mūsų Nepriklausomybės

V. D. Karo Muziejus žiemą

L. Skučo nuotr.

kovose. Jų visų pasiryžimo dėka šiandien Lietuva laisva.

Mūsų ūkininkai, darbininkai, amatininkai, prekybininkai, mokytojai, valdininkai ir kitų profesijų darbininkai bei visi geros valios žmonės tuo ar kitu būdu savo sunkiu darbu ir rūpesčiu prisidėjo Nepriklausomybės kovų metais prie laisvės atgavimo, prie Lietuvos atkūrimo, jos nepriklausomybės stiprinimo ir saugojimo. Visiems jiems didelė mūsų pagarba.

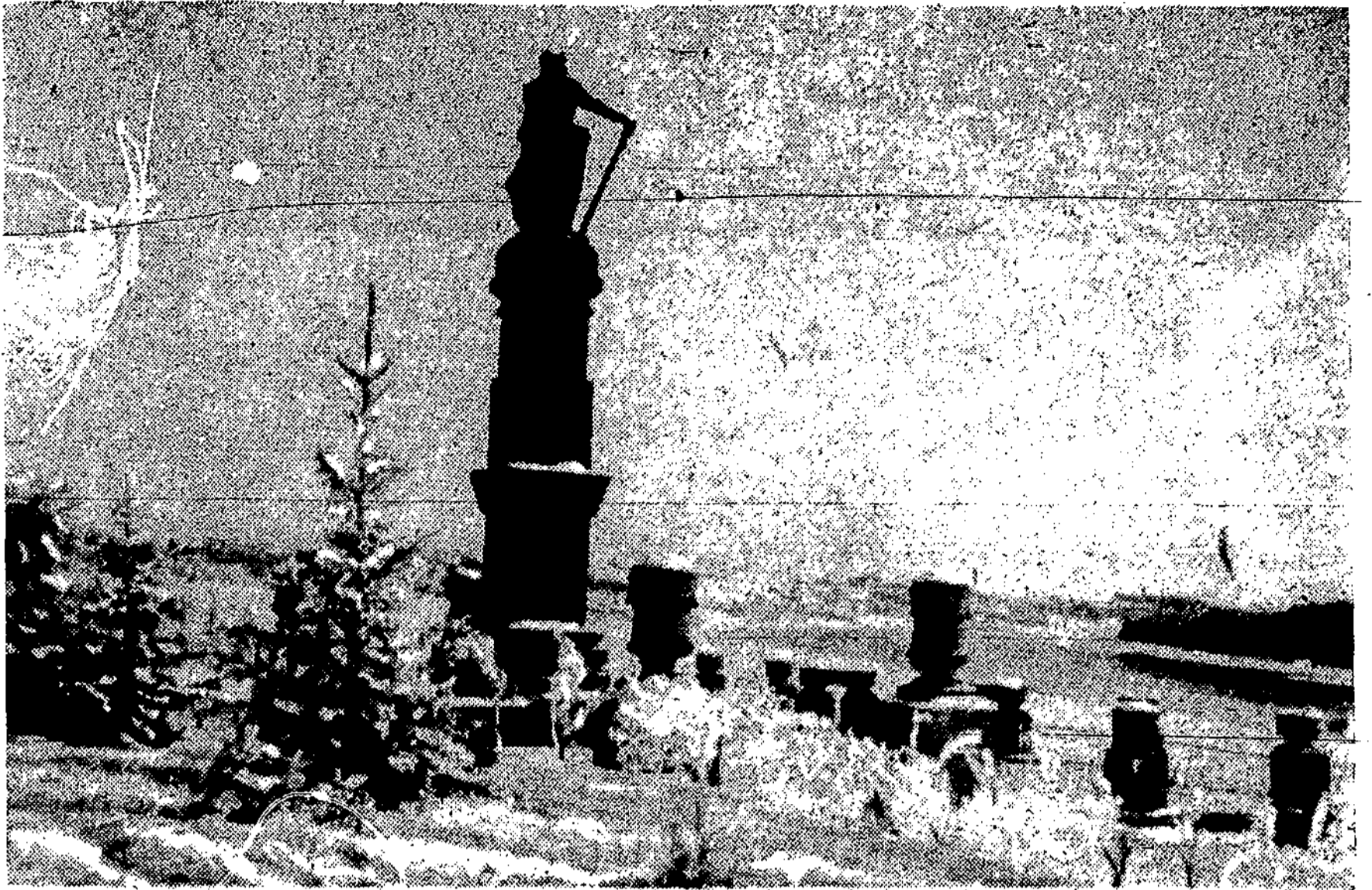
Siunčiame sveikinimus mūsų broliams amerikiečiams, aktingai prisidėjusiems ir rėmusiems nepriklausomybės atgavimą ir Lietuvos atkūrimą. Štai ir čia, Karo Muziejaus bokšte, jų dovana, Laisvės Varpas, pritaria Tautos himno garsams.

Sveikiname ir mūsų pajūrio brolius, nenuilstamai budinčius lietuvių sargyboje.

Ypatingus linkėjimus siunčiame mūsų broliams ir sesėms vilniečiams, kenčiantiems okupantų persekiojimus. Žinokite, kad Laisvosios Lietuvos tautiečiai mintimis ir siela visuomet su jumis.

Siunčiame sveikinimų ir toms motutėms ir tėveliams, tiems broliams ir sesutėms, kurių sūnūs ar broliai dabar tarnauja kariuomenėje arba kitas atsakingas pareigas eina tėvynės ir tautos nepriklausomybės sargyboje ir dėl to negali kartu su kitais savo šeimos nariais švęsti Kalėdų ir Naujųjų Metų švenčių.

Laisvojoj Lietuvoj švęsdami 20 metų Nepriklausomybės jubiliejų, prisiminkim kas buvo prieš 20 metų ir pažvelkime ko esame pasiekę.

Neseniai pastatytas D. L. K. Kęstučio paminklas Prienų iguloje Pusk. Mačiūno nuotr.

Vyresnioji karta, aktingai prie to viso prisidėjusi ir išgyvenusi, turės progos papasakoti jaunajai kartai, ją iš savo patyrimų pamokyti, o jaunoji karta, užaugusi ir brendusi Nepriklausomoje Lietuvoje, galės iš praeities pasisemti stiprybės tautos ir valstybės ateities uždaviniais vykdyti, visi gerai atsimindami, kad su Lietuvos likimu yra susijęs jų asmens ir šeimos likimas.

Švęsdami jubiliejinius metus, pasistengsime dar daugiau suglausti savo eiles, dar daugiau ryžtis, dar didesne energija ir atsidėjimu dirbti mūsų Tėvynės ir tautos gerovei.

Tad laimingų 1938 jubiliejinių metų!

1918 – 1938

*Dvidešimt metų garbę trispalvės
Gina plieninės karių jau gretos.
Ginklų saliutu - šautuvų salvėm
Jus mes sutikom, Naujieji Metai!*

*Šūviai. Raketos. Ugnies liežuviai
Nušvietė niūrią, tamsią padangę.
Laisvės gi varpas skelbė lietuviūi,
Kad jūs, Naujieji Metai, jau žengiat!*

*Ką gi mums žadat, Naujieji Metai?
Saulę ir džiaugsmą? Audrą su vėjais?
Vėtros nebaisios — tvirtos mūs gretos:
Metai po metų augam, stiprėjam!*

*Jus pasitike šautuvų salvėm,
Skelbiame drąsiai: „Mes jau užaugom!
Mes savo laimės esame kalviai,
Laimė - mūsų laisvė! laisvę mes saugom!“*

*Dvidešimt metų — nemažas tarpas.
Daug padaryta, dirbt daug dar turim.
Gaudžia džiaugsmingai Laisvės mums varpas,
Drąsiai į laiko tolį mes žiūrim.*

*Norim statyti, griauti nenorim.
Audrai ištikus priedanga — plienas!
Žemėj, padangėj, jūroj ir ore
Mes nepabūsim audros nė vienas!*

*Ką mums beduotut — mes linksmu veidu
Naujieji Metai, jus pasitinkam!
Žaibus, perkūnus nors ir aplinkui
Karo dievaitis iširdęs svaido...*

*Žingsnis po žingsnio drąsiai į toli
Vieškeliu amžių ženki, tėvyne!
Audrai ir vėjams mes kaip lig šioliai
Kelią užstosim savo krūtinėm...*

Dim. kpt. L. Žukauskas

„Šiandien“

Vakar dienos jau nebėr. Rytdienos dar nėr. Ši diena mano,

Vakar diena nuskrido... Nebepagausiu. Rytdiena — ateitis... Jos nevaldau.

Šiandien tai dabartis... Tai aš. Tai mano.

Ką žada man šios dienos tūkstantis keturi šimtai keturiasdešimts minučių, aštuoniasdešimts tūkstančių keturi šimtai sekundžių?

Vienas Dievas žino. Kas numatoma, nevisuomet įvyksta. Pasveikinau išaušusį rytmetį, kaip brangų svečią, o vakaras gedulu apsiniaukė. Vėl kitą dieną sutikau, kaip iširdusį vilką, o ji paskleidė paguodą ir palaimą. Mano „šiandien“ yra man paslaptis. — Viena težinau, kad ji kaupia savyje mano praeitį, mano dabartį ir mano ateitį. Jei norime dirbti ateičiai, reikia dirbti šiandien.

Šiandien yra progų mozaika (įvairiaspalviškumas), tų progų, kurių mes nepažįstame, kurių mes nepaisome, o net ir keikiame.

Proga visur mus lydi. Tai, ką mes vadiname piktą, kaip antai: stinga reikalingiausių dalykų, apsilvita, nelaukti smūgiai ištiko, išmintingasis tiek pat gerų progų suranda.

Pati mirtis gyvenimo prasmės moko, paryškina žmogaus nuopelnus; mirties giltinė, kaip šešėlis mus sekioja, primena kiekvienam, kad reikia gyvenimo ko-

vą laimėti, pakol yra „šiandien“. Smūgis narsiai sielai tėra proga atsikelti, užsigrūdinti.

Kur, jei ne jaunuolių gyvenime, rasime gražesnių pavyzdžių? Dienai brėkstant palėpėje, ar laukuose paskui arklą eidami, jie akis į knygą įbedę ieško naujų pasaulių. Neturtas ir vargas jų nepalaužė. Jeigu jie ilginiui išgarsėjo, tai buvo devyniasdešimts devyni nuošimčiai atkaklaus darbo ir vienas nuošimtis talento.

„Šiandien“ yra įdomus burtininkas, žarstąs šimtus galimybių ir progų. Mūsų pastogė, mūsų darbo įnagai, tarnyba, viršininkai, draugai, pažintys, atsitikimai, bandymai, sielvartai, džiaugsmas, neturtas, turtas, sveikata, liga, šaltis, šiluma, badas, troškulys, miegas, lietus, vėjas ir t. t., vis tai tiek gerų šios dienos progų!

Vis vien kur mes esame, galime šios dienos dulkes paversti auksu. Jei lietus neišleidžia manęs iš namų, ar nekviečia mane knygos, nemirtingi, nuoširdūs draugai, pasiryžę visuomet prabilti, juos prakalbinus? Jei kas nepasisekė, sielą gelia, ar ne garbė tam, kurs kenčia už teisybę? Ir nepasisekimas ir džiaugsmas viena tebyloja: tikroji gėrybė yra dvasios taurumas ir sąžinės ramybė. Jei esu vienas — Dievas ir mirę karžgiai yra su manimi. Jei gyvenu triukšmingoje aplinkumoje, suprantu, kaip gera ir miela gyventi susitelkus, gražių minčių ir pasiryžimų draugijoje.

Išmintį slepia paprasčiausi drabužiai. Ji žengia kukliai, nuolankiai. Minia jos nepastebi. Ji įsikuria akis nebadančių, kasdienišku progų, įvykių viešpatijoje. Jos paslaptys težinomos susikaupusiai, kantriai sielai.

Išmintingasis visur mokosi, kiekvienas šios dienos atsitikimas yra proga pažengti; nieko nėra veltui.

Jeigu pasijuto patikimo asmens prigautas, jis save tekaltina ir žada būti atsargesnis; kitų peikiamas, jis džiaugiasi savęs nepaniekinęs; kitų vengiamas, jis patenkintas gali bendrauti su spausdintu žodžiu. Susitinka jis su įžymiais žmonėmis — vis tai proga šviestis; susiduria su storžieviais — proga įvertinti gero auklėjimo reikšmę. Kitų laimė daugina ir jo laimę, kitų grožis, išmintis, narsa, kelia ir jo sielą. Linksma kūdikio balsas žadina jo džiaugsmą, paukščių čiulbėjimas skatina jį dainuoti. Jam dirbo ir kentėjo visi, visur, visais amžiais. Jam Mozė išvadavo savo tautą iš vergijės, jam trys šimtai didvyrių aukojosi ties Termopilais, jam Kolumbas praskynė kelią per nežinomus vandenynus ir Galilėjus dangaus skliautus ištyrė. Jam dainavo mūsų dainiai, už jį kovojo mūsų savanoriai.

Jis žino, kad visa, kas numūša žmonių gerą valią, kas tramdo jų gerus santykius, jį patį skriaudžia ir dėl to jis nenusimena, jis myli net tuos, kurie klysta.

Žmogaus gyvenimas yra tikras romanas, sako garsus amerikiečių mintytojas Emersonas, kai jis rimtai tvarkomas. Žvaigždės ir kalnai, žemė ir jūra garsina sielos giedrą, dvasios polėkį, kantrybę, kovos metą. Žiedas, žmogaus žvilgsnis, saulės apsižvalgymas, kuomet jį rytą keliasi ir vakarop slepiasi, visa mums sako kaip geras ir didis yra Kūrėjas, kaip gražus yra mūsų gyvenimas!

Mums netrūksta progų ir priemonių gera daryti, tobulėti, tik stinga ištvermės, ryžtingumo apvaldyti save ir šios dienos aplinkybes. Mes dažnai nenusivokiame ko reikia siekti, o ir žinodami neiname be atodairos. Mes klaidingai vaizduojamės negalį iškilti, didvyriškai pasireikšti dabartinėse sąlygose. Ne, mes visur esame pasaulio centre. Visa, kas vyksta, kur bebūtume, ką bedarytume yra didelis dalykas, jei pati didybė glūdi mumyse. Šito nenusimaną, bergždžiai skundžiasi laiko ar priemonių stoka.

Gusarų pulko rajonas, papuoštas gražiu Vilniaus kryžium. Nuotraukoj — pulko vadas, kapelionas ir karininkų būrelis kryžiaus pašventinimo proga

Pakrikėlis eina per tyrus ir nieko nepastebi; akylai siela ir čia randa brangių akmenų. Nieko nelauk iš tų, kurie vis aimanuoja, ką jie nuveiktų, jei būtų palankios aplinkybės. Veikliai, energingai sielai kliūtis — atrama prašokti save. Veltui verkšlenama dėl nepakankamų gabumų. Didžiausia žmogaus dovana, nuskambėjusi pasaulį garbingiausiais žygiais, yra, buvo ir bus gašli darbo meilė. Nedūsaukime dėl praeties, ji nebegrįš, mūsų „šandien“.

Mes esame ten, kur mes savęs ieškome: pojūčių klane ar tiesos ir meilės aukštybėse. Tiesa, žmoniškumo, tobulybės viršūnės nelengvai siekiamos, bet jų be atvangos siekias, auga ir spinduliuoja.

Atsimink, kad ne kylama nesuklupus. Niekis suklypti, svarbu atsikelti.

Energingi net dažniau už kitus suklypa, bet jie nedrybso ant žemės; suklypę, kiekvieną kartą, jie dar greičiau atsikelia ir nesiskųsdami nei nuovargiu, nei saulės kaitra, jie narsiai žengia pirmyn.

Lėti mažiau klaidų daro, jie taip nepaslankūs! Jiems teks rečiau atsikelti, bet jiems stinga lakumo, užsimojimo. Jie turi ypač save skatinti ir vis vien kopti; žingsnis po žingsnio, vis stumiamos priekin.

Atsimink ir tai, kad kalnuose yra daug plėšrių paukščių. Ir pats turėk snapą bei nagus apsiginti. Nesitrukdyk dėl tuščios garbės, sau patikdamas; nepasiduok puikybei. Kopti ne kad kitų būtum geriau matomas, bet todėl, kad tėvynės gerovė, pareiga, Aukščiausiasis tave šaukia.

Mūsų kulkosvaidininkai žygiuoja pasakišku žiemos keliu

Atsimink pagaliau, kad tik ilginiui sparnai auga: vikšras virsta drugeliu. Kas bebūtum, stenkis ir melskis, o pajusi turis sparnus ir pradėsi skrajoti, kaip aras.

Šituo būdu mes žygiuojame iš pasamonės sąmonės, iš paikos tuštybės išmintin, iš suktumo teisumon, iš gobšumo duosnumon, iš palaidumo dorybės, iš apsilaidimo pareigon, iš savimylės pasiaukojiman.

— 1938 metai! Juokinga, kas norėtų praskleisti rytdienos uždangą. Ateitis man nepriklauso, kas bus, ko nebus — ką žinau? Rytdieną bus tokia, kokia bus ši diena. Ji neš man palaimą arba pražūtį. Su savo „šandien“ aš padarysiu, ką galiu padaryti:

Aš užbaigsiu tai, kas buvo vos pradėta.

Aš pašalinsiu tai, kas yra liūdno ir neramaus vakar dienoj.

Aš atitaisysiu savo apsilaidimus, dėdamas visą savo energiją ir sumanumą į dirbamąjį darbą.

Aš sumokėsiu visas savo skolas.

Aš sudievinysiu tai, kas dar tėra žmoniška.

Ing. Č.

Dar nevėlu išsirašyti „Kari“ 1938 metams.

Iš kultūringų karių švenčių pramogų

Ar mokame kariškai galvoti?

Prieš keletą metų mūsų bendroji spauda knibždėte knibždėjo būsimąjį karo baisenybių aprašymais. Kiekvienas rašytojėlis skaitė savo pareiga sukurti kuo baisesnį būsimąjį karo vaizdą. Vienas rašė, esą „žinomas Miuncheno profesorius“ (parašydavo ir kokią nors išgalvotą pavardę) surado tokias „mirties rases“, kuriomis per kelias valandas, esą, galima išmarinti Londoną. Kitas nenusileisdamas tvirtino, esą, Amerikos generalinis štabas bandęs naujai išrastą sprogstamąją medžiagą, kurios sprogimo efektas dešimteriopai viršijęs stipriausias iki šiol žinomas sprogstamąsias medžiagas. Trečias tvirtino, esą, Maskvos fabrikai dirbą dienomis ir naktimis, skubiai gamindami oro torpedas, kurios radijo pagalba bus siunčiamos kur tik nori; sėdint Maskvoje busią galima milžiniškas sprogstančias ar nuodijančias oro torpedas siuntinėti Berlynan, Paryžiun ar kur kitur. Ketvirtasis Japonijoje ar Vokietijoje išrado mirties spindulius. Penktasis iš padegamųjų bombų bei bakterijų padarė didžiausią karo baubą.

Taigi, būsimasis Europos karas buvo vaizduojamas maždaug taip. Tūkstančiai lėktuvų pasirodo virš didmiesčių, leidami nuodingų dujų debesis. Per kelias valandas ne tik didmiesčiai, bet ir visas kraštas išnuodytas. Mirties spinduliai, oro torpedos sudegina, sugriauna visą statybą. Visa Europa virsta negyvena dykuma. Vėjas neša nuodingų dujų debesis per jūras, vandenynus į kitus žemynus, naikina pakeliui sutiktus laivus, numarina gyvenimą salose.

Ar tenka „Karyje“ dar kartą rašyti apie tai, kad toki samprotavimai yra gryniausia nesąmonė? Visiems, kas nors elementariškiausiu būdu moka paskaičiuoti pasaulio chemijos bei metalurgijos pramonės pajėgumą — nereikia ir aiškinti, kad Europos kare ir vienos šimtosios to, kas buvo rašoma, negalima padaryti. „Kario“ skaitytojai gerai žino, kad pasaulio fabrikai užversti ginklų užsakymais. Bet jie dirba ne „mirties rases“, ne „oro torpedas“, bet patrankas, tankus, kulkosvaidžius, lėktuvus bei tokias karo chemines medžiagas, kurių pagrinde yra arba chloras arba iperit-

tas. O su šitokiomis karo cheminėmis medžiagomis jau seniai visiems laikas apsiprasti, nes tai yra tikri, realūs ginklai, nors ir ne tiek baisūs, kaip kas nors vaizduojasi. Kam gi reikėtų Japonijos ar Vokietijos piliečiui veržti diržą ir nedavalgyti, taupant pinigus patrankų gamybai, jei būtų turima „mirties rases“ ar „oro torpedos“?

„Kario“ skiltyse nekartą buvo rašyta, kad naujų ginklų baimė yra taip pat sena, kaip sena žmonija, kad kiekvienas puolimo ginklas greitai pagimdo apsigynimo ginklą. Gynimosi technika plečiasi lygiagrečiai puolimo technikai, ir tas, kuris netingi ginklų pažangą sekti, visuomet gali būti pasirengęs atremti visokius priešų puolimus, kad ir žymiai patobulintais ginklais vykdomus.

Tačiau viso to kartais nežino mūsų plačioji visuomenė, net inteligentijos dauguma. Pavaizdavimui aprašysiu pora pasikalbėjimų.

Sustojame prie Ekonominės Karių B-vės vitrinos, kur piliečiai raginami pirkti dujokaukes. Mano bendrakalbis — antro ar trečio kurso technikos fakulteto studentas. Karinės technikos reikalus dedasi gerai suprantas. Jis ir pradeda kalbą:

— Argi atsiranda kvailių, kurie dujokaukes perka? Koks skirtumas mirti penkiomis minutėmis anksčiau ar vėliau?

— ?!

— Juk dabar, kiek nori, yra dujų, kurios per dujokaukes pereina ir dar daugiau tokių, kurios nuodija visą kūną. Ką čia pagelbės kaukė? Penkioms minutėms atitolins mirtį ir viskas.

Teko iš pagrindų aiškinti. Nurodžiau, kad rimčiausių mokslininkų nuomone, jokių ypatingų naujienų chemijos srityje laukti nereikia. Didžiojo karo metu ir po jo buvo išmėginta visokiosios cheminių elementų kombinacijos, ir visi bandymai, išrasti ką nors karui praktiškesnio, kaip iperitą bei jo junginius, nuėjo veltui. O iperitinės medžiagos nors ir veikia visą kūną, bet tai tik per ilgą laiką būnant iperito garų tirštoje koncentracijoje ar tiesioginiai iperitui skystame pavi-

Žiema karo aerodrome
Jul. Miežlaiškio nuotr.

dale pakliuvus ant kūno. Net ir užsinuodijus kūno paviršių iperitu, lengva jį pašalinti benzinu, žibalu, šiltu vandeniu, chloro kalkių skiediniu. Iperitinės medžiagos gan brangios ir visur jomis švaistytis neišsimoka. Pro dujokaukes nepraeina. Tiesa, galima padaryti karo cheminių medžiagų, kurios pro daugelį normalių dujokaukių praeitų, bet tokios medžiagos beveik visai nėra gaminamos, nes dėl kitų jų savybių (nepastovumas, lengvumas, brangumas) jas karo reikalams visai negalima pritaikyti. Tad asmuo, ypač užfrontėje, turintis dujokaukę yra, palyginti, labai gerai nuo karo cheminių medžiagų apsaugotas.

Prie žirkliškojo žiūrono

Kar. Maželio nuotr.

Po tokių mano paaiškinimų, mano bendrą kalbis pareiškė, kad aš bandąs neigti visiems žinomus faktus! Bet kad tie „visi“ (visuomenė) savo nuomonę susidaro tikrai iš sensacinės spaudos — to jis nepasakė. Tai teko man pasakyti ir patarti jam pavarstyti „Mūsų Žinyno“, „Kario“, „Kardo“ komplektus ar rimtąją užsienio karinę spaudą.

Kitas pasikalbėjimas. Inteligentas, matyt, retkarčiais paskaitas ir rimtą karinę spaudą, bet, atrodo, nevisada daskaitas straipsnius iki galo — įrodinėja, esą, didesniuose miestuose nei slėptuvės, nei dujokaukės nuo oro puolimų nieko neapsaugosiančios. Tuoju patiekia tokį įrodymą.

Štai, girdi, Kauną puola 20 bombarduojamųjų lėktuvų. Kiekvienas jų neša po penkias sprogstamasias ir po penkias nuodijančias bombas 100 kg svorio (Tad lėktuvai labai dideli, nes kiekvienas kelias net po 1000 kg vien tik bombų). Lėktuvai išrikiuoti eilėn vienas nuo kito per 20 metrų ir sulig duoto ženklą meta bombas kas 20 metrų. Gauname plotą 400×400 metrų, nusėtą kas dvidešimt metrų po vieną bombą 100 kg svorio. Reikia manyti, kad viskas šiame plote bus sunaikinta, nes sprogstamosios bombos padarys plyšius į slėptuves, o nuodijančios išnuodys ten esančius žmones. Tokiame plote Kauno miesto centre, reikia manyti, tikrai bus išnuodyti nemažiau, kaip keli tūkstančiai žmonių.

— Sutinku su tuo, kad gali būti išnuodyti keli tūkstančiai žmonių, bet tik tuomet, jei tie žmonės visiškai nebus oro puolimams pasirengę. Jei jie bus bent vidutiniškai pasirengę — nuostoliai apsiribos keliomis dešimtimis žmonių. Gi, jeigu bus gerai pasirengę — gal būt nė vienas žmogus nežus.

— ?!

— Pirmiausia įvertinkime sprogstamasias bombas. Jeigu jų degtuvai bus su jautrukais, jos sprogs vos tik į stogus ar į žemę susidavę, tad jokių plyšių slėptu-

vėse nepadarys. Jeigu bombų degtuvai bus su gaištukais, jos sprogs įlindę žemėn. Žemėje jų sprogo veikimas bus labai ribotas. Efekto pasieks tikrai tos bombos, kurios įsiknis žemėn po pat slėptuve ar prie pat slėptuvės sienos. Kadangi sprogstamosios bombos kris viena nuo kitos tikrai per 40 metrų, tad labai nedaugelis iš jų sprogs visai arti slėptuvių. Vienos sprogs virš slėptuvių, nes neįstengs pramušti kelių aukštų namo, kitos įlys per daug giliai žemėn, trečios atsimuš į sienas (nes krenta nevisai vertikaliai) ir nukris ant žemės paviršiaus, ketvirtos nukris šone nuo slėptuvių (tokių bus daugiausia). Tad geriausiame atsitikime nuodingoms dujoms tik į kelias slėptuves kelias bus atidarytas. Tai patvirtina ir Ispanijos bei Kinų karų praktika. Oro bombardavimai ten net neįstengia pakeisti kasdieninį didmiesčių gyvenimą. Kai viena miesto dalis bombarduojama, kitoje dalyje prie to įpratusi publika nenori net iš kavinių bei teatrų išėiti.

Dabar įvertinkime nuodijančias bombas. Nors dujoms į kai kurias slėptuves kelias būtų ir atviras, betgi tai dar nereiškia ten pasislėpusių žmonių mirties. Slėptuvės, paprastai, būna iš kelių skyrių, ir vieną skyrių užnuodijus, žmonės per tam tikros sistemos duris sueina į kitą skyrių. Slėptuvėje yra ventiliatoriai, chloro kalkės, žibalas, viena kita dujokaukė bei priešiperitiniai rūbai, tad ir degazavimo darbai nesunkūs. Didesnėje slėptuvėje palaikomas aukštesnis oro spaudimas, tad net atsiradus plyšiui nuodai vidun neina. Galop, miesto degazacijos komandos pasiruošę tuoju vykti į užnuodytas vietas, ir nepraeis ir pusvalandžio, kaip gatvės jau bus degazuotos. Apnuodytiems tuoju bus suteikta sanitarinė pagalba; gi ten, kur sanitarinė pagalba gerai organizuota, kaip rodo Didžiojo karo praktika, mirtingumas nuo užsinuodijimų labai ir labai mažas.

Iš gen. Žukausko įsakymų Lietuvos kariuomenei

(Pradžia 1937 m. 51—52 nr.)

Šia džiaugsminga mūsų kariuomenės laimėjimų proga Vyriausiajam Karo Vadui pareiškė padėką ir tuometinis ministeris pirmininkas M. Sleževičius. Tą padėkos laišką randame Vyriausiojo Karo Vado Įsakyme Nr. 34.

„Ponui Vyriausiam Karo Vadui. Ministerių Kabineto vardu sveikinu Tamstą, Vyriausias Karo Vade, išvariusį vieną mūsų priešą — rusų bolševikus iš Lietuvos žemės ir laimėjusį didelę pergalę.

Prašau tarti visiems kareiviams ir karininkams taip narsiai ir garbingai savo žemę atvadavusiems ir priešą anapus Dauguvos išvariusiems, visos šalies širdingą ačiū.

Valio mūsų narsūs karžygiai ir jų Vada!

Kada generolas Žukauskas 1919 m. spalio mėn. pareiškė norą, kad būtų paleistas iš atsakingųjų pareigų, Respublikos Prezidentas Antanas Smetona gražiai įvertina jo didžius nuopelnus ir generolui Žukauskui prasmingai dėkoja. Tai pareikšta Lietuvos Valstybės Prezidento raštuose iš rugsėjo 25 d. Nr. 241 ir iš spalio 1 d.

„Jo Ekscelencijai Vyriausiam Kariuomenės Vadui Generolui Žukauskui.

Atsižvelgdamas į Tamstos prašymus, rugpjūčio 14 d. ir rugsėjo 7 d. raštu man įduotus, taip pat į prašymą 25 d. rugsėjo, žodžiu man pasakyta, paleisti Tamstą iš taip atsakomos ir sunkios Vyriausiojo Kariuomenės Vado pareigos, sutinku išpildyti Tamstos norą, nors ir labai gailėdamasis, kad mūsų kariuomenė tuo tarpu nebeteko taip prityrusio ir atsidėjusio savo gimtajam kraštui Vado. Paleisdamas Tamstą, reiškiu Tamstai didžiausios padėkos žodį ir tikiuosi, kad Lietuva susilaukusi geresnės būties teisingai mokės įvertinti Tamstos nuopelnus, padėtus kovoje dėl jos nepriklausomybės.“

Pagaliau 1921 m. birželio mėn., jau antrą kartą išeidamas iš kariuomenės, generolas Žukauskas jautriai atsisveikina savo kariuomenės kariu, nuoširdžiai pažadėdamas ir toliau mintimis ir širdimi su jais pasilikti. Šį atsisveikinimą randame Armijos Vado įsakyme Nr. 2, 1921 m. birželio 1 d.

Einant Įsakymu Kariuomenei 125 Nr., aš iš tarnybos pasitraukiu. Nebejaunas amžius ir

suardyta sveikata neleidžia man toliau pasilikti jūsų garbingose eilėse. Laimingas aš, kad nors gyvenimo pabaigoje pasisekė man patarnauti gimtajam kraštui, stovint jūsų vadovybėje, garbūs karžygiai. Atsisveikindamas su jumis kaip senas karys, skaitau sau leistinu duoti jums paskutinį kareivišką patarimą. Visur ir visuomet lai būna jūsų obalsiu — visi už vieną, vienas už visus! Ankšta vienybė tarpusavy, gerbimas ir pasitikėjimas savo viršininkais tegu niekuomet jūsų neapleidžia. Tame armijos jėga ir galia.

Atsiskyres nuo jūsų aš mintimi ir širdimi gyvensiu su jumis, džiaugsiuos jūsų džiaugsmais ir vargsiu jūsų vargais. Nuoširdžiai jums linkiu, karžygiai, — kovos lauke tegu visuomet lydi jus laimė.

Valio Tėvynė, valio Kariuomenė!“

1921 m. liepos 4 d. Įsakyme Kariuomenei Nr. 151, kuriame skelbiamas generolo Žukausko, jam pačiam prašant, paleidimas iš kariuomenės, tuometinė vyriausybė įvertina generolo Žukausko nuopelnus mūsų kariuomenei.

„Skelbiame žiniai Respublikos Prezidento š. m. birželio mėn. 25 dienos įsakymas:

1 § Ypatingųjų reikalų generolas prie Krašto Apsaugos Ministerio generolas Silvestras Žukauskas, jam pačiam prašant, paleidžiamas iš kariuomenės.

Pastaba. Generolo Žukausko pareiškimas 122 Nr.

2 § Patvarių, o ypač besikuriančių valstybių gyvenime ištinka sunkūs laikai, kada reikalinga ypatingos ir tveriančios pajėgos valstybei gelbėti. Jei tos pajėgos atsiranda — valstybė išsilauko, jei jų neatsiranda — valstybė žlunga.

Viena iš žymių, tveriančių pajėgų yra generolo Žukausko Silvestro darbuotė mūsų kariuomenėje.

Paskutiniam teko vadovauti mūsų narsiąją kariuomenę sunkiais ir kartu garbingais laikais, kada teko ginti kraštą nuo įvairių puoliančių priešų.

Generolui Žukauskui stovint kariuomenės priešaky 1919 metais iš Lietuvos ribų išvyti Rusų bolševikai, 1920 metais sumuštas ties Gied-

— Taip, be abejo, bus tikrai tuose miestuose, kurių gyventojai rimtai pasirengs oro pavojų sutikti. Priešui tokio miesto puolimas visuomet kainos labai brangiai. Milžiniškus pinigus kainoja ir bombos, ir lėktuvai bombonešiai, ir geri lakūnai, kuriems bombarduojant miestą yra labai daug rizikos žūti nuo zenitinės artilerijos, kulkosvaidžių bei lėktuvų naikintojų. O kariška nauda iš tokio puolimo abejotina. Ypač daug lėktuvų žus, jeigu jie bandys taip tvarkingai bombas išmesti, kaip buvo aprašyta. Jeigu gi bombas mėtys netvarkingai — nuodijančios bombos nueis visai veltui, nes nesudarys pakankamos koncentracijos vienoje vietoje.

— Visai kas kita, kai miestas oro puolimą sutikti nepasiruošęs. Tuomet tikrai jo laukia milžiniški nuostoliai.

Mes, kariai, privalome visas pastangas dėti, kad mūsų visuomenėje kuo mažiausia liktų žmonių, tebe galvojančių, kad prieš modernines puolimo priemones nėra kaip gelbėtis. Toki nuleidžia rankas ir pasiduoda Dievo valiai. Žinokime, kad Dievas apsileidėlių labai nemėgsta ir skaudžiai juos baudžia.

V. Ar.

Neseniai miręs vokiečių generolas Liudendorfas, buvęs Vokiečių generalinio štabo viršininkas Didžiojo karo metu. Jis kartu su gen. Hindenburgu pasiekė didelių laimėjimų Rytų fronte

raičiais, Širvintais, Lentvanu avantiūrininkas Želigovskis ir paraližuotas jo žygiavimas Lietuvos gilumon.

Generolas Silvestras Žukauskas, apleisdamas kariuomenę, palieka jai gerą atmintį.“

Ir pagaliau paskutinį kartą Kariuomenės Vadui generolui Žukauskui 1928 m. sausio mėn. paliekant mūsų kariuomenės eiles, Respublikos Prezidentas Antanas Smetona, įvertindamas didžiojo mūsų Karo Vado nuopelnus Lietuvai ir jos jaunajai kariuomenei, Įsakyme Kariuomenei 1928 m. sausio 12 d. rašo:

„Pone Generale!

Tamsta ne sykį prašėsi dėl nuovargio paleisti iš aukštos pareigos atsargon. Bet Tamsta buvai taip reikalingas kariuomenės vadovybei, kad sunku būtų buvę apsieiti be Tamstos. Tik dabar radosi galima patenkinti Tamstos prašymas. Tamstos nuopelnai, įgyti kovose su Lietuvos priešininkais, nuopelnai, kurių tarpe žymi pirmoje vietoje Širvintų ir Giedraičių garbingi žygiai, visados paliks atmintyje, ne tik mūsų kariuomenės, bet ir visos mūsų tautos.

Tamsta stodavai mūsų ginkluotos jėgos priešakin visuomet, kada tik pareikalavo Tėvynė. Ir dabar, Tamstai išėjus atsargon, nenutrūks glaudūs dvasios ryšiai tarp Tamstos ir mūsų karių šeimos, su kuria esi taip artimai susigyvenęs, kaip retas karys.

Paleidžiu Tamstą iš kariuomenės vado pareigos atsargon, su pensija ir teise dėvėti uniformą. Šiąja proga Tėvynės vardu reiškiu Tamstai didelės padėkos už Jai padarytus darbus.

O štai paskutinis mūsų buvusiojo Kariuomenės Vado generolo Žukausko „sudiev“ savajai kariuomenei, paskelbtas Įsakyme Kariuomenei Nr. 10, 1928 m. sausio 31 d.

„Mieli Kariai!

Šiandie apleidžiu Jūsų eiles.

Man teko didelė garbė ilgas metus būti Jūsų vadu. Atsisveikindamas su Jumis, aš negaliu nepareikšti Jums savo tikrai nuoširdžios padėkos už tą pagalbą, kurią man suteikėte sunkiame

TRUMPAI IR AIŠKIAI

Karinė dvasia

Yra sakoma, kad bent du trečdaliai pasisekimo kare pareina nuo kariuomenės dvasinių savybių. Geras ginklavimas ir išmokslinimas nuėis niekais, jeigu kariai bus silpnadvasiai. Dėl to karys visų pirma turi būti taurus, kilnus, turi būti aukštos karinės dvasios. O tokiu bus, jei gerai supras savo pareigas, kilnų kario pašaukimą, atmins priesaiką, bus drausmingas, bus vertas garbingo kario vardo.

Kariuomenė paeina iš tautos, iš tų pačių valstybės piliečių. Kokia tauta, tokia ir kariuomenė. Gerą kariuomenę gali duoti tik tauri ir aukštos dvasinės kultūros tauta. Lietuvių tautos didinga senovė, iškentėti priespaudos laikai ir iškovota Nepriklausomybė parodo jos ryžtumą, taurumą, jos aukštas dvasines savybes. Dėl to ir kiekvieno lietuvių prigimtyje glūdi gero kario dvasinės savybės. Tarnyba kariuomenėje tas savybes tik iškelia, sustiprina, parengia sunkiausiam žmogaus kūno ir dvasios patvarumo bandymui — karui. Stipri dvasia kare nugalai baime, svyravimus, priduoda energijos, jėgų pergalei.

Sunkiiose kovos valandose karys-lietuvis, kaip garbingos tautos sūnus, privalo klausyti savo sąžinės, savo vidaus balso, kuris jam kalba:

— Tu esi karys, aukščiausioji tautos valdžia tave pašaukė garbingiausioms pareigoms — ginti nuo priešų savo kraštą, savo gimtinę, artimuosius...

— Tu supranti, kad tik drausminga kariuomenė gali priešą nugalėti.

— Vardan garbingai žuvusių dėl Tėvynės karžygių tu privalai būti tokiu, kokiais buvo Kęstučio, Vytauto ir kokiais buvo Nepriklausomybės kovų kariai-lietuviai.

— Tu esi karys — savo tautos laisvojo gyvenimo simbolis ir laidas, kariu didžiūojasi ir džiaugiasi visuomenė.

— Dėl to pasitikėjimo kariu tu negali apvilti, sąžiningai neįvykdes gauto uždavinio, neatliksi šventų kario pareigų, pakenksi ne tik sau, bet ir savo daliai: sutepsi garbingą kario vardą, būsi pasmerktas, bails. Pažeminsi lietuvių kario vardą, pajuoksi garbinguosius senovės karžygius ir garbingai žuvusius Nepriklausomybės kovų narsuolius. Tavo prasikaltimas bus daug baisesnis už mirtį...

Šio vidaus balso sustiprintas karys ryšis didelėms žygiams, priešams bus baisesnis, nenugalimas. Būsimos kartos tokiomis kariais didžiūosis, bus dėkingos už jų nuveiktus darbus ir iš jų semsis stiprybės savo darbams. J. Š.

mūsų bendrame darbe. Jūs man padėjote su garbe išeiti iš sunkiausių kovos apystovų; tą garbę aš dalinuosi su Jumis.

Garbė ir pagarba Jums!

Aš giliai tikiu, kad Jūs ir ateityje būsite tikni Tėvynės sūnūs, ištikimi savo pareigoms ir nenuleisite negarbingai savo vėliavų, bet kelsite jas mūsų Tėvynės garbei.

Aš persiskiriu su Jumis, bet mano siela ir širdis buvo, yra ir bus su Jumis.

Jūsų pasisekimai bus mano džiaugsmas, o nepasisekimai — mano liūdesys.

S u d i e v !“

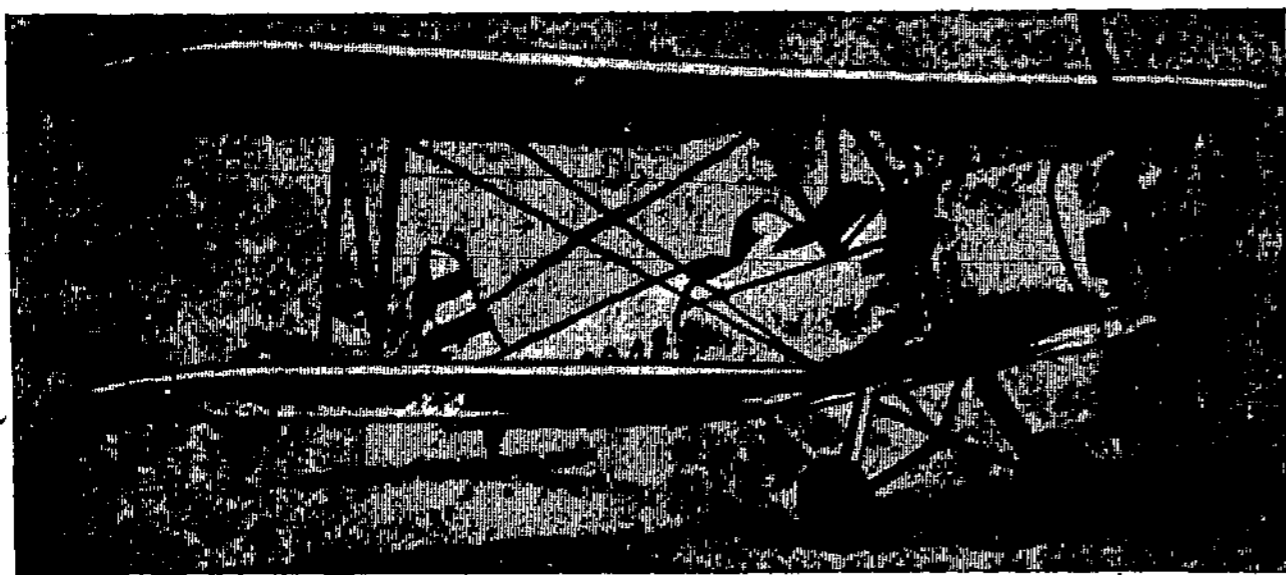
Taip mūsų buvusis Kariuomenės Vadas paskutinį „sudiev“ pasakė Lietuvos Kariuomenei, paskutinį kartą palikdamas jos garbingas eiles. Ir pagaliau... praėjusių metų lapkričio 26 d. didžiam Lietuvos kariui ir narsiam karo vadui paskutinį „sudiev“ pasakė visa Lietuva. Bet tai pasakėme tik didžiojo kario kūnui. Jo gi dvasia ir toliau liko gyventi mūsų tarpe, kad stiprintų mūsų visus darbus ir pasiryžimus.

MŪSŲ KAIMYNŲ AVIACIJA

VOKIETIJA

Naujai atgijusios ar po Didžiojo karo susikūrusios valstybės ugdė visas kariuomenės ginklų rūšis; kartu su jomis išaugo ir aviacija. Todėl apie prieškarinę aviaciją ir apie tai, kaip po karo buvo atstatoma aviacija, galima kalbėti tik apie vieną mūsų kaimyną — Vokietiją.

Kiek ir kokių lėktuvų vokiečiai turėjo prieš karą, kiek jų pasigamino karo metu — ne kartą jau teko

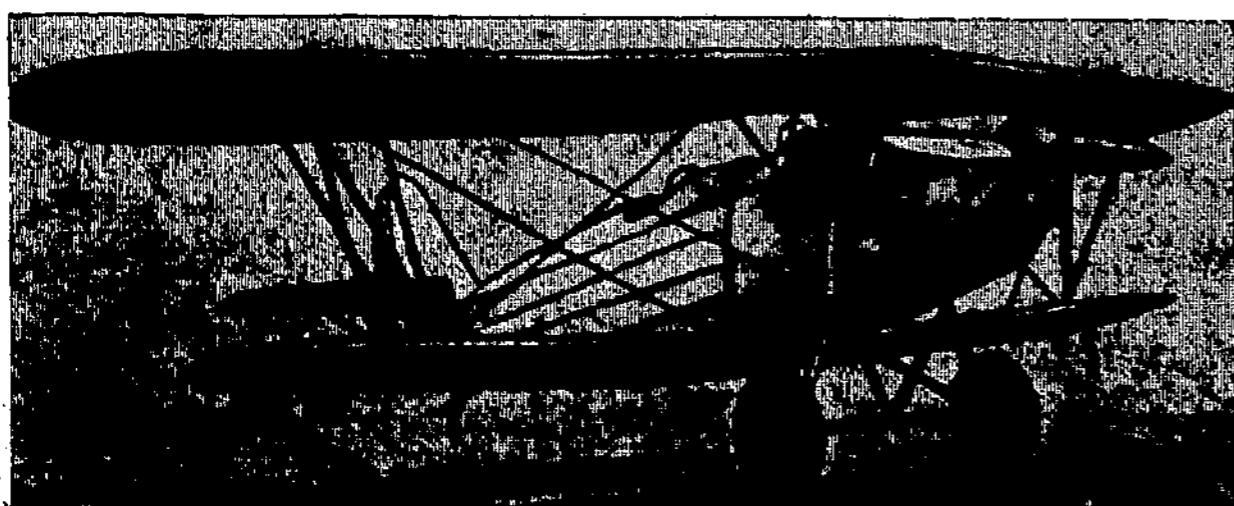
Vokiečių mokomasis lėktuvas Heinkel HD-72 „Kadet“

mums girdėti, o kaip vyko vokiečių aviacijos pokarinis žlugimas ir kaip dabar vyksta jos atstatymas, noriu šiame rašiny apibūdinti.

Pralaimėjus karą, Vokietijai buvo uždrausta lėktuvų ir orlaivių statyba. Likę po D. karo lėktuvai ir orlaiviai turėjo būti sunaikinti ar perduoti santarvei. 1919 metais vokiečiai sunaikino ar perdavė santarvei: 18.399 lėktuvus, 17 orlaivių, 490 angarų, 14.568 aviacinius kulkosvaidžius, 247.931 bombą.

1920 m. Versalio sutartimi buvo pasibaigęs draudžiamas laikas statyti naujus lėktuvus, bet ir iki to laiko vokiečiai dar nebuvo atidavę ar sunaikinę senų lėktuvų, todėl santarvė privertė ir naujai pastatytus arba perduoti santarvei arba sunaikinti. Prižiūrėti, kad vokiečiai vykdytų Versalio sutarties nuostatus, buvo sudaryta santarvės kontrolės komisija. Įvykdžius visus santarvės nuostatus, komisija išvažiavo. Vokiečiai, nejausdami kontrolės, pradeda statyti keleivinius lėktuvus, kurie statomi tokie, kad reikiant juos galėtų pritaikyti karo reikalams.

Santarvė pamačius, kuriais keliais eina Vokietija atstatyti savo aviaciją, vėl 1922 m. nustatė, kad vokiečių statomi lėktuvai negali būti greitesni 190 km/val., variklio galingumas 60 A. J., aukštumos lubos apie 5.200 m. Orlaiviai negalėjo būti didesni kaip 30.000 m³ talpumo. Bet ir šie nauji nuostatai nesutrūkdė vokiečių aviacijos statybos.

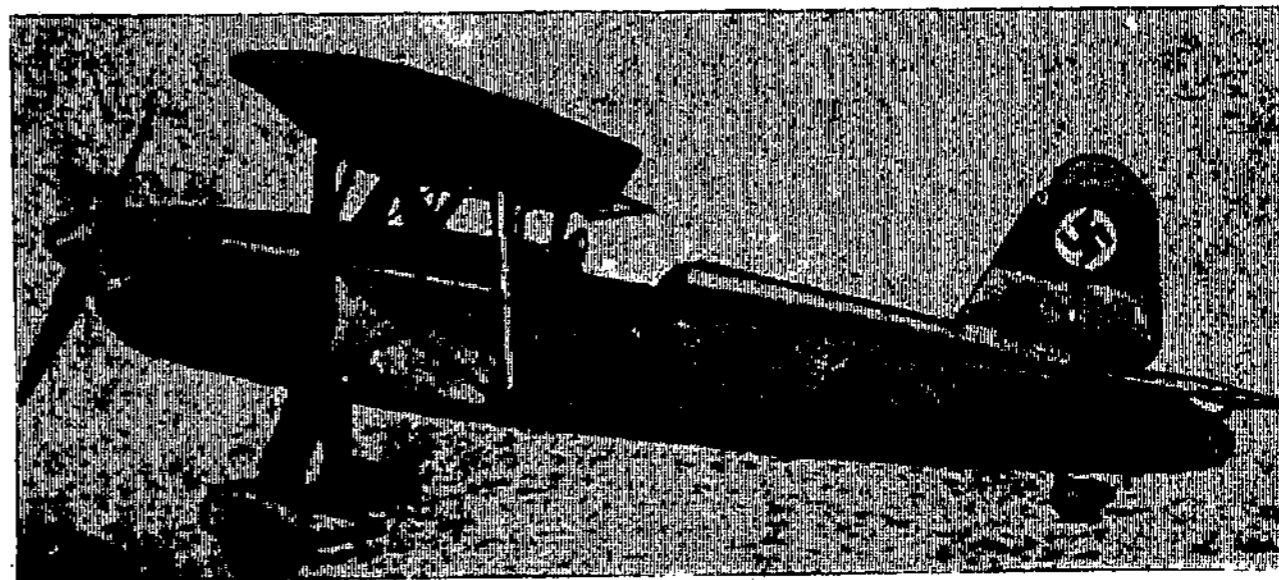

Vokiečių mokomasis žvalgybinis lėktuvas Heinkel „HD-63“

1926 m. santarvė pamato, kad vokiečių aviacija vėl virsta galingu ginklu, todėl vėl griebiasi trukdyti aviacijos augimą. Bet šį kartą nuostatai jau daug švelnesni. Vokiečiams leista statyti kiek nori ir kokių nori lėktuvų tik neginkluotų. Be to, leido naktį bendradarbiauti su artilerija ir prožektoriais. 30 karininkų per tam tikrą laikotarpį galėjo mokytis skraidyti. Leidžia įsteigti visą eilę aerodromų. Lėktuvai su automatiniais pilotais uždrausti.

Nei vieni, nei kiti suvaržymai nepasiekia tikslo. Jei vokiečiai ko ir nedaro, tai tik todėl, kad yra smarkiai krizės spaudžiami. Bet nežiūrint krizės, užtraukiama 9 mil. markių vidaus paskola, kuri skiriama aviacinei pramonei plėsti. 1929—1932 m. prancūzų duomenimis vokiečiai jau turi apie 1100 lėktuvų, kurių 500 visiškai paruošti, tinka karo reikalams ir yra šių paskirčių: 140—150 lengvų bombonešių, 60 sunkių bombonešių, 50 tolimosios žvalgybos lėktuvų, 100—200 pėstininkų ir artimosios žvalgybos lėktuvų, 35 naikintuvai.

1933 m. Vokietijos vyriausybės priešakyje atsižvelgiant į kancleris Hitleris, kuris, vykdydamas duotus tautai pažadus, pradeda Vokietijos aviacijos atstatymą. Šiam tikslui plečiama aviacijos pramonė, kuri jau 1934 metais pasidarė tiek pajėgi, kad vidutiniškai per mėnesį galėjo pastatyti 250—300 lėktuvų. 1935 metais per mėnesį gali jau pastatyti 380 lėktuvų ir 600 variklių. Bet vis toli buvo iki to statybos pajėgumo, kurį vokiečiai norėjo išplėsti, t. y. 2000 lėktuvų ir 4000 variklių

Vokiečių mokomasis naikintuvas Arado „Ar-76“

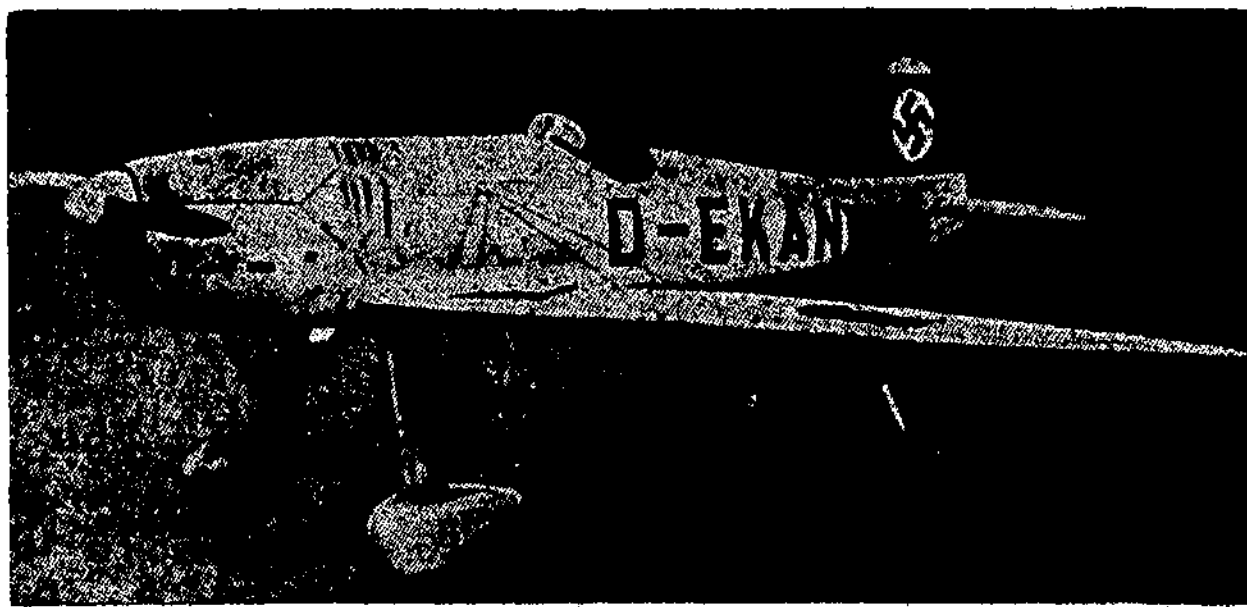
per mėnesį. Aviacijos augimui ir plėtimui reikėjo gana daug lėšų, todėl aviacijai plėsti skirtos lėšos progresyviai augo. 1926—1932 m. aviacijos biudžetas siekė 43, 1933—1934 m. 78, 1934—1935 m. 210, 1936—1937 m. 315 mil. markių. Augo skiriamos lėšos, augo ir lėktuvų skaičius, kurių 1930—1932 m. pastatyta 1500, 1933 m. 650, 1934 m. 3000 lėktuvų. 1935 m. buvo numatyta pastatyti 4500, 1936 m. 4700 lėktuvų. Bet matyti, kad nevisai tiek sekasi pastatyti lėktuvų, kiek numato. Amerikiečių duomenimis, Vokietija dabar teturinti 5900 lėktuvų, iš kurių 4100 visai tinka vartoti, o 1800 reikalingi pataisymų. Per 1937 m. lėktuvų skaičių numatyta padidinti dvigubai, t. y. iki 11.800 lėktuvų. Kitų duomenimis, vokiečiai 1936 m. turėjo 2900 karo lėktuvų ir 1809 civ. aviacijos lėktuvų ir 1937 m. numatę pastatyti 2900 lėktuvų ir 254 civ. aviacijos lėktuvus. Taigi, per ištisą eilę metų vokiečiai statosi vis po apie 4500 lėktuvų, bet bendra kelių metų

pastatytų lėktuvų suma neviršija 5900 lėktuvų. Kur kiti? Iš tikrųjų, bus perdėti statybos duomenys, nes įvairių šaltinių duomenys vis tik sako Vokietiją dabar turint apie 5000 lėktuvų.

Iki 1935 m. kovo mėn. 16 d. vokiečių aviacija dar nebuvo oficialiai paskelbta karo aviacija. Kovo mėn. 16 d. vokiečiai pasiskelbė nepripažįstą Versalės sutarties nuostatų ir oficialiai įvedą karo aviaciją, kaip trečiąją ginklų rūšį. Naujai kuriami aviacijos pulkai pavadinami D. karo oro didvyrių „asų“ vardais kaip tai: Richthofeno, Beolckes, Imelmanno ir kitų. Įvedama ir nauja aviacijos organizacija. Visas valdymas koncentruojamas oro ministerijoje, kuriai dabar vadovauja karo lakūnas generolas Goeringas. Ministeriui priklauso generalinis sekretorius ir centralinė direkcija. Be eilės visų kitų įstaigų ir institutų, centralinei direkcijai priklauso oro apygardos su centrais Karaliaučiuje, Berlyne, Dresdene, Münsteryje, Münchene, Kielyje. Kiekvienoje apygardoje yra zenitinė artilerija, oro informacija. Apygardos aviacija susideda iš eskadrų, grupių, eskadrilių; zenitinė artilerija — pulkų, grupių, baterijų; oro informacija — batalionų, kuopų.

Karo aviacijos sudėtis apygardoje sekanti: 2 specialės eskadrilės po 15 lėktuvų, 9 naikintuvų eskadrilės po 9 lėktuvus, 12 lengvųjų bombonešių eskadrilių po 9 lėktuvus, 6 sunkiųjų bombonešių eskadrilės po 9 lėktuvus, 5 žvalgybos eskadrilės po 9 lėktuvus ir 5 eskadrilės po 2 malūnsparnių, 5 apsaugos eskadrilės po 9 lėktuvus, 5 bendradarbiavimo su pėstininkais eskadrilės po 9 lėktuvus. Viso apygardoje 408 lėktuvai, ir 10 malūnsparnių. Šešiose oro apygardose 2448 lėktuvai, 60 malūnsparnių ir 234 vandens aviacijos lėktuvai.

Lėktuvams ir varikliams statyti įvairiose Vokie-

Vokiečių naikintuvas Henschel „Hs-125“

tijos vietose yra dirbtuvių, iš kurių minėtinos šios: Junkerso, Heinkel Arado, Dornier, Fokker-Albatros, Bayerische Flugzeugwerke, Wezen Flugzeugbau (Rorbach), Leichtflugzeugbau Klemm ir kitos dirbtuvės. Viso Vokietijoje yra apie 24 lėktuvų ir 20 lėktuvų dalių dirbtuvių. Visose dirbtuvėse dirba apie 100.000 darbininkų, ir vien tik Junkerso dirbtuvės 1934 m. per mėnesį išstengė pastatyti 120 lėktuvų.

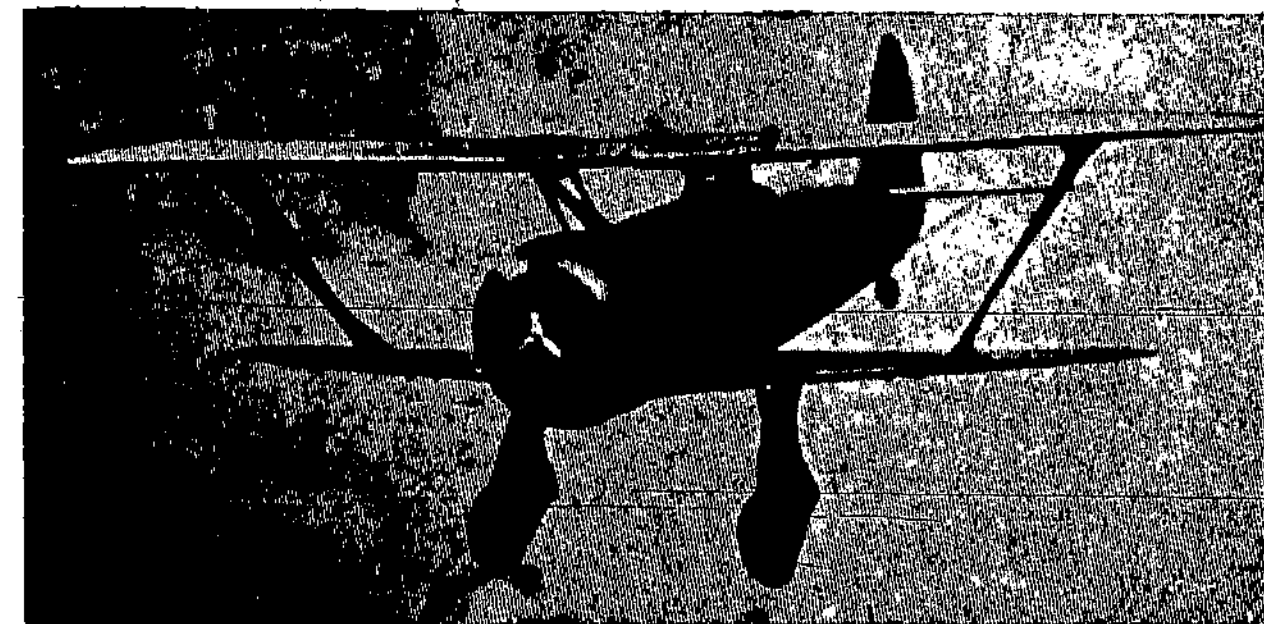
Žymesnės variklių dirbtuvės yra šios: Bayerische Motorenwerke B. M. W., Siemens Halske, Daimler-Benz (Mercedes-Benz) Argus, Maibach Motorenbau, Hirt Motoren, Oberurselen Motorenfabrik ir kitos dirbtuvės. Variklių kaip ir lėktuvų dirbtuvėse dirba daug darbininkų ir kai kurių dirbtuvių mėnesinis darbo pajėgumas siekia iki 200 variklių.

Taip išplėtę savo dirbtuvių tinklą, vokiečiai visus savo reikalams skiriamus lėktuvus statosi Vokietijoje. Iš geriau nusisekusių šių dirbtuvių lėktuvų yra vokie-

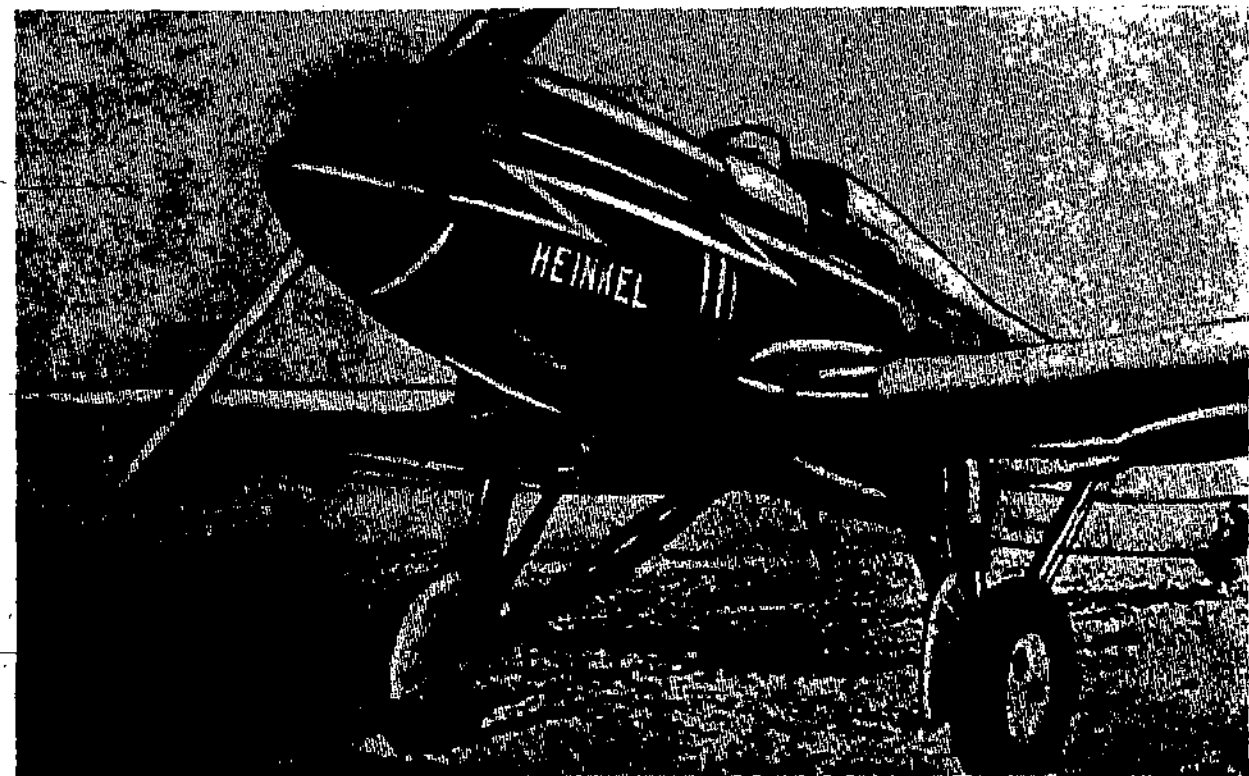
čių naikintuvas Heinkel dirbtuvių „He-70“ su varikliu B.M.W.-VI 660 A. J. greitis vienu duomenimis 355 km/val., kitų 377 km/val.; „He-71“ naikintuvas su Rolls-Roys variklio išplečia 480 km/val. greičio; „He-51“ greitis 350 km/val. Arado, Heinkel, Dornje, Šeler dirbtuvės stato lėktuvų prototipus, iš kurių lėktuvus Arado turės 465 km/val., Heinkel ir Dornje iki 500 km/val. greičio.

Žvalgybinių ir keleivinių lėktuvų vokiečiai turi tiek savo konstrukcijos, tiek stato pagal licenzus kitų valstybių konstrukcijų. Pagal licenzus vokiečiai stato amerikoniškus keleivinius lėktuvus Douglas „DC-2“ dviejų variklių „Ciklon“ po 650 A. J., greitis prie žemės 302 km/val., keleivių 12, įgulos 2 žmonės ir Lockheed „Elektra“ dviejų variklių po 400 A. J., greitis prie žemės 338 km/val., 10 keleivių, 2 įgulos. Grynai skiriamų žvalgybos reikalams lėktuvų tipų priskaitoma apie 16—17 tipų. Iš jų žymesni Heinkel „He-70“ su varikliu B.M.W. 600 A. J., greitis prie žemės 377 km/val., Junkers Ju-160, variklis B.M.W. 700 A. J., greitis prie žemės 340 km/val., Dornier Do-22 variklis 650 A. J., greitis 293 km/val. Toliau seka ištisa eilė kitų žvalgybinių lėktuvų tipai, kurių greitis neviršija 280 km/val.

Bombonešių su keliais varikliais vokiečiai irgi turi nemažai. Dalis bombonešių dabartiniu metu naudojami kaip keleiviniai lėktuvai ir palaiko oro susisiekimą tiek viduje, tiek užsienyje. Bombonešių greitis neprašoka 300 km/val. greičio. Iš geresnių yra Junkers J-52-3 trijų variklių po 600 A. J., greitis 270 km/val., Dornier Do-F dviejų variklių po 550 A. J., greitis 250 km/val. Vienas iš greitesniųjų, bet dabar dar laikomas kaip keleivinis lėktuvas, yra Heinkel „He-111“, dviejų variklių po 880 A. J., greitis 410 km/val. Didžiulių stipriai

Vokiečių naikintuvas „Henschel“

Vokiečių naikintuvas Heinkel „He-70“

Povandeniniai jūrų ginklai

(Žiūr. 1937 m. „Kario“ Nr. 51—52)

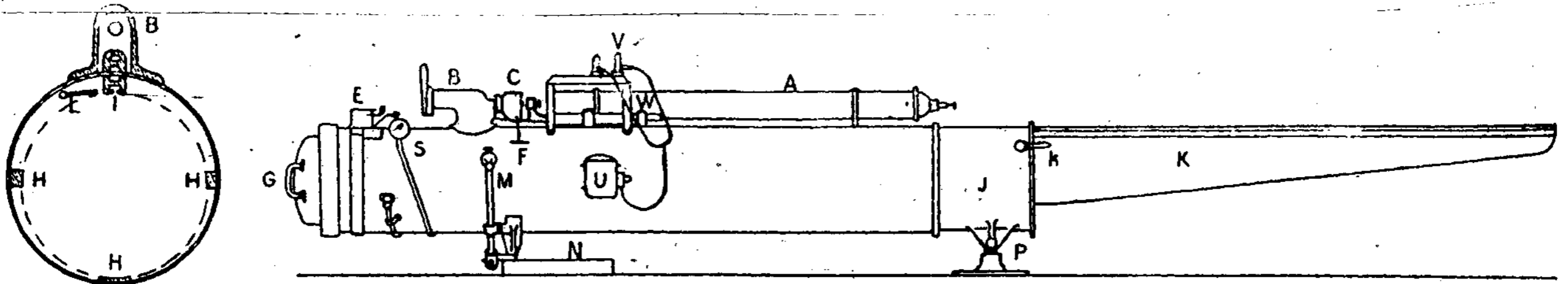
Torpedoms leisti aparatai. Torpedoms leisti aparatai atlieka visą eilę uždavinių, kurių svarbiausieji yra šie: a) aparatų pagalba torpeda nutaikoma, b) paleidžiamos veikti torpedos įvairios dalys ir c) torpeda išsviedžiama arba išstumti į vandenį.

Aparatų yra įvairių rūšių ir tipų. Juos galima paskirstyti į tris grupes: viršvandeninius, povandeninius ir torpedų apkabas.

Viršvandeninius torp. leisti aparatus paprastai naudoja torpedininkai, naikintojai ir kreiseriai, taigi, paviršiaus laivai. Aparatai būna įtaisyti dėniuose, laivo viduryje arba šonuose ir būna sujungti grupėse po du arba tris. Kiekviena tokių grupių, panašiai kaip kelių pabūklų bokšteliai, taikant gali būti motoro arba rankų pagalba sukinėjama į šonus. Kadangi laivų dėniai, kuriuose torpedos įtaisomos, randasi nuo 2 iki 8 m aukščio virš jūros paviršiaus, aparatai turi išstumti torpedas į vandenį tokia jėga, kad jos neužka-

se, kartais ir didžiausiose kovos laivuose. Jie skiriasi nuo viršvandeninių tuo, kad dengia torpedą ištaisai, yra iš abiejų pusių uždaryti dangčiais ir aprūpinti vandens dėže. Norint išleisti nardomojo laivo aparatą įvėstą torpedą, pirmiausia aplink ją esanti tuštuma prileidžiama vandens, kuris imamas iš vandens dėžės. Vanduo neimamas tiesiai iš jūros, kad nepasunkintų paties nardomojo laivo, kuris pradėtų grimsti nosimi arba galu žemyn. Sulyginus vandens spaudimą aparate su tuo, kuris yra nardomojo laivo išorėje, iš nardomojo laivo vidaus tam tikrų mechanizmų pagalba yra atidaromas išorinis aparato dangtis į jūrą. Kelias torpedai dabar yra atviras, ir ji yra paruošta leisti. Torpedą iš aparato išstumia suspaustas oras, patenkęs aparatą ties užpakaliniu dangčiu. Laivą aplėidusi torpeda plaukia savo jėgomis į nustatytą jai gylį, visai vandens paviršium nepasirodydama.

Aparate torpedos vietą užėmus jūros vandeniui,

Viršvandeninis torpedoms leisti aparatas; kairėje jo piūvis. A — suspausto oro akumulatorius torpedai išstumti, B — atsarginis torpedai išstumti parako užtaisas, E — torpedos paleidimo rankenos, G — aparato dangtis, J — mažesnio skersmens žiedas torpedai apgaubti, kad aparato vidus nesusisiektų su oru lauke, K — gaubtuvas (stogas) su bėgiais viršutinėje vidaus dalyje, L — išsikišimas, priverčias atidaryti torpedos suspausto oro paleidimo rankeną, M — rankena torpedai nutaikyti, P — centras, aplink kurį aparatas sukinėjasi ant apskrito N žiedo, I — apriboti bėgiai, kuriuose slysta torpeda, U — taikymo aparatui apšviesti akumulatorius, V — taikikliai, W — taikiklių padėklas, S — oro spaudimui matuoti manometras, H — šoniniai apribojimai

binčių sraigtais laivo dėnio ir kad pasiektų vandens paviršių horizontaliai ir kuo toliau nuo laivo (laivo nesujudintame vandenyje).

Viršvandeniniai torp. leisti aparatai (žiūr. schemą) būna maždaug torpedos ilgio ir yra stipraus dangčio pagalba uždaryti užpakalyje; priešakinėje gi dalyje jie baigiasi pusiau apskritu stogeliu, kuris dengia tik viršutinįją torpedos dalį. Torpeda įleidžiama aparatą pro užpakalinį dangtį. Remdamosi į šoninius ramsčius, ji pakimba aparato vidaus viršutinėje dalyje įrengtuose bėgiuose prisukta jos nugaroje apie 10 cm ilgio T pavidaio skersmens važiuokle.

Torpeda išsviedžiama į vandenį aparato išorinėje pusėje netoli dangčio įrengto suspausto oro akumulatoriaus arba parako užtaiso pagalba. Vienam sugedus, panaudojamas kitas. Čia pat greta aparato viršuje būna įrengti ir torpedos nutaikymo prietaisai.

Povandeniniai torpedoms leisti aparatai yra sudėtingesni ir naudojami nardomuose laivuo-

išorinis dangtis vėl uždaromas. Įėjusis torpedos vieton vanduo apsaugo nardomąjį laivą nuo staigaus palengvėjimo ir nuo nepageidaujamo iškilimo nelaiku į paviršių. Norint į jau panaudotą aparatą įleisti naują atsarginę torpedą, reikalinga pašalinti iš jo vandenį, kuris nuleidžiamas į čia pat po aparatą esančią vandens dėžę, nepakeičiant, tuo būdu, pav., laivo lygsvaros. Ištuštinus aparatą, atidaromas užpakalinis dangtis laivo viduryje ir įvedama į jį nauja torpeda.

Povandeninei torp. leisti aparatai būna dažniausiai įrengiami nard. laivuose nejudomai. Taikoma pačiu laivu. Yra bet nardomųjų laivų, kurie savo aparatus gali sukinėti į šonus, panašiai kaip ir paviršiaus laivai (tokius aparatus turi latvių Prancūzijoje 1926 m. statyti pov. laivai „Ronis“ ir „Spidola“). Užtaisyti atsarginėmis torpedomis sukinėjamus aparatus po vandeniui negalima.

Trečioji torpedoms leisti aparatų rūšis yra mažiausiai sudėtinga, tai torpedų apkabos, vartojamos torpediniuose kateruose, nes šio tipo laivai yra neaukšti ir torpedų mesti tolyn nėra reikalo. Apkabos dažniausiai taisomos katerio šonuose, ir jų atleistas torpedos krinta čia pat į vandenį arba nuslysta į laivo užpakalį; tuojau panerdamos.

Torpedos paleidimas ir papildomieji mechanizmai. Susipažinus, kad ir labai bendrais bruožais su svarbiau-

ginkluotų bombonešių tarpe žymiausias yra Junkers G-38 keturių variklių po 650/800 A. J., bet greitis gana mažokas, ir tesiekia tik 214 km/val., užtat ginkluotas 2 patrankėlėmis ir 7 kulkosvaidžiais.

(B. d.)

Ma.

siomis torpedos dalimis ir mechanizmais, pravartu pažiūrėti, kaip ir kokioje eilėje jie veikia. Paimkime kad ir iš vandens paviršiumi plaukiančio laivo aparato išleidžiamos torpedos pavyzdį.

Bet kurio tipo karo laive torpedai nutaikyti reikalingieji duomens yra karininkų apskaičiuojami komandavimo tiltelyje (nardomojo laivo bokštelyje) ir perduodami į aparatus elektros ar kitokių įrengimų pagalba. Po komandos „leisk!“, parakas arba suspausto oro akumulatoriaus oras stumia visa jėga torpedą iš aparato laukan. Torpedai dar aparate beslenkant, iš jos vidaus išsikišusi tam tikra oro atidarymo rankena užsikabina už aparate esančio nelygumo ir atvirsdama į užpakalį paleidžia torpedos viduje esantį suspaustą orą į mašinų pusę. Oras visu savo spaudimu veržiasi, kur tik gali ir tuo pat momentu vienu išsišakojimu nuėina įsukti krypties reguliatoriaus „vilką“, kad šis spėtų „išžiūrėti“ kryptį; antruoju išsišakojimu oras pasiekia spaudimo reguliatorių, bet randa jį uždarytą ir į mašiną patekti negali; trečiu išsišakojimu oras eina į vėdintuvą ir į kitus tolesnius mechanizmus.

Paminėtasis vėdintuvas yra gana sudėtingas, todėl jo aprašymu skaitytojo nevarginsiu. Vėdintuvo uždavinys yra suvėlinti suspausto oro įleidimą į mašinas tiek, kiek reikalinga, kad torpeda nukristų į vandenį. Jei oras patektų į mašiną anksčiau, ji pradėtų veikti ore tuščiomis, o vandenin patekdama perstaiga sutiktų didelį atsparumą. Tai mašiną sugadintų, lygiai kaip ir sraigtus, kurie dideliu greičiu besisukdami vandenį palietę sulūžtų arba susilankstytų.

Torpedai patekus į vandenį, vėdintuvas atidaro oro spaudimo reguliatorius. Suspaustas oras, žibalas ir vanduo beveik kartu patenka į šildytuvą, iš kur, uždegtuvui veikiant, sušildytas oras netrunka patekti į mašiną.

Torpedai įsibėgėjus, tam tikras mašinos valdomas laikiklis atpalaiduoja gylio reguliatoriaus švino švytuoklę, kuri iki šiol buvo prirakinta. Švytuoklė prirakinama tikslu išvengti, kad torpedos kritimo į vandenį ir įsibėgėjimo metu užpakalin pasidavusi švytuoklė nepalenktų gilumos vairų per daug į apačią ir nepriverstų torpedą staigiai nerti į didelę gilumą.

Torpedai apie 250 m nuplaukus, vandens veikiamas torpedos degtuvo sraigtelis išsisuka ir paleidžia nuo atsargų degtuvo dužiklį.

Susišaudant ar atakuojant dažnai pasitaiko, kad torpedą tenka leisti kaip tik ta kryptimi, kuria plaukia laivas. Kovos sąlygoms neleidžiant laivo pasukti šonu nei aparatų nukreipti į priekį, tenka torpedas išleisti į šoną, nustačius joms prieš tai kampą, kuriuo jos turi pasisukti patekusios vandenin. Tas kampas nustatomas pasukant norima kryptimi krypties reguliatoriaus „vilko“ ašį. Ją sukant, krypties reguliatoriaus vairavimo mašinėlės skirstytuvai yra išjudinami iš savo vietos ir nebūdamas centre, susp. orui atėjus leidžia jam veikti į krypties vairs tol, kol vandenin patekusi ir vairų sukama torpeda negražina skirstytuvo į centrą.

Pratimų atvejais, tam tikro mechanizmo pagalba galima nustatyti kelio ilgį, kurį torpeda privalo atlikti. Panašus kitas mechanizmas pasirūpina torpedos nuskandinimu, jei karo metu paleista į priešą torpeda praeitų pro šalį.

Neliesiu visos eilės smulkesnių torpedos įrengimų, kurie svarbu žinoti tik arčiau su torpedomis reikalų turintiems.

(B. d.)

P. Lb.

Napoleono skyriaus kampelis

M. Skrinsko nuotr.

Napoleono žygio per Lietuvą skyrius V. D. Karo Muziejuje

Pereitų metų gruodžio 20 d. Vytauto Didžiojo Karo Muziejuje buvo atidarytas Napoleono žygio per Lietuvą skyrius. Šio skyriaus atidarymo dalyviai dalyvavo vėliavos nuleidimo iškilmėse. Atidarymo iškilmės prasidėjo 15 val. Posėdį Karo Muziejaus salėje suruošė Lietuvos Karininkų Ramovės Valdyba ir Lietuvių Prancūzų Draugija. Posėdis prasidėjo tuojuo po vėliavos nuleidimo iškilmų. Šiame posėdyje atsilankė nepaprastas Prancūzijos pasiuntinys ir įgaliotas ministeris Lietuvai Dulongas, krašto apsaugos ministeris brig. gen. inž. Dirmantas, susisiekimo ministeris Stanišauskis, kariuomenės vadas brig. gen. St. Raštikis, Kariuomenės Štabo viršininkas brig. gen. Černius, nemaža aukštų karininkų ir visuomenės atstovų.

Posėdį atidarė brig. gen. Nagevičius ir pakvietė gen. št. plk. Zaskevičių skaityti paskaitą apie Napoleono laikotarpį Lietuvoje. Paskaitoje buvo vaizdžiai pabrėžta, kad to meto lietuviai nepasinaudojo Napoleono pasiūlymu sudaryti nepriklausomą Lietuvą dėl to, kad masės visiškai nebuvo parengtos karui. To meto bajorai, gyvendami feodalizmo tradicijomis, įziebti visuomenėje krašto saugumo mintį visai nesirūpino. Tačiau vis dėlto Napoleono žygis per Lietuvą paliko savo pėdsakus, įskiepydamas sodiečiams laisvės mintį.

P. Schmittleinas posėdyje skaitytoje antroje paskaitoje, tarp kitko pažymėjo, kad Napoleonas, norėdamas visame pasaulyje paskleisti laisvės mintį, kad kiekvieną tautą padarytų vienalyčių vienetu, — nenorėjo matyti Lietuvą Lenkijos prieglobstyje.

Paskaitoms pasibaigus, kitoje salėje įvyko Napoleono žygio per Lietuvą skyriaus atidarymas. Pirmiausia žodį tarė Karo Muziejaus viršininkas brig. gen. Nagevičius, pareikšdamas padėką ministeriui Dulongui, daug prisidėjusiam ši skyrių įrengti savo eksponatais, o taip pat Lietuvių Prancūzų Draugijai, p. Schmittleinui ir Kauno burmistrui už Miesto Savivaldybės padovanotą Karo Muziejui Suchodolskio paveikslą. Baigdamas savo kalbą brig. gen. Nagevičius prašė krašto apsaugos ministerį brig. gen. Dirmantą Napoleono žygio per Lietuvą skyrių atidaryti. Krašto apsaugos ministeris savo kalboje pareiškė šio skyriaus atidarymo prasmingumą, nušviečiantį prancūzų ir mūsų tautų kovų dėl laisvės etapus. Be

to, šis skyrius lankytojui primins mūsų kariuomenės, Napoleono įkvėptos siekti laisvės, didvyriškas kautynes ir didžiąją lietuvių ir Napoleono pulkų tragediją.

Taip pat žodį tarė ir nepaprastas Prancūzijos pasiuntinys ir įgaliotas ministeris Lietuvai Dulongas, pabrėždamas, kad „Lietuvos ir Prancūzijos draugiškumo liepsna degs amžinai“ ir padėkodamas Napoleono skyriaus įrengėjams. Taip pat skyriaus įrengėjams padėką pareiškė ir Lietuvių Prancūzų Draugijos pirmininkė p. Urbšienė.

Šiame atidarytame skyriuje yra nemaža paveikslų, vaizduojančių Napoleono žygį per Lietuvą, yra žygio schemų, ginklų pavyzdžių, o taip pat įsakymas kuriuo Napoleonas sudarė laikinąją Lietuvos vyriausybę, yra lietuviškųjų pulkų uniformų piešinių ir daug kita.

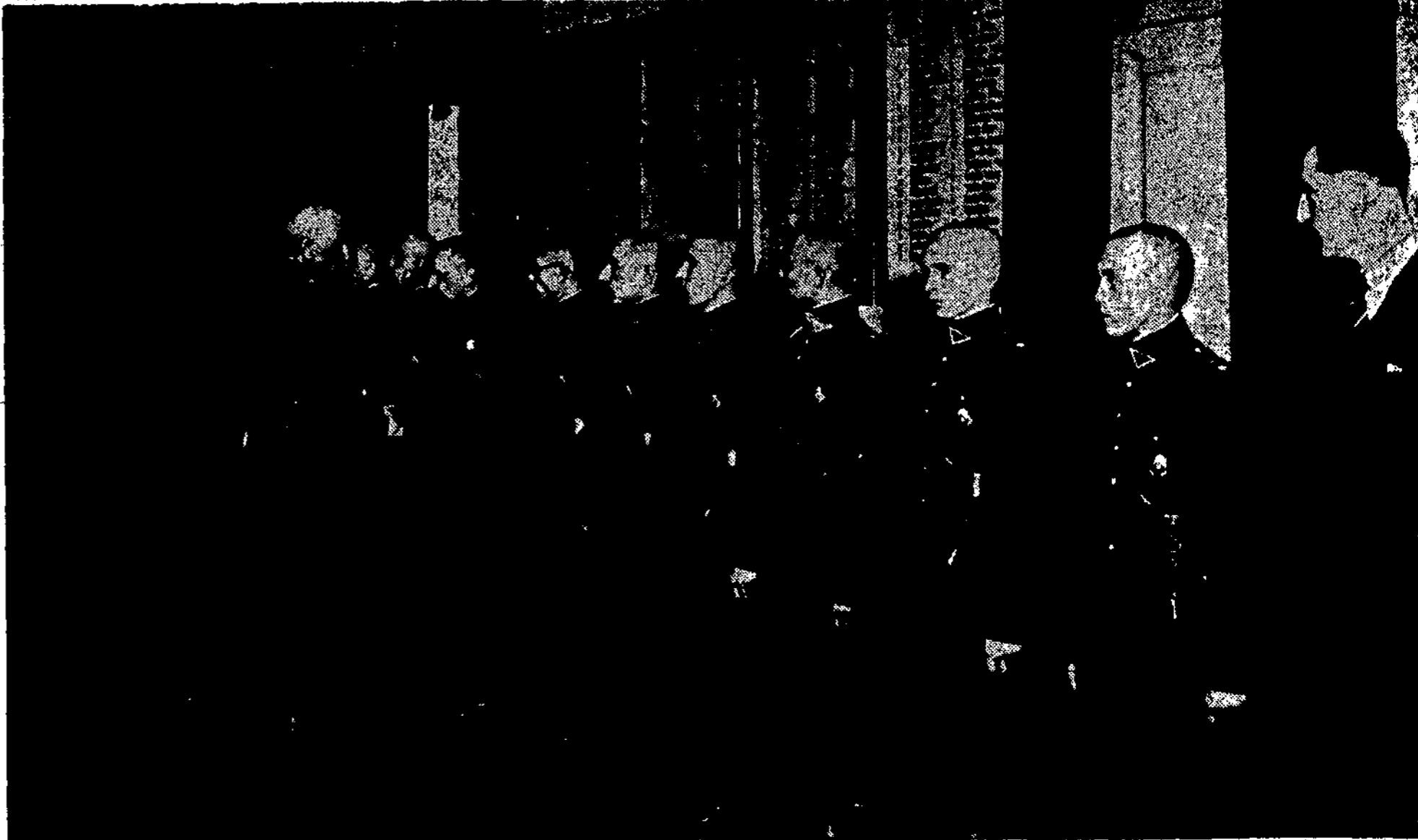
Po šio posėdžio brig. gen. Nagevičius aukštuosius svečius pakvietė į Karininkų Ramovę arbatėlės.

Nauja ginklavimo karininkų laida

1937 m. gruodžio 18 d. mūsų kariuomenė ir jos vadovybė galėjo pasidžiaugti nauju laimėjimu: jos eilės pasipildė naujomis jėgomis, naujais darbininkais-specialistais. Didokas būrys atsargos karininkų (baigusių aspirantų kursus) baigė prie P. L. P. Karo Mokyklos suorganizuotus ginklavimo karininkų kursus ir tą dieną Respublikos Prezidento aktu visi buvo priimti į tikrąją karo tarnybą.

Kaip ir visada, kada jos sienas palieka naujai pakelti karininkai, gruodžio 18 d. iš pat ryto Karo Mokykla pasipuošė vėliavomis. 12 val. 50 min. į Karo Mokyklą atvyko krašto aps. ministeris brig. gen. Dirmantas, kariuomenės vadas brig. gen. Raštikis, Kariuomenės Štabo v-kas brig. gen. Černius, tiekimo v-ko div. gen. Sutkaus ir brig. gen. Gerulaičio lydimi. Juos sutiko Karo Mokyklos v-kas brig. gen. Musteikis. Aktu salėje, kurioje visuomet įvyksta kariūnų pakėlimo į karininko laipsnį iškilmės, aukštųjų svečių jau laukė išsirikiavę kursantai ir jų lektoriai bei viršininkai.

Atvykus aukštiesiems svečiams, iškilmės buvo pradėtos perskaitant Respublikos Prezidento aktą, kuriuo visi baigusieji kursus ats. jaun. leitenantai priimami į

Krašto apsaugos ministeris brig. gen. Dirmantas ir kariuomenės vadas brig. gen. Raštikis sveikina naujai išleidžiamus ginklavimo karininkus

A. Šulco nuotr.

tikrąją karo tarnybą. Po to kapelionas kun. Abraitis, taręs iškilmėms pritaikytą trumpą pamokslą, naujuosius ginklavimo karininkus prisaikdino.

Po priesaikos jaunuosius karininkus savo ir vyriausybės vardu pasveikino krašto aps. ministeris. Savo kalboje nurodė, kad gyvenimas dar pareikalaus iš šiandien prisiekusių įrodyti šios, taip iškilmingos, priesaikos kietumą. Pareiškė tikis, kad ji nebus sulaužyta. Krašto aps. ministerio kalba buvo baigta Tautos himnu ir griausmingais valio Tautos ir Ginkluotų Pajėgų Vadui Respublikos Prezidentui Antanui Smetonai.

Po iškilmių aktu salėje, Karo Mokyklos Karininkų Ramovėje buvo iškilmingi pietūs. Juose dalyvavo visi aukštieji svečiai, naujųjų karininkų buvusieji lektoriai ir viršininkai ir visi jaunieji ginklavimo karininkai. Pietų metu kalbas pasakė krašto aps. ministeris brig. gen. Dirmantas, kariuomenės vadas brig. gen. Raštikis, tiekimo v-kas div. gen. Sutkus, ginklavimo v-kas plk. dr. Lesauskis ir Karo Mokyklos viršininkas brig. gen. Musteikis. Savo kalbose visi pabrėžė džiaugsmą naujų specialistų — ginklavimo karininkų įsiliejimu į kariuomenės eiles, tuo būdu ją sustiprinant. Kariuomenės vadas savo kalboje pareiškė mintį, kad gausus ginklavimo karininkų-specialistų kadras ne prabanga, ne ištaiga, bet gyvenimo būtinybė sėkmingam svarbios ir atsakingos ginklavimo tarnybos veikimui kautynių lauke. Šiandien nieks neišdrįs tvirtinti, pareiškė jis, kad ginklavimo specialistą karininką gali pakeisti civilis tarnautojas.

Jaunųjų karininkų vardu kalbėjo jaun. leitenantas Gerdauskas. Savo kalboje patikino visus, kad tolesniame gyvenime vadovausis kursuose įgytomis žiniomis ir iškilmių metu iš aukštųjų viršininkų išgirstais patarimais ir nurodymais toliau lavintis ir tobulintis savo specialybėje. Padėkojęs krašto aps. ministeriui, kariuomenės vadui ir visiems aukštiesiems svečiams, buvusiems lektoriams ir viršininkams už pareikštus linkėjimus ir sveikinimus, savo kolegas pakvietė sušukti už kariuomenės vadovybę tris kartus valio!

Kitą dieną visi naujieji ginklavimo karininkai išvažinėjo į paskyrimo vietas — kariuomenės dalis.

Pasiryžimas ir darbo nuotaika kariuomenės stiprybei ir jos vadovybės džiaugsmui telydi jų pirmuosius žingsnius.

P. Ptr.

Trumpai pažvelgus į Kauno komendantūros praeitį

Ką tik pradėjus kurti Lietuvos nepriklausomybę, priešai iš visų pusių ir visu smarkumu veržėsi ir naikino kraštą, o okupantai-vokiečiai įvairiais būdais kliudė mūsų valstybės kuriamąjį darbą. 1919 m. sausio 2 d. turėjo iš Vilniaus pasitraukti Ministerių Kabinetas ir Krašto Apsaugos Ministerija, Bolševikams smarkiai

Plk. Talevičius, Kauno komendantas
(dabar gydomi užsienyje)

spaudžiant, pasitraukė iš Vilniaus ir mūsų karo komendantūra. Sausio 5 d. Vilniaus komendantūra jau buvo Kaune, kur tuojau pradėjo eiti sunkias ir atsakingas laikinosios sostinės komendantūros pareigas. Pats komendantūros pasirodymas Kaune sukėlė priešų nepasitenkinimą, ypačiai pamačius ginkluotus jos savanorius. Ne vienas pašiepė, pajuokė ir net pirštais rodė ironizuodami 1919 m. sausio 6 d. pavakare Laisvės alėja žygiuojančius komendantūros savanorius. Tačiau, nors kai kurie buvo ir sermėga apsilvėję ir klumpėmis apsiavę, nors šautuvus virvelėmis pasirišę, bet drąsiai ir pakilusia nuotaika žygiavo. Ne retai besikuriančios Kauno komendantūros pareigūnus priešai net plytgaliais apmėtydavo. Tačiau, nežiūrint įvairių trukdymų, Kauno komendantūra atliko atsakingą vaidmenį, pavyzdžiui, likviduojant slaptą lenkų karo organizaciją (P.O.W.), kuri buvo pasiruošusi palaidoti Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę. Be to, Kauno komendantūra saugojo ir globojo laik. sostinę Kauną ir visą apskritį. Jos dėka, anais kovų laikais mieste ir apskrityje buvo įgyvendinta tvarka ir rimtis.

P.O.W. organizacija, 1919 metų pradžioje įkurta Kaune, greitai išsiplėtė po visą Lietuvą. Visa nepriklausoma Lietuva buvo suskirstyta į 13 apskričių, apskritys — į 3—4 komendantūras, komendantūros — į kaimus. Sutartinai su P.O.W. organizacija veikė ir Nemuno šaulių organizacija O.S.N. (Organizacija Strzelców Nadniemeńskich). Buvo nustatyta, kad į rytus nuo linijos Gegužinė, Paluomenė, Kaišiadorys, Bartininkai veikia O.S.N. organizacija, o į vakarus — P.O.W. organizacija. P.O.W. ir O.S.N. organizacijos dirbo vieno tikslo vedamos — Varšuvos ir lenkų gen. štabo dirguojamos. P.O.W. organizacijos statute tarp

kitko rašoma: P.O.W. tikslas sujungta ir nepriklausoma Lenkija su išėjimu į jūrą, P.O.W. vidaus organizacijos atžvilgiu yra karinė institucija. Kadangi P.O.W. buvo slapta karinė organizacija, tai organizacijos nariai buvo įpareigoti kuo labiausiai išlaikyti paslaptį ir vadovautis P.O.W. organizacijos dėsniu: — geriau yra permažai apie organizaciją žinoti, negu perdaug.

P.O.W. organizacija, lyg voratinkliu apipynusi visą Lietuvą, sparčiai ruošė sukilimą, kuriuo norėjo paimiti Lietuvos valdžią į savo rankas. Organizacijos nariai, uoliai šnipinėdami mūsų kariuomenės jėgas, ekonominę, politinę būklę ir bendrą krašto nuotaiką, viską smulkiai pranešinėjo gen. lenkų štabui. Iš Lenkijos ir Vilniaus gabelo proklamacijos, brošiūras, kuriomis stengėsi kiršinti visuomenę, kelti nepasitikėjimą

Plk. Bobelis, einąs Kauno karo komendanto pareigas

valdža ir kuo daugiausia žmonių patraukti savo pusėn. P.O.W. organizacijos nariai stengdavosi išsprauti į valstybines ir privatinės įstaigas ar įmones, o ypačiai į kariuomenės tarpą. Savo narių tarpe ir jiems pritariančių turėjo gana aukštų pareigūnų, karių, sulenkėjusių dvarininkų ir šiaip piliečių. Ypačiai P.O.W. organizacija stengėsi kuo daugiausia turėti savo žmonių karininkų ir kareivių tarpe. Organizacijos narių-šnipų padedamas, P.O.W. centras Kaune netrukus turėjo visas žinias apie mūsų kariuomenę, vadus, ginklus, dislokaciją, apie politinę, ekonominę ir finansinę būklę. Turėjo susirinkę žinias ir apie atskirus jiems labiausiai rūpimus asmenis, jų nusistatymą, bendrą išvaizdą, kalbos toną, eiseną, nešioseną ir kt.

Kai visa tai P.O.W. organizacija turėjo savo rankose, tada jau nustatė smulkų sukilimo planą. Pats sukilimas turėjo įvykti 1919 m. rugpiūčio mėn. iš 28 į 29 dieną. Pirmiausia turėjo būti suimami Valstybės Prezidentas, visi ministrai, Tarybos nariai, lietuviai ka-

rininkai ir kiti įžymūs pareigūnai. Šamokslininkai tikėjosi bent trumpam laikui, kol atvyks lenkų kariuomenė, paimti valdžią į savo rankas. Buvo net numatyti asmenys, kurie turėjo sudaryti naują ministerių kabinetą ir paskelbti pasauliui, kad sukilęs kraštas nuvertė vokiečių pastatytą Tarybos valdžią ir kad kraštas laisvu noru prisideda prie Lenkijos. Sukilimą P.O.W. organizacija pradėjo rugpiūčio 27 d. naktį, nutraukdama Kauno telefono ir telegrafo susisiekimą beveik su visa provincija. Šis kiek per greitas sukilėlių mostas juos ir išdavė. Tai pajutęs Kaunas, tuojau susirūpino pasitvirtinusiais gaudais ir turimomis šiokiomis tokiomis žiniomis pasistengė kuo greičiausiai šamokslą likviduoti. Kariuomenės Štabo karininkai ir Kaune stovėjusių dalių vadai, žvalgybos viršininkui L. Girai dalyvaujant, sudarė įtariamų asmenų sąrašą, pagal kurį tuojau buvo daromos kratos ir vykdomi suėmimai. Suėmimams vadovauti buvo paskirtas Kauno komendantų padėjėjas karininkas Mačiulaitis. Komendantūros mok. kuopos vadas vyr. ltn. Bobelis (dabar pulkininkas, einas Kauno komendantų pareigas) gavo įsakymą padaryti daug kratų ir suimti daugelį įtariamų asmenų. Rugpiūčio 28 d. naktį buvo suimta kelios dešimtys žmonių.

Pirmieji suėmimai suglušino ir aptramdė šamokslininkus. Tačiau padėtis buvo kebli. Neturint dokumentinių įrodymų, darėsi tikra painiava su suimtaisiais. Tuojau pradėjo sklisti kalbos, kad suimtieji be reikalo kalinami. Reikėjo būtinai surasti P.O.W. organizacijos archyvą. Gavę žinių, kad P.O.W. archyvas yra Raudondvaryje, tuojau ten ir nuskubėjo. Tačiau vel tui, archyvo nerado. Maždaug po trijų savaitių iš Vilniaus buvo gauta žinia, kad P.O.W. archyvas laikomas Kaune pas J. Nekrašį, gyvenantį Kalnų g-vė 36 nr. (dabar Putvinskio g-vė 8 nr.). Gavę šių žinių, tuojau rugsėjo 21 d. 22 val. nuvyko pas J. Nekrašį daryti kratos. Deja, be kelių menkos vertės popiergalių, liečiančių P.O.W. organizaciją, daugiau nieko nerado.

Susikrimtę grįžo atgal. Staiga vyr. ltn. Bobeliui kilo mintis, kad ieškomas archyvas gali būti paslėptas J. Nekrašiaus darže. Sumanė tą daržą perkasti. Kad darbas nebūtų tiek sunkus ir varginantis, nusprendė daržą durtuvais išbadyti. Prižadines savo kuopos vyrus ir įsakęs užsidėti ant šautuvų durtuvus, greitai nužygiavo į J. Nekrašiaus daržą. Čia atidžiai ir kruopščiai bebadydami kiekvieną žemės pėdą, žingsnis po žingsnio ryto prieblandoje stūmėsi pirmyn. Po geros intensyvaus darbo valandos, beveik vienu laiku trijose vietose aptiko paslėptus P.O.W. organizacijos dokumentus. Didžiausia dokumentų dalis buvo paslėpta skardiniame katile, kuris sumaniai buvo užmaskuotas po daržą augančiomis bulvėmis. Radus dokumentus, įvairius sąrašus, planus ir t. t., juos iššifravus, tolimesnis darbas vyko daug greičiau. Šamokslininkai buvo suimti ir atiduoti teisman.

Be P.O.W. organizacijos likvidavimo, Kauno komendantūrai buvo pavesta padaryti tvarką Babtuoše, kur buvo įsisteigusi taip vadinama „lenkų respublika“. Ir šiuo atveju Kauno komendantūra grąžino Babtuoše tvarką ir rimtį. Be to, daug prisidėjo savo darbu 1920 m. malšinant A. Panemunės sukilimą. Kauno komendantūra įtemptu darbu, būdrumu ir atidumu daug prisidėjo prie mūsų tautos laisvės ir nepriklausomybės apgynimo ir kūrimo. Šių metų sausio 5 d. Kauno komendantūra švenčia savo 19 metų gyvavimo šventę.

Z. G.

Prie ats. majoro Liudo Kaufmano kapo

Bevaikščiodami po Kauno kapines, belankydami supiltus kapus, su skausmu stebime neseniai supiltą ir vainikais apkrautą buvusiojo kariuomenės vado gen. Žukausko kapą. Už kelių žingsnių nuo didžiojo vado kapo, tose pačiose kapinėse, 1937 m. gruodžio 18 d. buvo supiltas naujas ilgamečio Kauno įgulos placadjutanto, Vyčio Kryžiaus ordino kavalleriaus, ats. mjr. Liudo Kaufmano kapas.

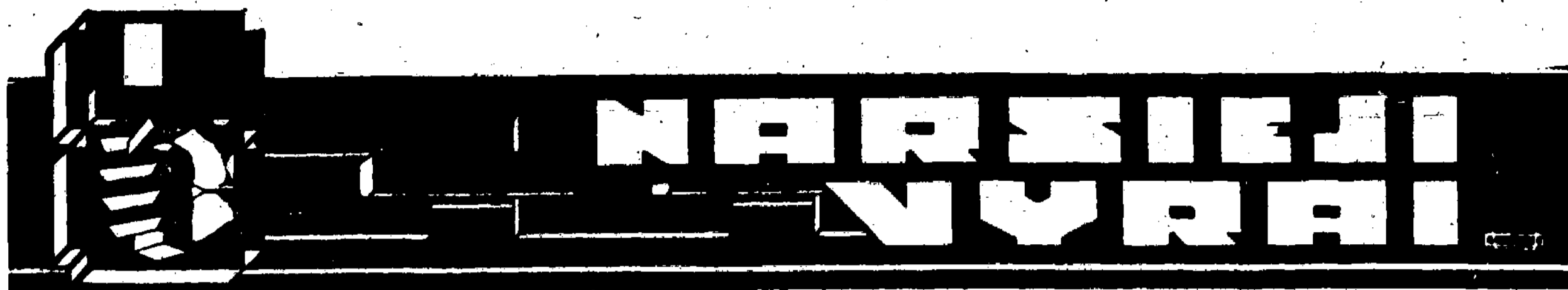
Velionis gimė 1885 m. balandžio 14 d. Kauno apskr., A. Panemunės valsč., Rokų kaime. Karo tarnybą pradėjo rusų kariuomenėje, leibgardijos grenadierių pulke, Petrapilyje. Į Lietuvos kariuomenę atvyko 1919 m. vasario 2 d. ir buvo paskirtas Kauno komendantūros 2 kuopos jaun. karininku. Visą tarnybos laiką, iki pat mirties, tarnavo Kauno komendantūroje, tik su pertrauka, kada buvo išvykęs į frontą. Grįžęs buvo komend-ros karo policijos mokyklos viršininku, mokomosios kuopos vadu. Laikiniai ėjo ūkio viršininko ir kitas pareigas. 1928 m. baigė Aukšt. Karininkų Kursų VIII laidą. Apie 12 metų tarnavo Kauno įgulos placadjutanto pareigose. Eidamas šias atsakingas pareigas, parodė gerą tų pareigų supratimą, sugebėjo tvarkyti ir patenkinti Kauno įgulos karininkų ir visuomenės reikalus. Už savo nuoširdų mandagumą buvo įsigijęs visų simpatijos ir meilės.

1937 m. spalio 7 d. Respublikos Prezidento aktu pakeltas į majoro laipsnį ir, kaip pasiekęs karinės tarnybos įstatymu nustatytą amžių, jam pačiam prašant buvo paleistas į atsargą su teise dėvėti karinę uniformą. Lapkričio mėn. susirgęs nuvyko į Karo Ligoninę gydytis, ir gruodžio 16 d. 17,30 val. mirė.

Gruodžio 18 d. 14 val. Kauno evangelikų liuteronų kapinėse buvo velionies laidotuvės, kuriose dalyvavo: II pėst. div. vadas div. gen. Adamkavičius, Kauno komendantų pareigas einas plk. Bobelis, Šaulių S-gos vadas plk. Saladžius, 5 p. pulko vadas gen. št. plk. Čepauskas, II pėst. diviz. gyd. plk. Augėvičius, daug Kauno įgulos karininkų ir gausinga mūša kauniečių. Kapinėse gražią su velioniu atsisveikinimo kalbą pasakė einas komendantų pareigas plk. Bobelis. Bendradarbių vardu atsisveikino kartu su velioniu tarnavęs Kauno komendantūroje 11 metų kpt. Sabaliauskas. Saliutavo karų policijos mokyklos kuopa. Ant naujai supilto kapo buvo sudėti II pėst. diviz. vado, komendantūros karininkų, komend-ros likt. pusk. ir civilinių tarnautojų, šeimos vainikai ir daug gyvų gėlių.

Velionis buvo apdovanotas Vyčio Kryžiaus ordino V laipsniu, D. L. K. Gedimino ordino IV laipsniu ir Nepriklausomybės medaliais.

Z. Veliuoniškis

Durtuvų kautynėse prie Merkio tilto

Kai 1919 metais bolševikai okupavo jo gimtinį kaimą, Alfonsas Vaikutis-Melynis nutarė bėgti į lietuvių pusę ir čia įstoti kariuomenėn. Gegužės mėn. pabaigoj Alfonsas buvo bebėgęs į laisvąją Lietuvą, bet bolševikai jį sugavo ir įtarė šnipinėjimu. Tik savo sumanumo ir drąsos dėka išsisuko ir po poros savaičių pabėgęs, 1919 m. birželio 17 d. įstojo į Lietuvos kariuomenę. Šio dalinio būstinė, į kurią atvyko Alfonsas, buvo Utenos apskr. Jasų (Jasonių) dvare. Atvykęs čia jis rado apie 30 vyrų. Šiame dvare apie savaitę buvo pamokyti karinių dalykų ir perkelti į Vyžuonėlių dvarą, kur per porą savaičių susirinko apie 100 vyrų.

1919 m. liepos 16 d. šis būrys buvo perkeltas į 1 pėst. D. L. K. Gedimino pulko 4 kuopą. Kuopos vadu paskirtas karininkas Kazickas.

Netrukus 4 kuopa buvo pasiūsta į bolševikų frontą — Kruopelių ir Murliškių rajoną, kur kuopai teko pamainyti to pat pulko 5 kuopą ir eiti lauko sargybon ir žvalgybon. Tuo laiku abipus Utenos—Zarasų plento, Bružų kaimo aukštumose, buvo įsitvirtinę bolševikai. Kadangi plentas turėjo labai daug reikšmės, todėl bolševikai paliai jį buvo sutraukę didelį skaičių kariuomenės, gerai įtvirtinę 7 kulkosvaidžius, o už 2 km užnugary esančiame Šiukščių kaime turėjo dvi patrankas.

— Be pertraukos šautuvų, kulkosvaidžių tratėjimas ir kurtinantis granatų sproginimas trukdė mums pažengti į priešakį, nes plačią lygumą prieš Bružų kaimo aukštumas bolševikai labai vykusiai apšaudydavo.

Pradėjome nervuotis. Argi čia ir sėdėsime? — kalbėjomės, o noras vyti priešą visus nervino. Vieną naktį, šiek tiek aprimus šaudymams, pasinaudodami tamsa ir krūmokšniais, puolėme, bet priešų stipri ugnis privertė mus pasitraukti. Pasitraukėm be nuostolių. Rugpiūčio 23 d. po pietų kuopos vadus parinko 30 vyrų, kurių tarpe buvau ir aš, ir įsakė vykti prie Bružų kaimo ir įsitvirtinus stipriai apšaudyti priešą. Apsidžiaugėm ir patenkinti išžygiavom Bružų kaimo link. Kai tik išnėrėme iš miško, tuoj kritome ant žemės ir krūmokšniais, kalvelėmis, klampiomis balomis, kaip kokie šliužai, slinkome pirmyn. O nuslinkti reikėjo apie 600 metrų. Klampios balos nors ir trukdė slinkti, bet už tai aukšta ir aštri jų žolė, kad ir piaustė rankas, bet gerai mus slėpė nuo priešų. Prislinkę prie priešų

apkasų apie 300 metrų, tuoj išsikasėme šio tokias duobes ir pradėjome šaudyti. Priešas irgi nesnaudė ir pradėjo smarkiai atsišaudyti. Du mūsų kareiviai buvo sužeisti. Matydami, kad priešų kulkosvaidžiai mus visus gali išžudyti, pasitraukėme. Tą pačią naktį, jau visos kuopos sudėtyje, išėjome iš Drobų kaimo, prislinkome prie bolševikų apkasų ir auštant pradėjome šaudyti. Priešas taip pat smarkiai atsišaudė iš šautuvų, kulkosvaidžių ir patrankų, tik, deja, jų sviediniai lėkė per mūsų galvas ir krito į užpakalyje esantį ežeriuką.

Nors šaudėme gana smarkiai ir be atodūsio, vis dėlto priešas nė nemanė trauktis. Mūsų šautuvų ir kulkosvaidžių ugnis gerai įsitvirtinusiems priešui nedarė jokios žalos, o turėdami maža žmonių, atakuoti negalėjom. Kai nepasisekimų prislėgti pradėjome nervuotis, įvyko lyg stebuklas. Buvusi Murliškių kaime mūsų artilerija pradėjo šaudyti. Ir ką gi, sprogius pirmiesiems mūsų sviediniams, pamatėm, kad artilerijos šaudymas yra labai taiklus, nes sviediniai sprogo priešų apkasuose ir jau po pirmųjų sviedinių sproginimo priešų ugnis susilpnėjo. Džiaugsmo pagauti dar labiau pradėjome šaudyti, o mūsų artilerija vieną po kito sviedinio leido į priešų apkasus. Matydami pergalę ir užsidegę kovos dvasia, aš ir eilinis Puiša, niekeno neraginami, išlindome iš apkasų ir tvirtai suspaudę rankose granatas, pasileidome bėgti į priešų apkasus. Bėgom kaip pamišę. Apie mūsų galvas lakstė šimtai kulku ir šiandien aš stebiuosi, kaip tada išlikome gyvi.

Kai atbėgom į priešų apkasus, pamatėm, kad bolševikai iš apkasų pasitraukė ir guli prie plento esančiame griovyje. Laukti neturėjome laiko, o slapstytis nuo priešų kulku nebenorėjome, todėl bėgome prie plento ir čia perkritę ant žemės sviedėme vieną po kitos granatas į plento griovį. Kai baigėme granatas, griebėmės šautuvų ir pašokę puolėme griovy esančius bolševikus. Šie, palikę ginklus ir sužeistuosius, plentu bėgo Degučių link. Kadangi vyti nebuvo prasmės, nes ir priviję didelio priešų skaičiaus nenugalėtumėm, todėl rėkdami valio puolėme į apkasus, iš kur vis dar girdėjome šaudymą. Apkasuose radome kelis bolševikus, kuriuos tuoj nuginklavome. Tuo tarpu mūsų artilerija į apkasus pradėjo taip smagiai šaudyti, kad mums pasidarė net labai karšta. Sproginėjant sviediniui po sviedinio, kaip pamišę lakstėme po apkasus, čia perkrisdami ant žemės, čia iškeldami savųjų ženklą. Žiūrėk, vos spėji perkristi, tuojau pat sprogi šalimais sviedinys ir visą apneša žemėmis. Dar šiam sproginimui nenuaidėjus, tuoj sprogi kitas, trečias... Tokia būseną tęsėsi apie 15 minučių. Kai mūsų artilerija nustojo šaudyti, į apkasus atėjo visa kuopa ir priešą vijomės Degučių link. Vėjantis priešą, aš ir dar pora kareivių buvome pasiūsti žvalgybon. Bėgome gana greitai. Kai vienoje kalvelėje pradėjau žvalgytis, pamačiau einančius priešais mane 8 ar 9 bolševikus. Nelaukdamas kol bolševikai mane pastebės, pradėjau juos vyti. Greit prisivijau ir 100

J. pusk. Alf. Melynis

metrų atstume, perkritęs į žolę, pradėjau į juos šaudyti. Bet nuo bėgimo buvau pailsęs ir mano paleisti šūviai tik išgąsdino priešą.

1919 m. rugpiūčio 24 d. apie 13 val. užėmėm De-gučius ir čia vieną dieną pailsėję, priešą vijomės toliau. Be didesnių pasipriešinimų žygiavom pro Gražutę, Gulbinę, Zarasus ir rugpiūčio mėn. pabaigoje bolševikai buvo visai išvyti iš Lietuvos.

Išvijus bolševikus, vykome kovoti su kitais Lietuvos priešais — bermontininkais.

Palydėję bermontininkus iki pat Mažosios Lietuvos sienos, grįžome į Alytų. Lenkams bėgant nuo bolševikų, 1920 m. liepos mėn. iš Alytaus žygiavom per Merkinę į Marcinkonis.

Su lenkais teko daugiausia susidurti Merkinės valsč., Perlojaus bažnytkaimyje. Buvo taip: mūsų kuopa, karininko Dundulio vadovaujama užėmė frontą dešinėje Merkio upės pusėje. Kairėje upės pusėje tęsėsi lenkų frontas. Toj vietoj iš abiejų upės pusių stovėjo bažnytkaimis Perlojus, kurį jungė upės tiltas. Užėmė dešinįjį Merkio krantą, įsitvirtinom ir saugojom, kad lenkai nepersimestų į šią upės pusę. Tą pat dieną kuopos vadas pasiūkė mane ir įsakė, paėmus 6 drąsesnius kareivius, eiti prie tilto sargybon. Pasirinkęs gerus ir drąsius vyrus, nuvykau nurodyton vieton ir pradėjau eiti skirtas pareigas. Čia vieta buvo gana žema, priešais kaimas, todėl sargybinius reikėjo pastatyti aukštoje vietoje. Apsidairęs pamačiau netoliese stovintį kluoną. Ant jo stogo užlaipinau du kareivius ir įsakiau jiems sekti kairįjį Merkio krantą. Praslinkus gal pusvalandžiui, išgirdau sargybinių balsą: „lenkai, lenkai!“ Norėdamas įsitikinti, išlindau iš už trobesio. Tuo laiku pasigirdo šūviai ir keleta kulku įsmigo čia pat prie manęs į sieną.

Greitai pasitraukėm į nematomą vietą prie pat tilto ir sugulę laukėme! Kas gi bus? Bet laukti ilgai neteko. Netrukus pasirodė didelis lenkų būrys. Nieko nelaukdami tuoj atidarėme ugnį, tik, deja, kairėje upės pusėje esą kaimo trobesiai labai trukdė mums šaudyti ir priešams sudarė progų pasislėpti. Priešas pro trobesius slinko artyn tilto. Mes buvome tik 7 žmonės, o lenkų gal per 40, todėl mačiau, kad pergale linksta jų pusėn. O ką nors daryti reikėjo. Užėmęs prieš pat tiltą gerą poziciją, tuoj vieną kareivį pasiunčiau pas kuopos vadą. Kuopa stovėjo už kokio 1,5 km, o pats su likusiais nutariau gintis iki paskutiniųjų. Tuo tarpu iš buvusios mūsų dešiniojo sparno sargybos atėjo dar 4 žmonės ir 2 partizanai ir dabar jau mūs buvo 13 žmonių. Prasidėjo šaudymas. Keletą lenkų krito prie pat tilto, likusieji rėkdami veržėsi pirmyn. Matydamas, kad vis vien lenkai pereis tiltą, sukomandavau pirmyn, atakon. Kaip vienas pašokome visi ir puolėme lenkus. Prasidėjo kova. Sprogstančios rankinės granatos, sužeistųjų vaitojimas, šautuvų salvės, durtuvų čiuzėjimas erzino klausą ir svaigino temdė protą. Įniršę kovojome kaip liūtai. Staiga mane puolė du lenkų kareiviai. Blizgą jų durtuvai greitai artėjo prie manęs. Šaltas prakaitas išmušė kaktą, bet neapykanta priešui dar labiau padidėjo. Nelaukdamas, tą pat sekundę pakėliau šautuvą ir paspaudžiau. Šautuvo trenksmas, ir vienas puolančiųjų susigriebė už krūtinės, suriko ir krito ant tilto grindinio; antras nustebeš pažvelgė į savo draugą ir kai jis pakėlė šautuvą smogti man buože į galvą, aš durtuvu smogiau jį. Lenkas krito. Apsižvalgiau. Mūsų liko tik keli. Daug gulėjo nukautų ir sužeistų. Kraujo klanai telkšojo kovos vietoje. Lenkai buvo pabėgę

nuo keleto lietuvių kareivių. Tuo laiku, kai aš dairiausi, pabėgę lenkai iš už artimiausių trobesių pradėjo šaudyti. Buvau jau visai kitoje upės pusėje ir norint perbėgti savųjų pusėn, reikėjo dumti per visą tiltą, kuris priešui buvo labai geras taikinys. Išėjimo nebuvo, Atsistojęs tilto aikštelėje pakėliau šautuvą ir įniršęs šaudžiau į visas kertes, iš už kurių pasirodydavo šaudantieji lenkai. Staiga išgirdau šaukiant mane vardu. Pasukau galvą ton pusėn ir pamačiau judantį vieną savųjų, kurį pirmiau buvau palaikęs lavonu. Tai buvo eilinis Mickevičius. Pasilenkiau prie jo. Buvo sunkiai priešo durtuvo sužeistas į vidurius. Apsižvalgiau, pamiršau pavojų, priešus ir pats save. Prieš mane buvo mano kovų, laimėjimų, pralaimėjimų, laimčių ir nelaimčių draugas. „Drauge, kuo gi galiu tau padėti?“ — klausiu pats save. Tuo tarpu atbėgo dar vienas mūsų eilinis — eil. Karanauskas. Persimetę keliais žodžiais, paėmėm sužeistąjį. Vos tik pakėlėm nuo žemės sužeistąjį, staiga eil. Karanauskas suvaitojo ir krito, ištempdamas iš mano rankų eil. Mickevičių. Kaip pamišęs vėl pradėjau šaudyti į visus trobesius, už kurių, kaip man atrodė, turėjo būti priešai. Tuo metu vėl išgirdau šaukiant mane vardu. Šaukė sužeistieji ir prašė jiems padėti. Apsidairiau, bene pamatysiu nors vieną iš saviškių, bet nieko aplink, be sužeistųjų ir lavonų, nebuvo. Tada nutariau bėgti į kitą pusę ir rasti nors vieną saviškį, kuris padėtų pernešti sužeistuosius. Bėgau kiek tik kojos nešė, nes bėgant per tiltą aplink labai smarkiai zvimbė kulkos. Perbėgęs per tiltą, savosios sargybos kareivius radau tik du; kiti buvo sužeisti, o kitų ir visai nebuvo. Tuo laiku lenkai jau veržėsi per tiltą; jų atlaikyti nebeįmanoma. Tai buvo naujos ir stiprios jėgos. Palikęs visa, nuskubėjau į kuopą pranešti apie besiantinantį priešą.

Kovų metu ties Perlojumi buvo mūsų keleta nukautų ir sužeistų. Mane patį, bėgantį per tiltą, nekliudė kulkos, bet tik sukapojo munduro rankovę. Šiandien likau sveikas, sveikutėlis. Gal likimo jau buvo man skirta tokia lemtis. . . — baigė pasakoti Alfonsas Mėlynis.

Dar su lenkais Alfonsui Mėlyniui teko kautis ir kitose vietose ir beveik visą savo tarnybos laiką jis išbuvo fronte. Už pasižymėjimus ir narsumą fronte apdovanotas dviem Vyčio kryžiais: 2-ju ir 3-ju laipsniu. Iš kariuomenės į atsargą paleistas 1921. XII. 2 d. jaunesniojo puskarininkio laipsniu.

Alfonsas Mėlynis, sūnus Aleksandro, yra gimęs 1897 m., kilęs iš Zarasų apskr. Jo tėvas miręs, kada Alfonsas dar buvo visai mažas. Po tėvo mirties motina ištekėjo už kito vyro ir tuo būdu Alfonsui teko gyventi patėvio priežiūroj ir vadintis jo pavarde. Kariuomenėje Alfonsas taip pat tarnavo ne savo tikrąja, bet patėvio Vaikučio pavarde, tik šiais metais, padėjus šiek tiek pastangų, ši klaida buvo atitaisyta ir apie tai paskelbta Įsakyme Kariuom. 1937 m. Nr. 36 § 11.

Dabartiniu metu Alfonsas Mėlynis (karų metu vadinosi Vaikučiu) gyvena Antalieptės valsč., Vincavų kaime, kur turi gavęs iš valdžios žemės sklypelį. Yra vedęs ir turi ketvertą vaikučių.

Pr. K—ca

Kas turi atskirą „Karo Archyvo“ V-tą tomą, prašau perleisti Kariuomenės Archyvo viršininkui už atlyginimą. Kaunas, Kariuomenės Archyvas.

1938 metų sutikimas Kaune

Tradicinis Naujųjų Metų sutikimas prie V. D. Karo Muziejaus įvyko sutinkant ir šiuos 1938-sius metus. Artėjant vidunakčiui, kaip ir kiekvienais metais, tūkstantinės minios telkiasi Karo Muziejaus sodelyje ir gatvėse aplink Muziejų. Žiemos nakties tamsoje Muziejaus sodelio pakraščiuose liepsnoja didžiuliai degelai. Pamažu artinasi vidunaktis. Visų žvilgsniai budriai seka laikrodžio rodyklės į tamsų žiemos dangų šaunančiame Karo Muziejaus bokšte.

Paskutinėms senųjų metų minutėms besibaigiant, kaip ir visuomet, susirinkusią minią išsina pasveikinti Karo Muziejaus viršininkas brig. gen. Nagevičius. Vidunakčio tylumoje išpūdingai aidi brig. generolo sveikinimo žodžiai besitartinančiais Naujaisiais Metais:

„Visi čia susirinkę bendraujame su jumis, pavergtieji Vilniaus krašto broliai. Kreipiamės ir į jumis, mūsų širdžiai brangūs klaipėdiečiai. Per radijo bangas šia proga savo mintimis jungiamės ir su visais už mūsų tėvynės sienų gyvenančiais lietuviais; ypatingus sveikinimus siunčiame Lietuvos tautinio laivyno jūros kelionėje esantiems laivams, jų vadovaujančiam personalui ir įguloms.“

„Pirmiausia Kovų Varpų aidais pagerbkime visus mūsų karius ir tautos laisvės kovotojus, paaukojusius savo gyvybę, kad mūsų tėvynė būtų nepriklausoma ir laisva“.

Ir štai, Naujųjų Metų išvakarėse Karo Muziejaus bokšte prabyla Kovų Varpai. Jie gaudžia gražiąją maldą „Marija, Marija“... Pagaliau brig. gen. Nage-

Pakelti į aukštesnius laipsnius karininkai

Valstybės Prezidentas A. Smetona Naujųjų Metų proga pakėlė į aukštesnius laipsnius šiuos karininkus: Pėstininkų — iš kapitono į majoro laipsnį: Antaną Racką, iš leitenanto į kapitono: Vincą Abramiką, Petrą Nazarą, Joną Matulį ir Vladą Grinevičių; artilerijos — iš leitenanto į kapitono: Kazį Juozaitį, aviacijos — iš leitenanto į kapitono: Vladą Šliką, ginklavimo — iš pulkininko leitenanto į pulkininko: Praną Lesauskį ir administracijos — iš leitenanto į kapitono laipsnį pakėlė Balį Kučinską.

vičius savo kalboje vaizdžiai peržvelgia skaudžią Lietuvos praeitį ir nurodo pasiektus laimėjimus (brig. gen. Nagevičiaus kalba įdėta šio nr. pradžioje). Pasigirsta dvylika Muziejaus bokšto laikrodžio smūgių. Išmušus dvyliktajam, pasigirsta Laisvės Varpo gaudimas, o Karo invalidų orkestras griežia Tautos himną. Pagaliau vienu momentu varsotomis ugnimis sušvinta visa Karo Muziejaus sodelio aplinkuma, Laisvės paminklas, Nežinomojo Kareivio kapas, tautos veteranų ir patriarchų biustai... Ir štai, jau Naujųjų 1938-ųjų Metų slenkstį peržengusius jautriai pasveikina Kariuomenės Štabo Spaudos ir Švietimo Skyriaus viršininkas pulkininkas Šarauskas, vaizdžiai primindamas, kad esame jubiliejinių metų angoje, kad šiais metais visa Lietuva minės dvidešimties metų nepriklausomo gyvenimo sukaktį. Šiais metais turime peržvelgti skaudžią tautos praeitį ir mūsų laimėjimus jau laisvoje tėvynėje.

Tik nutilus paskutiniam Naujųjų Metų sveikinimo žodžiui ir užgesus paskutinei raketai, minios pradeda skirstytis.

Prie „Narsiųjų Vyrų“ skyriaus

Greta aprašymo dedame ir ats. jaun. pusk. Alfonso Melynio (Vaikučio) laišką, kurį neseniai redakcija gavo:

„1937 m. „Kario“ 50 Nr., „Narsieji vyrai“ skiltyse j. pusk. Pasaulis, pasakodamas V. Junavičiui savo atsiminimus, prasilenkė su teisybe ir pasisavino kai kuriuos mano pasižymėjimus. Aš kaip buvęs 1 pėst. 4 kuopos I būrio Vyčio Kryžiaus kavalierejus Alfonsas Vaikutis, turiu apie tai paaiškinti štai ką:

1919 m. rugpiūčio 24 d. Zarasų apskr., Antalieptės valsč. Bružų k. puolė ne vien tik 1 p. p. 4 kuopos 2 būrys, bet visa 4 kuopa. Skyr. Pasauliui sužeidė koją ne prie priešų apkasų Bružų kaime, bet jau užėmus apkasus už 2 km prie Šiukščių kaimo.

1920 m. spalio 3 d. kuopos vadas kpt. Dundulis man įsakė pasiimti 6 kareivius ir užimti lauko sargybą Perlojaus miestely, prie Merkio tilto. Aš, pasirinkęs iš I būrio narsesnius kareivius: Mickevičių, Karanauską, Petrauską, Zamuną, Atmanavičių ir dar vieną (kurio pavardės nebeatsimenu) vykdžiau duotą uždavinį. Toj vietoj puolė mūsų sargybą ne raitininkai lenkai, bet pėstininkai. Tame susišaudyme su lenkais prie Merkio tilto ne skyrininkas Pasaulis vadovavo, bet aš. Minėti „Kario“ 50 nr. narsieji vyrai: Meškelė Jonas, Stulgys Silvas, Jakavonis. Limba ir du partizanai prisijungė nežinia iš kur atvykę prie mano pavestos sargybos ir sykiu puolė. Už pasižymėjimą šiose kautynėse aš buvau apdovanotas Vyčio kryžium 2 laipsn. o Meškelė Jonas ir Stulgys Silvas 3 laipsn. O skyr. Pasaulio tose kautynėse visai nemačiau.

Al. Vaikutis-Mėlynis“

Dėdami šį atitaisymą norime atkreipti atitinkamą dėmesį tiek pačių Vyčio kryžiaus kavalierejų, kurie pasakoja savo atsiminimus, tiek tuos atsiminimus užrašantiems, kad į tai reikia rimčiau atsižvelgti: nepasakoti įvykių, kuriuos jau pamiršote, nesisavinti kitų nuopelnų, nes tai garbės nesudaro ir vėliau išskyla aikštėn. Kovų dalyviai dar tebėra gyvi ir tokius atsiminimus bei aprašymus jie skaito ir klaidas pastebi. Be to, pasakojant priminti ir savo kovų draugų pasižymėjimus, vadus, kurie jiems pavedė įvykdyti vieną bei kitą žygi. Užrašantieji turėtų šito reikalauti iš pasakojančiųjų.

Bet ir ats. j. pusk. Alfonsas Mėlynis (Vaikutis) savo

šiuose atsiminimuose ir laiške ne viską pamini. Nutyli virš. Kosto Umbraso vaidmenį ir žygius šiose kautynėse. Žemiau dedame išrašą iš Kariuomenės Archyve esančių bylų (iš Vyčio kryžiumi apdovanojimo lapų), rašytų kovų metais ir tuo būdu oficialių ir istoriškų dokumentų. Štai jie:

„4 kuopos eilinis Alfonsas Vaikutis, kilęs iš Naršėnų km., Dusetos val., Zarasų apskr., 1919 m. rugpiūčio 24 d. kautynėse su bolševikais ties Galminių kaimu (Degučių val., Zarasų apskr.), būdamas žvalgyboje su kitais kuopos kareiviais, pirmas puolė daug gausingesnį priešą ir rankinėmis granatomis išmušė jį iš apkasų.

1919 m. lapkričio 22 d. kautynėse su bermontininkais ties Radviliškium, būdamas pasiūstas pas bataliono vadą su svarbiu ir skubiu pranešimu, kelyje buvo sužeistas, bet nežinodamas nei sužeidimo, nei priešų smarkios ugnies ir greičio pavojaus gyvybei, nunešė pranešimą.

1920 m. spalio 3 d. kautynėse ties Perlojaus m. lenkai pradėjo supti 4 kuopos užimamą barą ir atkirsti mūsiškiams kelią pasitraukti. Kuopos vadas pasiuntė virš. Kostą Umbrasą su 20 kareivių sargybą sustiprinti, bet atėjęs paskirton vieton rado kelią užimtą lenkų puskuopio ir mūsų sargybą išmuštą iš apkasų. Kareivių tarpe buvo kilusi baimė, bet virš. K. Umbraso ir kareivių Alfonso Vaikučio, Silvos Stulgio ir Jono Meškelės drąsumo dėka, kurie pirmi puolė durtuvais lenkus, pavyko ir kitus kareivius įtraukti į kautynes. Tuo būdu kuopa su gurguole pasitraukė iš priešų apsupimo be didelių nuostolių“.

Už čia minimus visus pasižymėjimus Alfonsas Vaikutis (dabartinis Mėlynis) yra apdovanotas dviem Vyčio kryžiais, o kiti čia minimi kariai po vieną. Alf. Mėlynis nemini savo pasižymėjimo bermontininkų fronte. Ats. j. pusk. St. Pasaulis apdovanotas Vyčio kryžiumi už pasižymėjimus 1919 m. bolševikų fronte, bet ne lenkų. Praėjus daug metų nuo nepriklausomybės kovų, šiandien jau esame daug ką primiršę ir tik kiti kito atsiminimus galime papildyti

PAPIGINTAS „KARDAS“. VISIEMS METINĖ PRENUMERATA — 12 LT. TIK TIKROSIOS TARNYBOS KARININKAMS PALIEKA 18 LT.

(Iš Vyčio kryžiaus kavaleriaus, savanorio kūrėjo J. Pauliukevičiaus atsiminimų)

Šis ir dar keli kiti atsiminimai, kurie vėliau bus įdėti, parašyti pagal Vyčio kryžiaus kavaleriaus, savanorio kūrėjo eil. Juozo Pauliukevičiaus pasakotus išgyvenimus Nepriklausomybės karuose.

Eil. Juozas Pauliukevičius, Baltraus sūnus, gimė 1898 m. sausio 21 d. Marijampolės apskr. Klebiškių valsč., Ringalavos km. Tėvas buvo mažžemis. Visi trys vaikai iš pat jaunų dienų išsiskirstė tarnauti stambiems ūkininkams.

1915 m. Juozas Pauliukevičius dirbo, kaip darbininkas, prie rusų fortų. Vokiečiams paėmus Kauną, dirbo prie geležinkelio. 1919 m. stojo su darbo draugais savanoriu į Lietuvos kariuomenę. Kovojo visuose trijuose frontuose. Už drąsą apdovanotas Vyčio kryžiumi. Dabartiniu metu, kaip pensininkas, gyvena Kaune ir mielai dalijasi kovų atsiminimais iš anų garbės žygių dienų.

Eil. J. Pauliukevičius

Dažnai praleisdavome pro šalį traukinius. Ilga, raudonų prekinių vagonų eilė slinkdavo pro mus, bėgių sudūrimais niūniuodama metalinę dainą. Prakrypuodavo maži, aprūkę, suodžiais apnešti keleiviniai. Pro šalį bėgdavo nepažįstami veidai. Nuleisdavome gervėvedeges (kirkas), kastuvus. Akimis nulydėdavome geležinius žirgus ir juose esančius.

Užpakalyje mūsų stoviniuodavo dešimtininkas, vokiečiai prižiūrėtojai. Geležinių vežimų dundėjimas sukeldavo mums kažin kokias viltis ir norus. Lyg atspėdami tai, geležinkelio pareigūnai mesdavo savo kietus žvilgsnius į mus. Lenkdavomės vėl prie skaldos, bėgių sąvaržų, prie aitaria smala kvepiančių pabėgių.

1918 m. ruduo. Eidavo ir vėl sugriždavo traukiniai. Su piktu vėju, besišvaistančiu kiaurasieniais barakais, vakare sugulę, pasikeisdavome paslaptinomis žiniomis. Kalbėdavome tylomis, kaip nusikalte. O jei išgirstų mūsų kasdieniniai sargai. Kas būtų? Ypačiai, kad netikėjome tuo visu, kas ateidavo iš lūpų į lūpas, per daugelį žmonių; iš kažin kur toli.

Bet rytmečiais dar žvitriau sekėdavome praeinančius traukinius. Matėm pravažiuojančius okupantus vokiečius ir prie geležinkelio darbų priklausančius.

Draugas iš kairės, prisikišdavo, pašnabždėdavo:

— Žiūrėk! Koks apsiniaukęs žandaras. Visas lyg rūgštus pienas.

Šilima supurtindavo mus. O gal ir tiesa tie visi gandai? Su jėga trenkdavome dalbomis į kietą geležinkelio žemę. Lėkdavo akmenėliai ir kibirkštys. Jautėme rankose atsirandančią jėgą.

Vieną dieną perbėgo per dirbančių eiles:

— Savanoriai kareiviai važiuoja traukiniais.

Tą dieną akimis kiekvieną pravažiuojantį smeigė smeigėme. Pašnibždos, kalbės į ausį darėsi tikra tiesa.

— Kur jie? Kas tokie? Kaip atrodo? Ar jie nieko nebijo?

Kartą ėjo nuo Virbaliaus traukinys. Kelias buvo taisomas. Garvežys sulėtino, slinko pro mus pamažu. Rodos, taip ir buvo galima užšokti ant laiptelio. Balti garo debesys šnypšdami sklaidėsi viršum galvų.

Iš vidurinio vagono išlindo jaunų vyrų galvos. Mačiau vieną šviesiais, raitytais plaukais, o šalia jo tamsiaveidį, smaila juoda barzdele.

Mes — kelio darbininkai stabtelėjome. Akimis, kaip paprastai, o ypačiai kaip paskutinėmis dienomis, žiūrėjome į kiekvieną langą ir veidą jame.

— Vyrai! — suriko grynu suvalkiečio balsu šviesiaplaukis. — Meskit darbą! Važiuojam kartu.

Ir kartu su juo, lyg išreikšdami vieningą norą ir valią, suriko juodasis, paskui greta iš kitų langų.

— Važiuojam! Važiuojam kariuomenėn!

Pilnas vagonas, visi langai jaunų vyrų galvų. Girdejom, kaip piktai raudonplaukis prižiūrėtojas rėkė. Akyse buvo tik paskutinio vagono siena ir apskriti buferiai. Bėgiai po nueinančiu traukiniu ilgėjo ir tiesėsi. Noras prie žemės linkti prapuolė. Tiek bendraamžių vyrų ir visi važiuoja kariuomenėn, o mes čia smala kvėpuojame.

Naktį buvo ilga nemigo valanda. Pusiau pakilę lovoje kiekvienas kalbėjosi.

— Žandarai labai žiūri, — kalbėjo vieni. — Pirmiau, negu tu pamatysi tą lietuvišką kariuomenę, atsidursi koncentracijos stovykloje.

— Kaip tas, kuris pernai susiginčijo su techniku. Žinot, išgabeno į belaisvių stovyklą ir dabar nėra jokios žinios apie Miką.

— Bet vis dėlto, — priešinosi kiti. — Jei kariuomenė kuriasi, reiškia, leidžiama. Vokiečiai dar turi jėgos. Jei mes silpni — jie to neprileistų. Užgniaužtu kaip viščiukus.

— O kodėl mes negalim eiti? — primygtinai storu balsu klausė iš kampo ūkininko sūnus. — Kelios markės čia — nusispiauti.

Iš Alytaus, Suvalkijos kasdien regėjome jaunus vyrus, pro šalį praslenkančius ir išnykstančius priešakyje. Buvome neapšviesti ir neinformuoti. Vis stypsojome kaip juodame liūne įklimpę. Tarsi laukėme dar vieno kito žodžio savo slaptoms mintims. Bet matėme tik niūrų Fritzo ar Makso veidą.

Iš geležinkelio vienas atnešė popieriaus lapelį. At-

sišaukimas, tyčia ar atsitiktinai numestas, daug ką pasakė. Netrukus ant stulpo matėme kitą tokį pat lapelį. Ėjome skaityti pasikeisdami. Gaudėme eilutes. Grįžome į pradžių ir vėl iš naujo. Skaitėme balsu ir tariami žodžiai skambėjo, kaip balsas iš gražios ir tolimos šalies.

Kitą dieną vėl buvome prie stulpo. Lapelio su šaukimu į Lietuvos kariuomenę nebebuvo. Tik mažos liekanos klaksojo, rodydamos, kad jis į žemę nepranyko. Buvo rankų prie atsišaukimo prisilietusių. Tos rankos buvo čia pat. Jos nėjo kartu su mintimis, kurios buvo ant popieriaus ir kurios graužė mus.

Sausio m. vidurys. Kasininkas tik išmokėjo algas. Markes suspaudę susirinkome į baraką. Nejaukiai ramu, kai vienas kitas, apsidairęs ar nemato nereikalingas, ištraukė daiktus.

Kiti žiūrėjo laukdami bent žodžio.

— Eisiu — pasakė vienas ruošdamasis.

— Ir aš... — lieknas, 19 metų bendro darbo draugas, silpniausias ir tyliausias iš visų.

Kai tą pat kietai ir rimtai ištare vienas darbininkas, vedęs ir du vaikus turįs — ugnis, pradėjusi rusenti, pamažu plėtojusi, dabar pasidarė gaji, šmėkliškai greita ir visus užvaldanti. Temstant barake šviesos nedegdami paskutinį kartą ruošėmės kimšdami maišus, prikraudami kuprines. Katės žingsniais tamsoje palikome darbininkų gyvenamas būstines. Daugybei sidabrinų taškelių žibant mėlynėje, atsidiūriau eglyne. Užslinko nepermatomi, tiršti debesys. Pasigirdo švilpimas, paskui dar vienas, trečias, taip nuolat su pertraukomis slapti garsai nakties tyloje. Juodi šešėliai slinko vienas po kito. Darbininkai, ūkininkai iš gretimų kaimų — pilnas miškelis knibždėjo naujais kareiviais. Neiškentęs, suktinę (bankrutką) tarp nykščio suspaudęs ir ugnį delnan atsukęs, pūtė dūmą ir net per garsiai vienas riktelėjo:

— Važiuojam traukiniais! Prie geležinkelio...

Ant pylimo prie Mauručių geležinkelio stovėjo eilė vagonų. Suslinkome iš visų pusių. Mūsų tą naktį buvo apie 60 vyrų. Galvą pasuksi, akį užmesi — vyras prie vyro. Ir visi kariuomenės. Visi savanoriai.

Apėjome stovinčius vagonus. Juodi, niūrus, ilgoje eilėje jie buvo mums nedraugai. Visų durys, kaip tyčia, užrakintos. Trumpas bendras žodis. Laukiame praeinančių traukinių. Vidunaktyje, kai vienas iš mūsų patikrino laiką iš didžiulio amerikoniško laikrodžio, suspindėjo naktįje blizganti garvežio akis. Greit jis at-

šniokštė prie mūs. Sustojo. Prekinis traukinys — toks jis mums ir reikalingas. Atviros durys žibėjo vilione į save. Po kelis sugriuvome į vagonus. Tamsiuose kampuose prisiglaudėme, tartum pikta padarę, ir lūkuriuojam. Kas bus toliau. Širdis tuksi, rodos, kiekvienas gali girdėti.

Žingsniai šalia vagonų. Už save neatsaką sukišam į gerkles nosines, spaudžiamės prie sienų. Girdime, kaip trinksi uždarinėjamos durys. Kažin kas prie mūsų vagono. Matome šviesoje, ateinančioje iš plyno lauko, galvą. Rankoje švita geležinkeliečio žibintas. Vokiškai rėkia:

— Yra kas?

Kvėpuot nustojome, nes tai geležinkelio tarnautojas. Jis kelia ranką. Trinkt — uždaro duris. Eina toliau — kitus vagonus ir juose esančius atskiria nuo lauko ir laisvės. Nejudame, kol nežvangtelėjo sankabos ir nenuaidėjo garvežio švilptelėjimas.

Vagonai pradeda slinkti. Tamsoje girdėt:

— Vieton kariuomenės — Vokietijon! Jis mus turėjo matyti.

Šokame prie durų. Telegrafo stulpai šmėkstelėja pro siaurą, atvirą ruožą. Traukinys eina Kauno kryptimi. Mes nepralaimėjome savo žygio į kariuomenę. Pro durų plyšį galime iškišti ranką ir atstumti duris, nes visai nebuvo suvertos.

Vėl susispaudžiame kampe. Šaltis slenka pro langelį, per duris, per mūsų plonus darbininkiškus drabužius. Jis tiesiog piausto kaulus ir plėšia žandikaulius. Bet ratai, bėgių išlinkime ir sąlytyje tukseną monotonišką dainą — mūs šiandien nemigdo. Kita nuotaika, kiti jausmai. Kas laukia priešakyje. Žinojome kareivio dalią, matėme nukautus rusus bei vokiečius, seneliai pasakojo apie Mandžiūrijos stepes ir turkų saulėtus krauju išdažytus laukus. Nuo kitos kariuomenės būtume slėpėsi, bet juk dabar į savąją važiuojam!..

Praūžėme per geležinį Kauno geležinkelio tiltą. Suspindėjo stoties žiburiai. Pro šalį prašniokštė manevrinis garvežys. Mūsų prekinis įsuko į šalutinį kelią, šokinėjo per iešmas, įlindo į vagonų eiles. Po pusvalandžio tylos mes pakilome iš vagonų. Atsidarėme duris. Su ryšuliais tyliai, kaip įslinkome — iššokinėjome lauk. Keleiviai be bilietų mažom grupelėm čia pat stoties rajone išsislapstė. Tarp vagonų, grioviuos, kroviniuose.

Buvo pakankamai juoda, grasi naktis. Dabar pradėjo švisti. Pilkas blizgėjimas rytuose nešė ne tik ateinančios dienos šviesą, bet ir mums didžias valandas į savąją tikslą.

D. —

Naujas sieninis Karių kalendorius

Jau išeina iš spaudos gražus, spalvotas sieninis KARIŲ KALENDORIUS, kurį gaus nemokamai visi „Kario“ skaitytojai, išsirašiusieji laikraštį iki vasario 1 d. Karių kalendorius atspausdas „giliaspaudės“ būdu „Spindulio“ b-vės spaustuveje, kuri pirmoji „giliaspaudė“ įsigijo. Tai pati moderniausia šių dienų spaudos priemonė. **SKUBIAI VISI IŠSIRAŠYKIME „KARI“, KAD NEMOKAMAI GAUTUME GRAŽŲ, SPALVOTĄ KARIŲ KALENDORIŲ!**

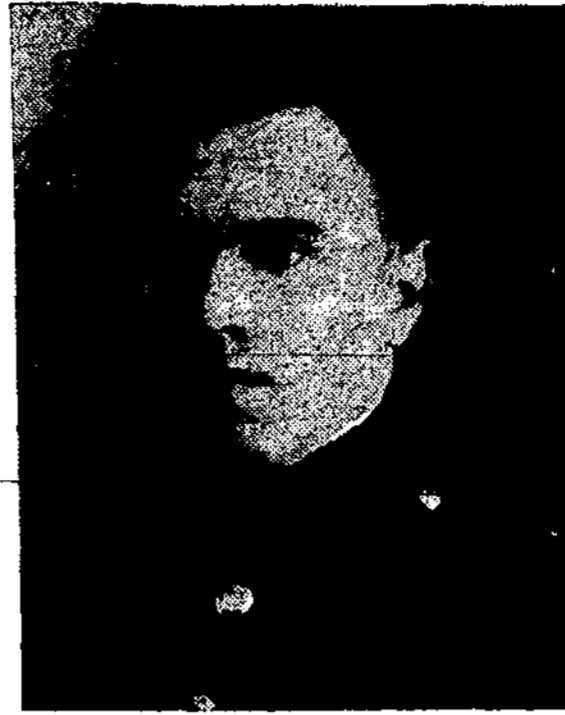
Didžiausias „Kario“ pasisekimas! Platinimo talka jau toli prašoko praėjusių metų tiražą. Kasdien gauname per šimtą naujų prenumeratų iš visos Lietuvos. Artėjama prie 20.000!

Pusk. A. Balsys

Pusk. Valiušaitis

Pusk. M. Blazarėnas

Pusk. Vl. Mikšys

Iš 7 pėst. pulko virš. MAŽEIKOS — 65 pren.
 4 pėst. pulko pus. EIKINO — 13 pren.
 1 pėst. pulko — 40 pren.
 9 pėst. pulko virš. PETRAUSKO — 18 pren. (papildomai).
 2 art. pulko virš. J. AŠMENOS — 4 pren. (papildomai).
 Ryšių bataliono grand. ČERNIAUS — 32 pren.
 2 ulonų pulko pus. PATAŠIAUS — 66 pren.
 9 pėst. pulko — pus. SOROKINO — 33 pren.
 II pėst. divizijos štabo jaun. pus. DAVIČIKO — 12 pren.
 7 pėst. pulko ltn. KAZAKEVIČIAUS — 22 pren.
 4 art. pulko jaun. pus. KATKEVIČIAUS — 64 pren.
 2 pėst. pulko jaun. pus. A. ČIPKAUS — 30 pren.
 1 pėst. pulko pus. ŽALTAUSKO — 58 pren. (papildomai).
 III pėst. divizijos štabo jaun. pus. RINDZOS — 41 pren.
 A. Kalimavičiaus — 4 pren. (papildomai).
 Auto rinktinės pus. PILKOS — 20 pren.
 Šarvuočių rinktinės kpt. AMBRAZIŪNO — 47 pren.
 Kariuomenės intendantūros dirbtuvių šaulio STASIO ČEPULIO — 22 pren.
 „Majsto“ fabriko šaulių kuopos šaulio PRANO KAKTAVIČIAUS — 63 pren.
 Pavėnčių cukraus fabriko J. STONIO — 2 pren.
 7 pėst. pulko pus. MIKŠIO — 32 pren. (papildomai).
 1 art. pulko virš. JONO LAPŠIO — 63 pren.
 2 ulonų pulko eil. KAUZONO — 25 pren.
 4 pėst. pulko pus. P. GELŽINIO — 12 pren.
 8 pėst. pulko jaun. pus. ZIGMO CIJUNSKO — 43 pren.
 7 pėst. pulko virš. JONO DIGLIO — 90 pren.
 Karo aviacijos pus. PALTAROKO — 3 pren. (papildomai).
 8 pėst. pulko virš. PUPKAUS — 16 pren.
 1 gusarų pulko jaun. pus. J. ŠATEIKOS — 50 pren.
 1 art. pulko jaun. pus. VLADO PETRAUSKO — 85 pren.
 5 pėst. pulko jaun. pus. J. GURČIAUS — 5 pren. (papildomai).
 3 art. pulko pus. GIRDZIJAUSKO — 5 pren.

(papildomai).
 5 pėst. pulko pus. KARPAVIČIAUS — 12 pren. (papildomai).
 2 pėst. pulko ltn. MIRONO — 43 pren.
 3 pėst. pulko j. ltn. MERGIŪNO — 30 pren.
 8 pėst. pulko pus. J. KASMAUSKO — 8 pren. (papildomai).
 1 inžinerijos bataliono ltn. MATONIO — 51 pren.
 1 gusarų pulko pus. PRANCKEVIČIAUS — 6 pren. (papildomai).
 1 gusarų pulko pus. MENKELIŪNO — 12 pren.
 2 inžinerijos bat. virš. M. KIZIO — 18 pren. (papildomai).
 3 art. pulko pus. BAKŠIO — 12 pr.
 2 pėst. pulko pus. JUOZO DOSINO — 42 pren.
 9 pėst. pulko pus. PRIŠMANTO — 78 pren.
 9 pėst. pulko pus. A. MARKEVIČIAUS — 48 pren.
 Pasienio policijos Seinų—Marijampolės baro VI rajono — 10 pren.
 J. BARISO — 5 pren.
 4 pėst. pulko pus. GAŠKOS — 19 pren.
 1 art. pulko jaun. pus. VIKTORO BITARAVIČIAUS — 47 pren.
 4 pėst. pulko M. ANTANIŠKIO — 12 pren.
 3 dragūnų pulko ltn. GUDELEVIČIAUS — 58 pren.
 3 art. pulko virš. J. KAKLAUSKO — 29 pren.
 Karo aviacijos pus. RADŽIŪNO — 11 pren. (papildomai).
 Šiaulių paštininkų šv. d-gija „ŽINIA“ — 13 pren.
 3 dragūnų pulko pus. KISELIAUSKO — 27 pren. (papildomai).
 Karo kalėjimo pus. BAČIANSKO — 28 pren.
 4 pėst. pulko jaun. pus. VIDUGIRIO — 10 pren.
 3 pėst. pulko virš. ANTANO OLEŠKEVIČIAUS — 24 pren.
 Priešlėktuvinės apsaugos rinktinės ŠVIETIMO VADOVO — 28 pren.
 4 pėst. pulko pus. MANIONIO — 6 pren.
 Be to, dar papildomai gauta iš j. p. Jankevičiaus — 6 pren., A. Kalimavičiaus — 3 pren., j. p. R. Cibulskio — 7 pren., virš. Valsiūno — 3 pr., pus. Gerulaičio — 12 pren., pus. Jagmino — 3 pren.
 Pr. m. „Kario“ Nr. 51—52 vietoje „3 ir 7 pėst. pulko pus. Laurinaičio“ turi būti „3 pėst. pulko pus. LAURAIČIO — 32 pren.“.

MOKYKLA IR KARIUOMENĖ

Į Naujus Metus

Tuk-tuk; tuk-tuk
Sukas, sukas
Laiko ratai
Net smagu!
Štai ir vėl jų
Viens ratukas
Dingo
Tarp žiemos sniegų.

Eina metai —
Lekia — lekia,
Kaskart
Vieškeliu nauju.
Turim žengt mes
Ne su metais,
Turim žengti
Pirma jų!

Mes —
Jauni tėvynės sūnūs
Kad tėvynei
Būt garbė,
Turime užaugt
Galiūnais
Ir kovoj
Nesudrebėt!!

Tad pirmyn
Į naują barą,
Į naujus
Skaisčius metus!
Išsirinkim
Vadu „Kari“,
Jisai mums
Nušvies takus!

J. Palionis

Daugiau susirūpinkime bendruoju kariniu pasirengimu

Karinis mokyklinės jaunuomenės rengimas yra svarbus indėlis bendram valstybės karo pajėgumui kelti. Elementarus techninis mokymas ir būsimųjų kovotojų doros bei dvasios lavinimas taip pat reikšmingas įnašas ir į visuomeninį vertybių ugdymą.

Tačiau ne tik bendra prasme kariškas darbas vertingas, jis svarbus ir individualiniam žmogaus gyvenimui. Kariškas darbas formuoja charakterį, nustato

teisingą valstybinio susipratimo linkmę. Tai yra svarbu. Kiekvienas jaunuolis turi išugdyti tautos gyvenimo pajutimą, mokėjimą suprasti ir įvertinti visus aktualius krašto reikalus saugumo prasme. Kariškas darbas čia duoda teisingas galvojimo gaires. Stiprindamas charakterį drausmės, valios, ryžtumo ir kitais vertingais atžvilgiais ir pateikdamas teisingų krašto saugumo problemos sprendimų, kariškas darbas individą daro tvirtą ir atsparų.

Klysta tie, kurie mano, kad karinio rengimo tikslas — supažindinti moksleivius tik su techniškuoju rengimu karo veiksmams. Karinio rengimo svarbiausias tikslas kelti ir ugdyti jame karišką dvasią, atsparumą, iniciatyvą, narsumą ir kitas gero kovotojo ypatybes. Svarbiausia yra moksleivį kariškai nuteikti.

Karinis rengimas visuomenėje šiuo metu jau vyksta, šį darbą dirba šaulių Sąjunga. Žymi karinio rengimo darbo dalis tenka mokyklai. Čia vykdomas karinis mokinių rengimas, einama speciali moksleivių karinio rengimo programa. Kad šią programą kiek galima geriau praėjus, neseniai išleistas Įsakymas Kariuomenei, kuriuo visoms mokykloms, kuriose dėstomas karinis rengimas, duodamas nemažas kiekis ginklų ir kitokios kariškos municijos — mokymo priemonių. Mokyklos, gavusios šias priemones, daug geriau galės vykdyti numatytą programą.

Pirmiau, neturint tų priemonių, buvo kitoms mokykloms net neįmanoma parodyti šautuvą ir atlikti kokius nors šaudymo pratimus ar paprastą rikiuotę. Čia dėl karinio rengimo priemonių trūkumo labai sunkiai pavykdavo atlikti nustatytą mokymo programą. Mokymas vien tik klasėse — teoriškai, žinoma, negalėjo susilyginti su tuo, kas padaroma lauke su turimomis priemonėmis. Nuolatinis taikymas iš stovų ir šaudymas šrateliais labai teigiamai paveiks į atlikimą šaudy-

Kalėdų eglutė karo invalidų vaikučiams Karininkų Ramovėje

M. Smečkausko nuotr.

Ant upės kranto

Dmt. Čibo nuotr.

mo pratimų kovos šoviniams. Jau žymiai mažesnis skaičius bebus mokinių neįvykdžiusių sąlygų. Pratimai su šautuvais tankinėje ar manevravimo rikiuotėse bus visai naturalūs ir nebus jaučiama jokio dirbtinumo bei sąlyginumo. Atliekamieji mokslo metų pabaigoje visos įgulos mokinių pratimai, kurie taikomi, kaip ir naturalėse sąlygose, ryškiau pasiliks mokinių atmintyse ir geriau galės atvaizduoti tikrąsias kautynes.

Šis mokinių mokymas jau beveik prilygs naujokų apmokymui dalyse. Mokiniai, patekę į kariuomenę, visai kitaip jausis. Jiems nebebus naujas tas darbas, kurs vykdomas naujokų apmokyme. Čia, žinoma, susicementuos, nuodugniau bus išeita ir sklandžiau vykdoma, bet pagrindiniai dėsniai pasiliks tie patys ir patsai atlikimas žymiai bus lengvesnis.

Mokant rikiuotės ar kitų veiksmų, visuomet stengtis tai gerai parodyti, kad mokinyš įsisąmonintų ir tai visuomet jame pasiliktų. Žinoma, rodant reikia būti tam pasirengus ir tinkama uniforma. Kariška uniforma čia būtina. Nes vargu ar gerai parodysi civiliniais rūbais sukinius, kai sukinyje kelinės maskatuosis, ar parodysi veiksmus su šautuvu, kai švarko skvernai tam trukdys, ar rodysi pritaikyti šautuvą, kada tai atlikti rūbai neleidžia ir t. t. Čia būtina karinė uniforma.

Mokiniai iš savo pusės turėtų suprasti, kad vyriausybė, rūpindamosi jaunimą kariškai parengti, turi tam pagrindo. Ji mato ir girdi, kad aplinkui mus neramu, kad nežinoma ta valanda, kada pasigirs pavojaus trimitai.

Mokinyš su noru privalo atsidėti kariniam rengimui, nes jam šis mokslas pravers ne tik kariuomenėje tarnautojant, bet ir šiaip gyvenime, ypačiai kai mūsų tėvynei grėstų pavojus.

Graži mokyklos tradicija

MOKYKLA NEUŽMIRŠTA KARIŲ. Pavojaus metu viena kariuomenė, be visos tautos, bent moralės paramos, atlikti savo pareigų neištesės, nors ta kariuomenė būtų ir labai gerai paruošta, drausminga ir geriausiomis priemonėmis ginkluota. Reikalinga, kad visa visuomenė ir kariuomenė dvasiniai lyg ir suaugtų į vieną stiprų kūną. Džingu visiems, kad jau nėra tai teorija ar svajonė, bet visa tai gyvenime vyksta sparčiu žingsniu.

Noriu su gerbiama „Kario“ skaitytojais pasidalyti panašiu džiaugsmu — užmegstais glaudžiais ryšiais tarp I. pest. div. štabo ir Upytės pradžios mokyklos.

Mūsų 1938 m.

*Ir trisdešimt aštuntais metais
Mūs laukia ateitis šviesi,
Nes, dvasią karišką supratę,
Mes ją pamilome visi.*

*Šiandieną dar mokyklos suole
Mes stengiamės išmokti jau
Kaip ginasi kariai, kaip puola,
Kaip priešą nugalėt lengviau.*

*„Karys“ mums daug žinių suteikia,
Daug pataria, pamoko mus,
Čia mes paskaitome, kad taiką
Tegali saugot tik stiprus.*

*Tad mes vėl eisim manevruoti,
Visas vaizduoti kautynes
Išmokim greit paskirtą plotą,
Išmokim eit atakon mes.*

*Tegul šiandieną ir mediniai
Šautuvas, kardas, granata,
Bet kai pašauks mumis tėvyne
Mes tapsim geležim tvirta.*

V. Linas

Per keletą paskutiniųjų metų jau įsigyveno lyg ir paprotys, kad Upytės (Panevėžio apskr.) pradžios mokyklos mokiniai siunčia kuklias dovanėles su gražiais linkėjimų laiškais, skirdami įteikti tiems kareiviams, kurie Kūčių vakarą dėl tarnybos negali dalyvauti kartu su visais prie bendrojo Kūčių stalo. Dovanėlės kuklios, tačiau jos savo simboliu turi didelės vertės — kareiviams sukelia pasiryžimo ir sąžiningumo jausmą tarnyboje; jaunimas, vos tik patekęs į mokyklos suolą, pratinamas gerbti ir mylėti karius, — tokios mokyklos jaunimas užaugęs eis į kariuomenę tarnauti su pasiryžimu ir pakelta dvasia, nes jis žinos, kad ir jis nebus užmirštas ir juomi rūpintis ir gerbs visa visuomenė.

Kaip ir praėjusiais metais, taip ir šiemet, štabo viršininkas nusiuntė tos mokyklos vedėjui padėkos laišką, kuriuo dėkojo visiems vaikučiams savo ir visų štabo karių vardu už prišūstas dovanas, o mokyklos vedėjui p. mokyt. Juozėnui reiškė padėką už gražų išauklėjimą tos mokyklos vaikučių.

K.

Žinokime, ką skaitė kariai

1930 — 1932 m. Centrinė Kariuomenės Biblioteka rinkdavo per dalių ir dalinių II bibliotekininkus žinias apie kareivių bibliotekose labiau skaitomas knygas. Išdavos buvo paskelbtos „Karyje“ 1931—1933 metais. Labiau skaitomi rašytojai buvo suskirstyti tautybėmis. Paaiškėjo, kad 1930 m. lietuviai rašytojai buvo antroje vietoje (pirmoje — anglai), 1931 m. — lietuviai laimėjo trečią vietą (pirmą — anglai, antrą — prancūzai), o 1932 m. lietuvių rašytojams atiteko jau pirmą vietą. 1932 m. iš atskirų veikalų labiausiai buvo skaitomi S. Urbono „Kariūno atsiminimai“, Vaidilutės „Tėviškė“ ir R. Mackevičiaus „Pilkieji didvyriai“. Iš atskirų lietuvių autorių ypatingai buvo skaitomi K. Inčiūra, dr. J. Basanavičius ir Vaidilutė (O. Pleirytė - Puidienė).

Pradėtas vėliau kariuomenėje kareivių bibliotekų pertvarkymas sutrukdė pradėtą darbą. Taigi 4 metus teko praleisti.

1937 m. bibliotekų veikla buvo visai normali, todėl Kariuomenės Bibliotekos viršininkas vėl paprašė suteikti žinių apie labiausiai skaitomas knygas, nurodant jų autorių, knygos pavadinimą, leidimo metus ir pažymint, kiek kartų knyga buvo pareikalauta iš bibliotekos 1937 metais. Reikia tikėtis, kad bibliotekininkai pasistengs tiksliai nurodyti labiau skaitomas knygas. Kariuomenės Biblioteka tikisi gauti šių knygų sąrašus dar sausio mėn. antroje pusėje. Taigi vasario mėn. jas jau bus galima paskelbti „Karyje“.

KARIUOMENĖS GYVENIMAS

1 ARTILERIJOS PULKUI DEVYNIOLIKA METŲ. Sausio 6 d. sukanka devyniolika metų, kai į Lietuvos kariuomenės eiles buvo įrašytas 1-mas artilerijos pulkas. (Tada buvo vadinamas 1-ma baterija).

Jau 1919 m. sausio 1 d. buvo išleistas įsakymas organizuoti pirmąją artilerijos bateriją. Toji pirmoji baterija yra šių dienų mūsų artilerijos pionierius. Faktiškai pirmoji baterija pradėta formuoti tik sausio 6 d. A. Panemunėje. Pirmuoju vadu buvo paskirtas karininkas Jodka, kuris to pat mėnesio 24 d. vado pareigas perdavė karininkui Geigai (dabar atsargos pulkininkas). Pirmosios baterijos užuomazga sudarė pirmi du rusų 1902 m. sistemos 76 2 mm kalibro lengvi pabūklai. Paskyrus vadus, prasidėjo intensyvus baterijos formavimo darbas.

Jau kovo 22 d. baterijos I būrys ir 24 d. II būrys buvo išsiųsti į Kėdainių ir Alytaus frontus prieš bolševikus.

Pirmosios artilerijos kautynės įvyko ties Deltuva (Ukmergės rajone) kovo 28 d., kada 15 val. pirmuoju šūviu, laisvos lietuvių rankos vedami artilerijos pabūklai, praskynė Tėvynei laisvės kelią. Nuo to momento artilerija tampa pėstininkų dešiniąja ranka. Atskiros baterijos, veikdamos drauge su pėstininkų pulkais, tarsi suaugo į vieną nedalomą kūną, nes kartu vargo ir kentėjo, kartu džiaugėsi laimėjimais ir t.t.

1919 m. balandžio 2 d. pirmosios baterijos pabūklai paleido šešis gedulingus šūvius prie karininko Juozapavičiaus kapo.

1919—1921 m. artilerija smarkiai augo ir kaskart vis didėjo jos vienetai. Iš baterijų išaugo divizionai, pulkai, brigados. 1919 m. birželio 26 d. iš 1-os, 3-os ir 5-os baterijų įsteigtas 1-mas artilerijos divizionas. 1921 m. rugpiučio 1 d. 1-mas divizionas pavadintas 1 artilerijos pulku, kurio sudėtinėjo ir 7 baterija. 3 baterija kiek anksčiau buvo perkelta į 3 divizioną. Tuo laiku pulkas buvo išsimėtęs į tris stovyklas: 1 baterija stovėjo Siesikų dvare, 4 baterija — Lyduokių dvare ir 7 baterija — Šližių dvare. Į Pajuostės dvarą pulkas buvo perkeltas 1923 m. gegužės mėn. pradžioje, kur išstovėjo iki 1926 m. rugsėjo 31 d., kada buvo išformuotas, o ilgametis pulko vadas plk. Geiga paleistas į atsargą.

1935 m. rugpiučio 1 d. 1 artilerijos pulkas vėl buvo atgaivintas.

Jaun. pusk. VI. Petrauskas

2 P. D. L. K. ALGIRDO PULKO KARIAI gruodžio 26 d. radiofone vykdė kariuomenės pusvalandį. Buvo vaidinamas kpt. Gaigalo sukurtas vaizdelis „Ką matė snaigė“ arba „Kalėdos kareivinėse“. Vaidino kpt. Gaigalas, eil. Saldaitis, eil. Čaplikas, j. k. Duršliokas, j. k. Liepa, j. k. Survila, j. k. Eidžiūnas ir j. k. Tamkus. Dainavimo dalykus parengė j. k. Kairys. Solistai: j. kareiviai: Duršliokas, Liepa ir Daukintas. Kvar-tete dainavo: gr. Birgeris, eil. Gimžauskas ir j. k.: Duršliokas, Liepa, Daukintas. Akomponavo: j. k. Kairys ir Survila. Saloninį orkestrą vedė eil. Benskis. Pusvalandžiui vadovavo plk. ltn. Balčiūnas.

Apie šį pusvalandį teko gauti atsiliepimų net iš toliau gyvenančių, kad, girdi, gan aiškiai ir gražiai karių garsai aidėjo į pasaulį. Kariai, kurie buvo atostogose, ejo klausytis prie radijo aparatų.

J. pusk. Gedvila

KARIUOMENĖS VADAS PAS PRIEŠLĒKTUVININKUS. PriešlĒktuvinės apsaugos rinktinės daug karių per Kalėdas išvažiavo atostogų į savo namus, bet nenusiminė ir tie, kurie pasiliko. Ir iš tĒrėjų, nebuvo ko nusiminti, nes susirinkę visi daliniai su dalinių vadais, rinktinės vadu, rinktinės vado padėjėju ir kt. pareigūnais, gražiai papuoštoje valgykloje prie eglutės, apkrautų stalų įvairiais Kūčių valgiais linksma nuotaika vakarieniavo. Šios Kūčios dar pažymėtinos tuo, kad per jas susilaukėm aukštą svečių kariuomenės vadą brig. gen. Raštikį. Kariuomenės vadas trumpoje savo kalboje palinkėjo linksmų Kalėdų svenčių ir laimingų, ištvėringų Naujų Metų. PriešlĒktuvinės apsaugos viršininkas visų rinktinės karių vardu padėkojo kariuomenės vadui už apsilankymą ir visi rinktinės kariai kariuomenės vadui sušuko griausmingą valio.

Po to kariuomenės vadas pasidalijo su visais plotka ir kartu kūčiavo.

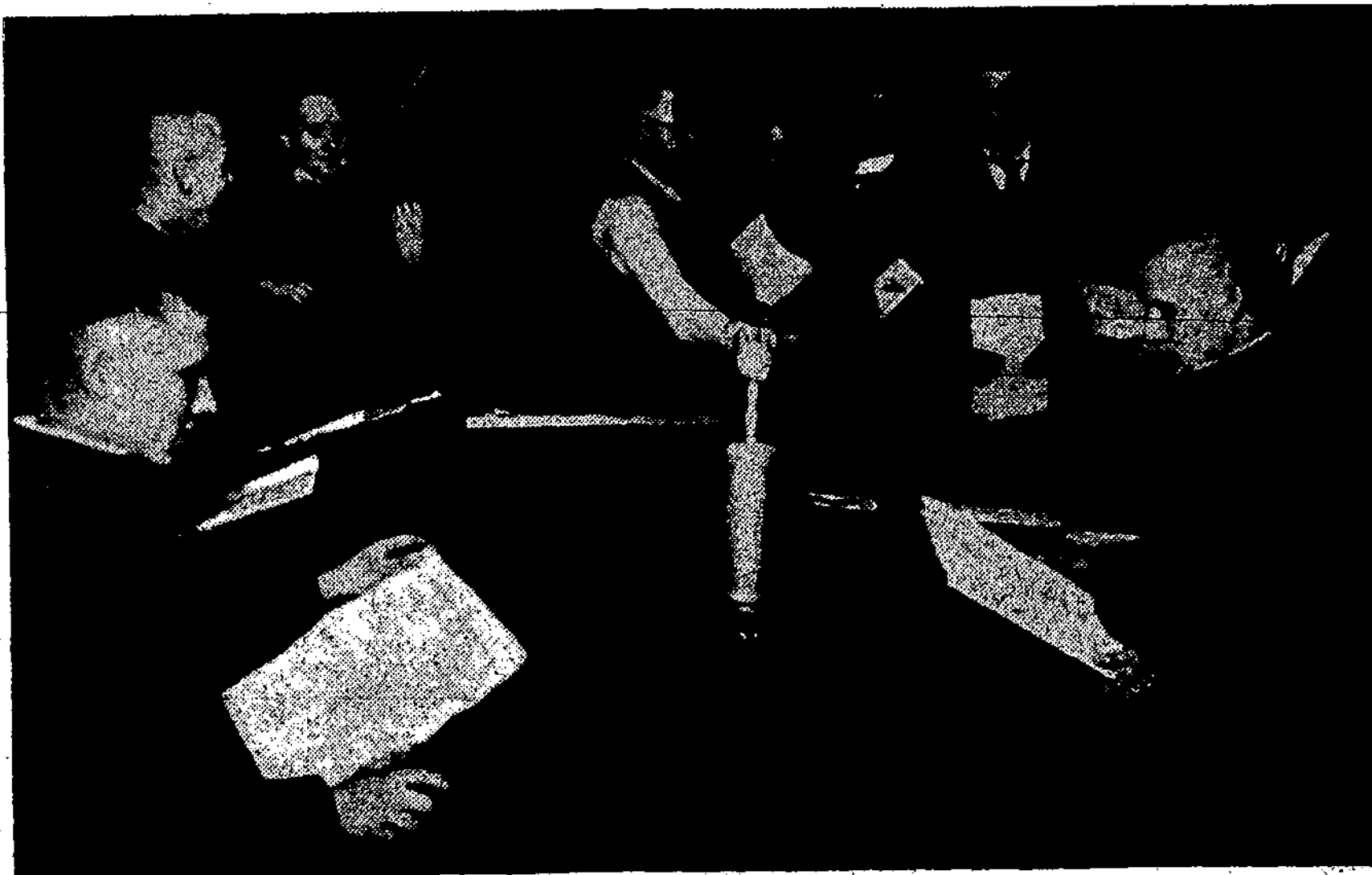
Psk. Č. Šadeika

GAVO PRIZUS UŽ 1937 m. ŠAUDYMUS. Priziniame šaudyme kuopų prizus (Respublikos Prezidento bareljefus) laimėjo šie daliniai: šaudyme iš sunkiųjų kulkosvaidžių tiesiai taikant — 7 pėst. pulko 1 sunk. kulk. kuopa ir 9 pėst. pulko 3 sunk. kulk. kuopa; netiesiai taikant — 2 ulonų pulko sunk. kulk. eskadronas ir 1 pėst. pulko 3 sunk. kulk. kuopa. Šaudyme iš šautuvų laimėjo 9 pėst. pulko 5 kuopa ir 7 pėst. pulko 7 kuopa.

Vieniniame priziniame šaudyme iš šautuvų prizus — laikrodžius laimėjo: Karo Mokyklos ltn. Juozas Jablonskis — auksinį; 4 p. pulko virš. Vladas Ruzgus ir 6 p. pulko grand. Petras Karosas — sidabrinis; 3 p. pulko virš. M. Dudėnas ir eil. Juozas Baziliauskas, 4 p. pulko virš. Jonas Sinkevičius, 6 p. pulko grand. Arnoldas Veršiūnas, 7 p. pulko pusk. Juozas Levickas, 8 p. pulko eil. Juozas Olšauskas ir 9 p. pulko eil. Petras Balčiūnas — nikelinius.

Vieniniame priziniame šaudyme iš pistoleto laimėjo: 6 p. pulko ltn. Eduardas Jankauskas auksinį laikrodį ir Karo Butų Valdybos jaun. ltn. Vladimiras Zubovas — sidabrinį.

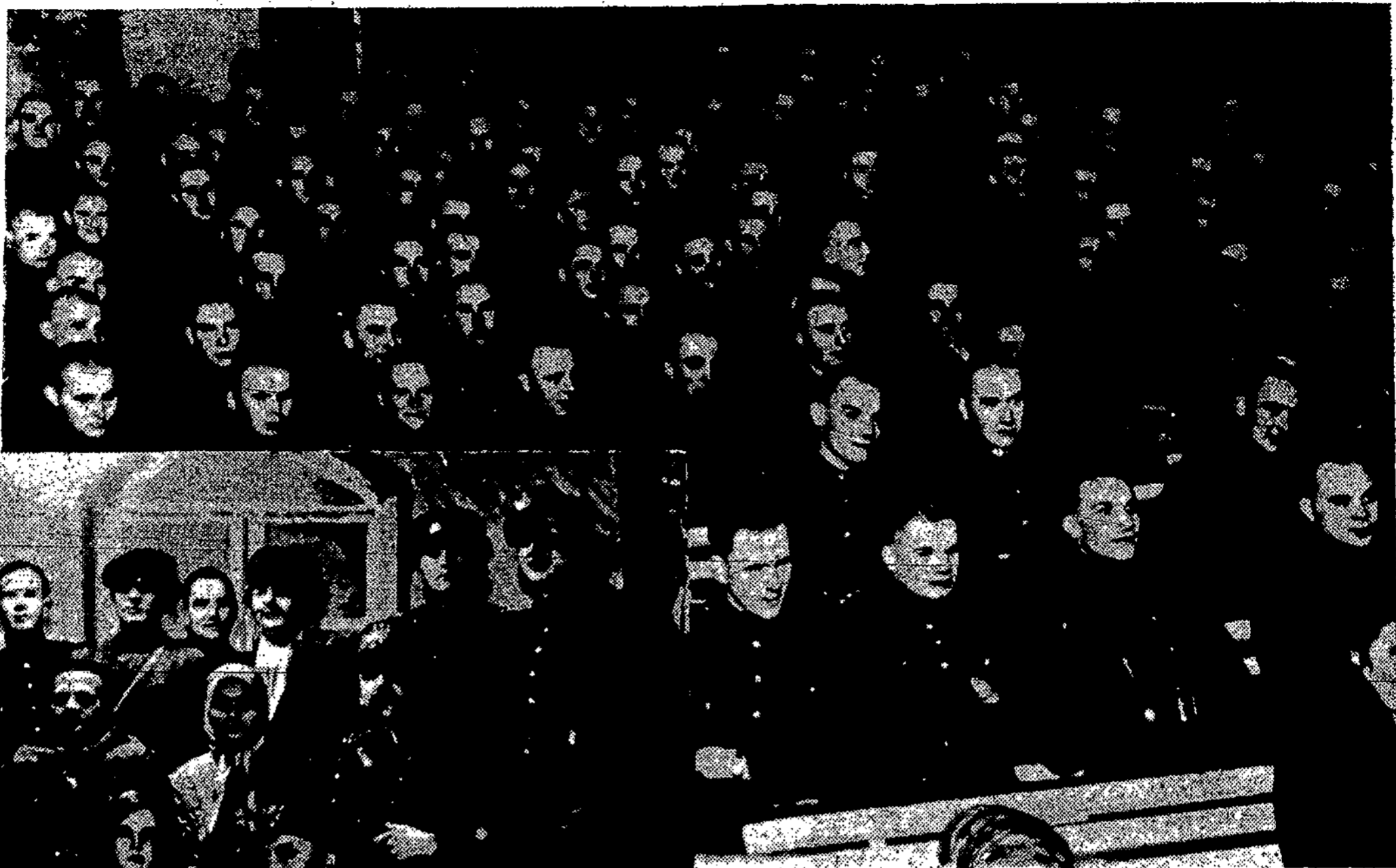
Vieniniame priziniame šaudyme iš sunkiųjų kulkosvaidžių laimėjo laikrodžius: 8 p. pulko jaun. pusk. Ignas Tamošaitis ir eil. Richardas Karpavičius — sidabrinis; 9 p. pulko pusk.

Kariuomenės pusvalandžio dalyviai darbe, Valst. Radiofone XII. 26

Karo aviacijos kariai
— vaidinimo artistai
ir žiūrovai Kalėdų
švenčių metu

Jul. Miežlaiško nuotr.

KARO AVIACIJA. Pirmąją Kalėdų dieną pusk. Atkočiūno iniciatyva aviacijos kariams buvo surengtas vaidinimas. Suvaidintas iš Nepriklausomybės kovų su lenkais scenos vaizdelis „Kautynių diena“. Veikalas, nors scenai paruoštas per gana trumpą laiką ir nelabai geromis sąlygomis, pusk. Atkočiūno, pusk. Petrulio ir pačių artistų parodyto šiam dalykui pasišventimo dėka, atliktas visai gerai. Kariams vaidinimas buvo nemokamas. Kar. k. Martusevičius

Antanas Matulevičius, 6 p. pulko jaun. pusk. Juozas Stupelis, 7 p. pulko Juozas Mikalauskas, 8 p. pulko grand. Gustavas Drochneris, 4 p. pulko eil. Petras Beinaravičius, 2 p. pulko eil. Motiejus Stašauskas, 8 p. pulko eil. Juozas Kižauskas, 2 p. pulko eil. Vacys Kėdikas ir 3 p. pulko eil. Domas Zbavauskas — nikelinis.

1937 m. kariuomenės sportinio šaudymo rungtynėse dovanas laimėjo, būtent, šaudyme iš karinių šautuvų: 1) Karo Mokykla laimėjo karininkų pereinamąją dovaną, 2) II pėst. divizija — liktinių puskarininkų pereinamąją dovaną, 3) 6 p. pulko ltn. Vincas Miliauskas — asmeninę karininkų dovaną ir 4) 5 pėst. pulko virš. Antanas Karčiauskas — asmeninę liktinių puskarininkų dovaną. Šaudyme iš pistoletų: 1) III pėst. divizija laimėjo karininkų pereinamąją dovaną, 2) III pėst. divizija — liktinių puskarininkų pereinamąją dovaną, 3) ryšių bataliono ltn. Bernardas Poderys — asmeninę karininkų dovaną ir 4) 7 pėst. pulko virš. Aleksas Radkevičius — asmeninę liktinių puskarininkų dovaną.

PAGĖGIŲ ĮGULA. Paskiausiai Pagėgių įgulos artistų trupė pradėjo repetuoti 3 veiksmų komediją „Ispanų mušė“. Minimą veikalą numato vaidinti vasario 16 d. Pagėgių įgulos kariai vaidintojai kasmet per vasario 16 gražiai pasirodo pagėgiškiams, nes kasmet tuo laiku gaunamas dūdų orkestras ir Pagėgių visuomenė į karių surengtus vakarus mielai ir gausingai apsilanko.

* Kūčios buvo gana gražiai atšventos. Be vakarienes ir kitų dalykų, buvo paskelbtą kariams naujas netikėtumas. Girdi, Kalėdų senelis, lankydamas kitas įgulas, nepamiršo ir mūsų — atnešė dovanų. Pirmiausia dovanos kariams buvo įteikiamos burtų bei loterijos būdu, o vėliau dovanų dalis buvo įteikiamos šiems kariams: 1) už galvosūkius eil. Levickui ir eil. Mitkui, 2) už gražiausią eilėraščių padėklamavimą j. p. Žilinskui ir j. k. Daciui, 3) už geriausius gimnastikos numerius eil. Kelpšui ir eil. Šedbarui, 4) už gražiausiai sudainuotas dainas eil. Jatuliui ir eil. Veskupaičiui, 5) už suradimą paslėptos adatos eil. Mandeikiui, 6) už karinio šūkio sugalvojimą eil. Mandeikiui, 7) už užpūtimą iš toliausia ant eglaitės esančios žvakutės eil. Baužai, 8) už pataikymą į apskritimą, padarius apsisukimą nuo 10 metrų atstumo eil. Kelpšai ir t. t.

Visos dovanos buvo vertingos.

* Gruodžio 26 d. įgulos rajone buvo čiuožyklos atidarymas. Griežė karių stygų orkestras. Kadangi Pagėgiuose antros čiuožyklos nėra, tai pagėgiškiai gausingai lanko karių čiuožyklą.

San. pusk. M. Grinius

ŠIAULIŲ ĮGULA. Gruodžio 25 d. pėstininkų ir artilerijos pulkų kariams buvo kino seansas: „Vengrų laive“ ir 26 d., t. y., Kalėdų antrąją dieną, Šiaulių teatro mėgėjų trupė suvaidino įdomų penkių veiksmų veikalą: „Akis už akį“.

Veikalą parašė ir režisavo 7 p. pulko pusk. Kuzma. Veikalas atvaizdavo Vilniaus krašto lietuvių sunkų gyvenimą. Autorius parašė veikalą iš savo prisiminimų, nes jis yra išgyvenęs pavergto lietuvių kančias, todėl ir pats vaidino Vilniaus lietuvių studentą, nuolat lenkų persekiojamą. Pusk. Kuzma yra kilęs iš Vilniaus krašto.

Veikalas labai įdomus ir kariai buvo labai patenkinti. Ypačiai paskutinis veiksmas labai patiko, kuris atvaizdavo studentą, pabėgusį iš kalėjimo ir susitikusį su aktingiausiu savo persekiotoju.

Kariai žiūrovai, užsidarius scenai, kėlė ovacijas, šaukdami autorių ir artistus pasirodyti.

Teko patirti, kad autorius yra pažadėjęs parašyti pulkui keletą veikalų, kuriuos suvaidintų pulko artistų mėgėjų trupė.

Pusk. J. Kasmauskas

VYTAUTININKŲ LITERATŪROS IR MUZIKOS VAKARAS. Gruodžio 26 d. 3 pėst. Vytauto Didžiojo pulko kapelionas kun. Normantas, pulko karių salėje I b-no kariams surengė literatūros ir muzikos vakarą.

Minėtame vakare buvo skaitoma iš „Savanorių Žygių“ 1919—20 Nepriklausomybės kovų atsiminimai ir pačių karių parašyti kūrinių. Visus linksmi nuteikė karinis feljetonas „Kaip karėivis Ikuolis pralaužė lenkų frontą“. Paskui buvo skaitytas pusk. Narijausko parašytas karinės beletristikos kūrinėlis „Mariutės auka“ ir daug gražių patriotinių eilėraščių. Kad programa būtų sklaidi ir nenuobodi, po kiekvieno perskaityto literatūros dalykėlio sekė 3 pėst. pulko orkestro koncertinė dainis. Čia, kapelm. Jautakui vadovaujant, buvo pagriežta daug gražios lietuviškos ir kitokios muzikos. Literatūrinę dalį atliko pusk. Narijauskas, kuris, tarp kitko, paragino susirinkusius, kad 1938 m. kiekvienas pajustų garbingą prievolę išsirašyti sau arba savo namiškiams „Kari“.

S.

7 P. Ž. K. BUTEGEIDŽIO PULKO ryšių kuopos kariai sudarė savo stygų orkestrą, kuris atliekamu laiku linksmina kuopą. Kitose srityse taip pat nesnaudžiama. Daug ryšininkų naudojami turtinga pulko karių biblioteka. Už perskaitymą daugiau knygų laimi dovanas. Iš žurnalų ypačiai mėgiamas „Karys“, kurio sau ir artimiems yra išsirašę net 67 žmonės.

Z.

KARO POLICIJOS MOKYKLA 1937 m. 1. Šaudymas. 1937 metais kariuomenės priziniame šaudyme II-roje pėst. div. Karo policijos mokykla atsistojė su pirmesniaisias. Pusk. Kazakevičius II-ros pėst. div. šaudymo rungtynėse laimėjo 1-mą prizą individualiniame šaudyme iš šautuvų, tuo pačiu ir divizijos geriausio šaulio vardą. Be to, reikia pažymėti, kad puskarininkiai Meškėnas, Savickas ir kiti yra labai geri šauliai.

2. Mokymas. 1937 metais likt. pusk. Gudžiūnas, Meškėnas ir Butauskas baigė II-ros pėst. divizijos 5-kių mėnesių kursus. Mokomojo būrio laidą pirmuoju baigė jaun. pusk. J. Raštikis, antruoju — jaun. pusk. J. Dūra. Kitą laidą pirmuoju baigė eil. P. Styra, antruoju — eil. A. Butėnas.

3. Pagalba šauliams. Mokyklos karininkai ir likt. puskarininkiai šiais metais daug padėjo savo talkininkams šauliams. Per ištisus metus karo policijos mokykloje ėjo įvairūs šaulių vyrų ir moterų karinio rengimo kursai, kurių metu teko turėti ištisomis valandomis užsiėmimų lauke ir teoretinių pamokų klasėje.

4 Kultūrinis gyvenimas. Labai daug karo policijos mokyklos likt. puskarininkių ir kareivių 1937 metais buvo išsirašę „Kari“ sau arba savo namiškiams bei pažįstamiems. Aplamai, visa mokykla buvo išsirašiusi 156 „Kario“ prenumeratas, iš jų 125 metines ir 31 pusmetinę. 18 „Kario“ prenumeratų pareidavo į karo policijos mokyklą, o 138 — į įvairias provincijos vietas.

Mokyklos kariai 1937 metais suruošė penkis kariuomenės pusvalandžius Valstybės Radiofone. Kareiviai išmoko per 20 įvairių dainų, kurias dainuoja rikiuotėje. Be to, veikė ir specialus choras. Visą dainavimo bei muzikos mokymą ir Valstybės Radiofonui ruošiamų pusvalandžių muzikalinę dalį rūpestingai vedė jaun. pusk. J. Raštikis.

5 Sportas. 1937 m. mokykla įsigijo puikią teniso aikštę, stalo tenisą ir daug moderniškų sporto įrankių. Daug liktinių puskarininkių, ypačiai Styga, Meškėnas, Butauskas, yra dideli sporto mėgėjai. Likt. pusk. Čižauskas ir Meškėnas yra rimtos teniso pajėgos. Daugiau padirbėję ir pasitobulinę šioje srityje, gali pasiekti gerų rezultatų. Taip pat yra gerų sportininkų ir kareivių.

6 Šachmatai. Mokyklos likt. puskarininkiai 1937 metais, galima pasakyti, sirgo šachmatų žaidimo liga. Turi valandėlę laiko, žiūrėk, jau ir prie šachmatų. Todėl nenuostabu, kad yra tikrai gerų žaidėjų. Ateityje manoma surengti šachmatų turnyrą su Kauno igulos dalių likt. puskarininkiais.

Turint galvoje sunkią ir atsakingą karo policijos mokyklos karių tarnybą Kauno iguloje, reikia pasakyti, kad mokykla šaudyme, platinime, mokyme ir kitose srityse 1937 metais dirbo daug.

Karo policijos mokyklos gavusieji 1937 m. ženklelius „Geram šauliui“ už šaudymą iš šautuvų: 1) virš. J. Pacevičius, 2) pusk. J. Gudžiūnas, 3) pusk. P. Giedrimas, 4) pusk. St. Ramaška, 5) pusk. V. Kazakevičius, 6) j. pusk. A. Bajoriūnas, 7) j. pusk. B. Daukša, 8) eil. A. Rugys, 9) eil. P. Deinoras, 10) eil. B. Guokas, 11) eil. Ig. Laskauskas, 12) eil. A. Pečiūra, 13) eil. P. Sideras.

Be to, eil. Ig. Laskauskas už gerą šaudymą dar gavo ir laikrodį.
Z. Gerulaitis

Kairėje — gr. Br. Šaučiūnas, baigęs kursą pirmuoju, dešinėje — gr. Al. Liberis, baigęs antruoju

4 PĖST. PULKO MOKOMOSIOS KUOPOS LAIDA. Gruodžio 22 d. buvo išleista mokomosios kuopos laida. Pirmuoju baigė grand. Bronius Šaučiūnas, o antruoju — grand. Aleksas Liberis. Jie apdovanoti laikrodžiais. Taip pat septyni geriausiai baigę kursą, gavo dovanas — pulko leidinį „Mokomosios kuopos I—XXX laida“. Visi baigę kursą pakelti į grandinius.
Virš. Markelis

IR JAUNI KAREIVIAI SEKA SENŪJŲ PAVYZDŽIU. Priešlektuvinės apsaugos rinktinės jau kelios iš eilės buvusios mokomosios komandos laidos pagal išgales aukoja Ginklų Fondui. Štai ir ši naujai surinkta laida neatsilieka. Vos tik spėjo tarpusavyje susigyventi, nors ir iš mažos savo kareiviškos algos, Kalėdų švenčių proga paaukojo Ginklų Fondui 23 litus.
Psk. Č. Šadeika

IŠVYKO PULKO KAPELMEISTERIS. 7 p. Ž. K. Butegeidžio pulko kapelmeisteris civ. tarnautojas Visockis Vladas perkeltas į kitą pulką.

Kapelmeisterio Visockio nuopelnas pulko orkestre yra didelis. Prieš tris metus atvyko į pulką ir teko pats sunkiausias darbas — kurti orkestrą. Pagaliau, po poros mėnesių pulke suskambėjo naujai suburto orkestro garsai. Šiandien pulko orkestras stovi gan aukštai savo meniškumu. Per tris metus pulko orkestras apylinkėse davė daug koncertų.
Al. Sicila

ŠARVUOČIŲ RINKTINĖ. Paskiausiai rinkt. kariai daugiausiai susidomėjo šachmatų žaidimu. Dabar atliekamu laiku susirinkę klasėje žaidžia šachmatais. Reik tikėtis, kad ir rinktinėje atsiras gerų šachmatininkų. Be to, yra įtaisytas ir stalo tenisas ir kiti įvairūs žaislai.

Rinktinėje šiemetams išplatinta daug „Kario“ egz. Vien tik per „Kario“ platintojus išrašyta 200 egz. Daugelis išsirašė atskirai.
J. p. Namajūnas

AGRONOMŲ PASKAITOS. 7 pėst. žem. Kunig. Butegeidžio pulko kariams vietos agronomai ir žemės ūkio šakų specialistai nuo 1937 m. gruodžio 10 dienos pradėjo eilę paskaitų.

Paskaitas skaito agronomas Bublys — iš augalininkystės, agronomas Čečeris — iš gyvulių ūkio, smulkių ūkio šakų instruktorius Žvirblis — apie sodus ir daržus ir statybos technikas Naujokas — apie žemės ūkio statybą.

Paskaitos truks iki 1938 metų balandžio 8 d. Minėtų paskaitų temomis kareivių tarpe jaučiamas didelis susidomėjimas.
Al. Sicila

DOVANOS KARIAMS. 7 p. Ž. K. Butegeidžio pulke yra tradicija per kiekvienas Kalėdų šventes kariams dalyti dovanas burtu keliu. Kariai gauna nemaža įvairių ir naudingų dovanų. Ypačiai prie tokios gražios tradicijos rengimo šiais metais prisidėjo kai kurios įmonės bei bendrovės: „Maistas“, kooperatyvas „Laisvė“, „Spaudos Fondas“ ir kitos prekybos įmonės, paskirdamos prekių net 100 litų sumos, kaip kooperatyvas „Laisvė“.

* Šiomis dienomis pulko daliniams buvo išdalyti gražūs paveikslai: „Malda į Aušros Vartų švenčiausiąją Panelę“ ir gražiai sukomponuoti kryžiai. Paveikslai aptaisyti gražiuose ažuolo rėmuose, po stiklu. Kryžius sukomponavo menininkas Vladas Norkus, dar tarnaudamas pulke.
Al. Sicila

7 p. pulko ryšininkų orkestrėlis

2 ARTILERIJOS PULKAS. Gruodžio 22 d. išleista mokomosios baterijos laida. Pirmuoju mokomąją bateriją baigė mok. Petrauskas Vytautas, o antruoju mok. Greičius Jonas. Abu jie apdovanoti laikrodžiais. Pažymėtina, kad pirmuoju baigęs eil. Petrauskas Vytautas yra išklauses V. D. Universiteto Humanitarinių Mokslų Fakultetą. Lux

PATYS SAVE IR SAVO DARBUS MATĖME. Gruodžio 18 d. 1 gusarų D. L. E. K. J. R. pulko karių salėje Amerikos lietuvis filmininkas p. Motuzas pulko kariams demonstravo kino filmą „Lietuvos apžvalga“.

Daugumas pulko karių matomų kino ekrane gražių Lietuvos apylinkių vaizdų dar niekuomet nebuvo matę. Įdomiausia kariams „Lietuvos apžvalgos“ dalis — Gaižiūnų poligono pratimai ir rudens manevrai, nes čia ne vienas pulko karys pats save ir savo darbus galėjo pamatyti ir jais džiaugtis.

Matyti „Lietuvos apžvalgoje“ gražūs Lietuvos apylinkių vaizdai pulko kariams dar daugiau supažindinino su Lietuva ir jos gamtos gražybėmis, už ką jie filmos autoriui p. Motuzai už demonstravimą šios filmos labai dėkingi. A. G-nius

9 P. P. PATYS KARIAI ŠUKIAIS IR DEKORATYVINIAIS PAVEIKSLAIS PUOŠIA KAREIVINIŲ SIENAS. Prieš Kalėdų šventes beveik visos kuopos ir atskiri būriai savo būstines puošė patriotiškais šukiais ir gražiais dekoratyviniais karinio turinio paveikslais. Kai kuriose kuopose buvo prarastas net konkursas tarp karių geriausia šukiui sugalvoti ar išrinkti. Technišką kuopų būstinių puošimo darbą atliko patys kariai, materialines išlaidas padengė ūkio skyrius. V. D.

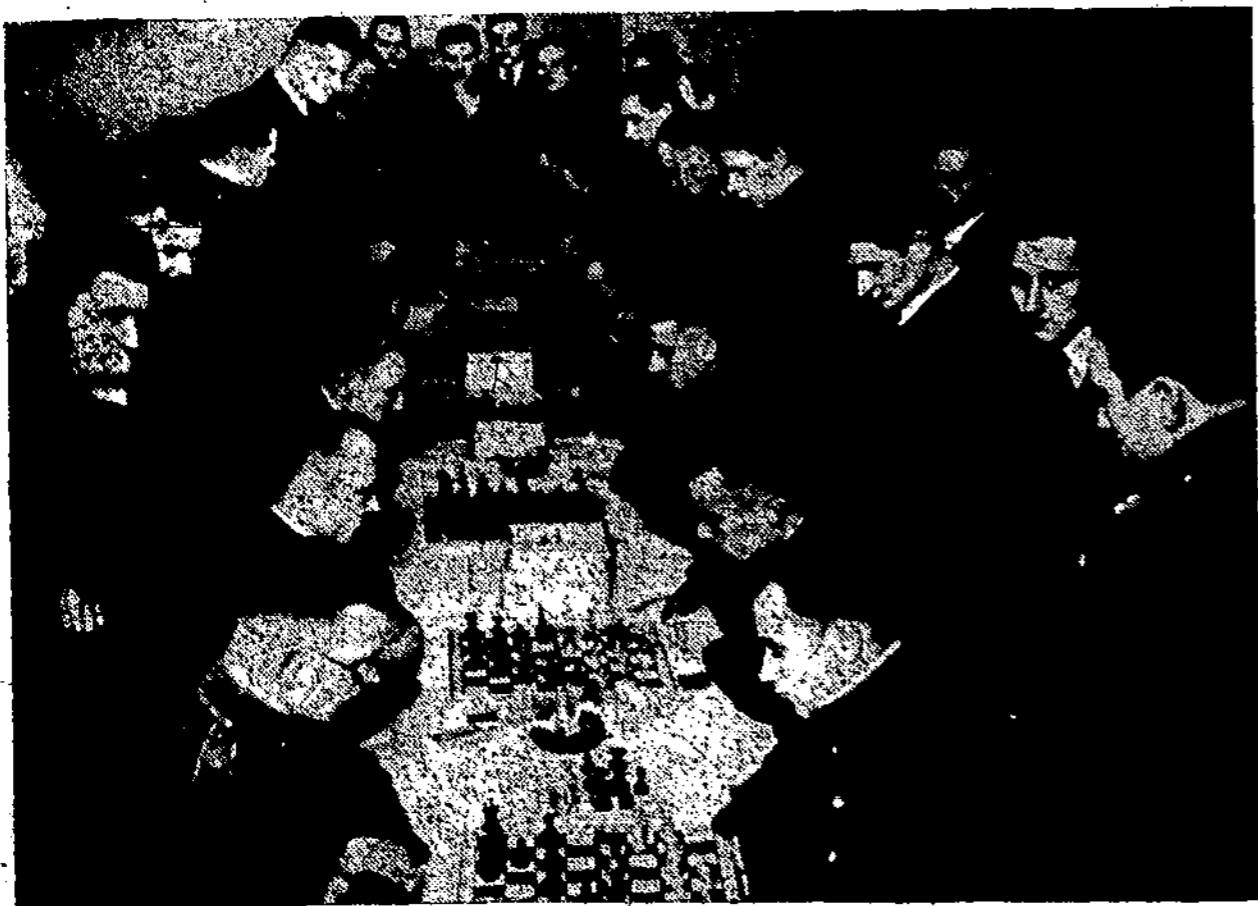
UKMERGIEČIAI KARIAI — KINO MĖGĖJAI. Ukmergės įgulos kariai beveik kiekvieną sekmadienį aplanko Ukmergėje esantį kiną „Modern“. Kino savininkas p. Sabulis kariams yra labai palankus ir už įėjimą ima tik po 20 centų. Kariai kinu labai patenkinti ir mielai jį lanko.

J. p. Vl. Petrauskas

PANEVĖŽIO ŠACHMATININKAI PROGRESUOJA. Panevėžio įgulos puskarininkiai šachmatininkai, norėdami išbandyti savo jėgas, buvo suruošę turnyrą su stipriomis Panevėžio šachmatininkų komandomis. Pirmas toks rudens turnyras buvo suruoštas su Panevėžio ugniagesių komanda. Palyginti gan stipri ir senų žaidėjų komanda vis dėlto su puskarininkiais sužaidė lygiomis 7:7. Antras turnyras buvo su Darbo Rūmų Panevėžio Kultūros Klubu. Puskarininkiams pasisekė su jais sužaisti: pirmą kartą 7:7 ir antrą kartą — 6:10 puskarininkių naudai. Trečias turnyras buvo su Panevėžio jaunaliuvių stipria rinktine komanda. Šis turnyras nelauktai rezultatus nulėmė puskarininkių naudai 7½:8½.

Paskatinti tokių gražių laimėjimų, aviacijos puskarininkių kviečiami, gruodžio 5 d. Panevėžio įgulos puskarininkių komanda, ltn. Mikalausko vadovaujama, nuvyko svečiuosna pas aviacijos puskarininkius atsirevanšuoti.

Kauno stoty panevėžiečius pasitiko aviacijos puskarininkių šachmatininkų komanda. Nors negalima pasakyti, kad panevėžiečiai yra blogesni žaidėjai: pirmame rate sugebėjo sužaisti su aviacija 2½:5½ panevėžiečių naudai, bet antrame rate — ½:7½ aviacijos pusk. naudai. Čia gal per daug panevėžiečiai pasitikėjo savo jėgomis ir daug silpniau spaudė savo priešininkus, tuo labiau, kad žaidė baltaisiais, tą buvo įsitikinę lengvai galėsia laimėti, ypačiai, kad ir pirmojo rato santykis davė gerus rezultatus.

Iš šachmatų turnyro

Aviacijos puskarininkių parodytas gražus nuoširdumas ir bendradarbiavimas su kitų ginklų puskarininkiais duoda gražų pavyzdį kitiems. Šitokie subuvimai sudaro progą arčiau vieni kitus pažinti ir pamilti tą ar kitą ginklų rūšį.

V-tis

KĖDAINIŲ ĮGULOS LIKT. PUSKARININKIŲ NAUJUJŲ 1938 METŲ SUTIKIMAS. Gruodžio 31 d., kaip ir kiekvienais metais, Kėdainių įgulos likt. puskarininkiai sutiko N. 1938 Metus organizuoti su savo šeimomis bei kviestaisiais svečiais vietos karių salėje.

Ta proga įgulos likt. pusk. meno sekcija šį sutikimo vakarą pajavairino atitinkamos nuotaikos programa: pusk. Narijauskas paskaitė linksmą N. Metų feljetoną ir kelis eilėraščius, aukl. Padleckis ir jaun. pusk. Balkaitis su akordeonu ir smuiku pagriežė gražių muzikos dalykėlių bei padainavo solo karinių ir kt. dainelių ir paskutinėje dalyje įguloje jau žinomi „Kariai — linksmieji broliai“ (pusk. Narijauskas, jaun. pusk. Dovydaitis ir jaun. pusk. kand. Hesas) įvairiomis sutartinėmis liaudies dainelėmis apdainavo Kėdainių miesto bei jo gyventojų pastebėtus trūkumus, papročius, klaidas ir t. t. Tai visus labai gardžiai prajuokino.

Laikrodžiui išmušus 24 val. ltn. Gustas pasveikino visus susirinkusius N. 1938 Metais. Kiek vėliau atsilankė ir pats įgulos viršininkas, pulkų vadai bei jų padėjėjai ir dar keli karininkai. Po įgulos v-ko sveikinimų bei linkėjimų, suukta tris kartus valio mūsų Vyr. ginkl. pajėgų Viršininkui Respublikos Prezidentui Antanui Smetonai, kariuomenės vadovybei ir kt. Išvykus aukštiesiems viršininkams, dar apie pora valandų buvo pašokta ir pažaista. S. N.

NEATSILIEKAME IR MES. Suprasdami Kalėdų švenčių reikšmę ir prisimindami iš senų laikų užsilikusius papročius bei tradicijas, Kauno m. ir apskr. komendantūros karo kalėjimo puskarininkiai ir kareiviai pasiuntė namiškiams išrašę, kaip Kalėdų švenčių dovaną, „Kari“. Ši dovana visus metus primins namiškiams savo šeimos narį bei pažįstama, esanti kariuomenėje.

Šiais metais taip pat išrašė ir „Mūsų Vilnių“. Neturime nė vieno kario, kuris nebūtų išrašęs kurio nors laikraščio namiškiams. Pažymėtina, kad atsiranda nemaža ir iš kalėjime sumintųjų tarpo, kurie taip pat mielai išsirašo „Kari“ ar „Mūsų Vilnių“ sau arba savo tėvams bei šeimoms. Pasak jų, gaudami laikraštį turės progos dažniau prisiminti apie mane.

Pusk. St. Bačianskas

DŽIAUGIASI KARIŲ DOVANOMIS. Per Kalėdų švenčių atostogas dauguma slavikiečių, atliekančių karinę prievolę, buvo paleisti šventėms. Tėveliai, broliai, draugai buvo nustebinti karių mandagumu, gražia išvaizda ir uniforma. Jie visur buvo apsupti būriais žmonių. Dauguma karių lauktuviams parvežė ir karinių knygų: „Aš karys“, „Dainuojam“ ir kitokių. Be to, šios apylinkės dauguma karių išrašė ir dar išrašys savo namiškiams „Kari“, kuris tikrai suriš tampriais ryšiais kariuomenę su visuomene. Jon. Ramonas

NUTARĖ NUPIRKTI GINKLĄ. Slavikai, Šakių apskr. Prieš Kalėdų šventes vietos mokyt. Andrius Pūdymaitis Slavikų žemės ūkio kooperatyvo salėje buvo sušaukęs visų esančių apylinkėje organizacijų vadus ir įstaigų viršininkus. Sudarytas 1938 m. — Lietuvos Nepriklausomybės 20 metų jubiliejui paminėti komitetas. Išrinktasis komitetas jau ėmėsi darbo. Kad atsidėkotų mūsų garbingajai kariuomenei už iškovotą laisvę ir išsaugotą nepriklausomybę, slavikiečiai nutarė surinkti apylinkės gyventojų tarpe aukų, nupirkti ginklą ir įteikti kariuomenei. Jon. Ramonas

ROKIŠKIS. Gruodžio 19 d. buvo Rokiškio šaulių rinktinės kuopų ir būrių vadų tarnybinis suvažiavimas. Rinktinės vadas, pažymėjęs dabartinę pasaulio įtemptą būseną, ragino būrių vadus dar prie aktingesnio darbo kariniame šaulių parengime, kad kiekvienas šaulys tiktų pirmajam eilėj tikroms kautynėms. Užgrūdinti taip, kad jie nebijotų karščio, purvo, lietaus, šalčio, nakties tamsumos ir net priešo kulkos. Šitą galima bus atsiekti tik tada, kada jie bus stiprūs dvasiškai, fiziškai ir kariniame parengime. Rinktinės vadas vaizdžiai nurodė tuos visus kelius ir kaip nugalėti visas kliūtis, einant prie aukščiausios šaulių kokybės.

Ginklų Fondui paaukojo Vyžūnų būrio vadas Gražulis 31 litą ir Salų būrio vadas Gedminas — 10 litų.

Ltn. Abramikas

Atostogose

PER NAUJUS METUS

Feljetonas

Prašau, gerbiamieji, nesistebėti: aš, t. y., jaunas kareivis Motiejus Ragašis, sūnus Pilypo, gavau atostogų. Gavęs atostogas, kaži, ir išvažiavau atostogauti. Tiesiog į savo kaimą, kur prieš daugelį metų ganiau karves ir dažnai (gal čia be reikalo pasakysiu) su jomis bliaudavau, kad ne tik laukai, bet ir kaimynams ausyse skambėdavo.

Kaimas, kaip dabar sako, jau kultūringas. Dažnai kas nors paskaitas skaito, žodžiu, šiaip ar kitaip kaimo žmonės šviečia.

Sumaniau ir aš jiems šį tą papasakoti, kitaip sakant, apšviesti iš kariškos srities. Sakau, reikia pasirodyti, kad pėstininkas esu. Taigi, vieną vakarą į mano tėvo pirkia susirinko didelis jaunimo būrys. Vienas dar ir armoniką atsinešė. „Vis linksmiau bus“, — sako.

Paskiau patampė, patampė tą armoniką, kiti pašoko, gerai sukaito, ir tada vienas pradėjo:

— Tu, Motiejau, kaip kareivis, pasakyk mums, ar aviacija yra labai pavojinga karo metu, ir bendrai papasakok ką nors apie aviaciją, — pirmasis išitarė Stepas Kopūstas.

— Ee, — pagalvojau. Jis nori žinoti apie aviaciją. Bet aš nekvailas: kariškų paslapčių neišduosiu.

Taigi ir sakau:

— Aviacija. Aviacija tai beveik menkinis. Žinote, kad aviacija yra kilusi iš žodžio avis. O kas yra avys, tai jūs gerai žinote.

— Bet kad aviacija skraido, — nenusileido Stepas Kopūstas. — O argi avys gali skraidyti?

— Ot tas ir yra, kad skraido. Už taitai mes ir gyvename technikos laikus. O technika taip padaro, kad ne tik avys, bet akmenys ir, pvz., visa žemė skraido!

— Aa... Aš ir užmiršau apie techniką, — paraudo Kopūstas, kada aš jį taip smarkiai sukritikavau.

Dabar nuo stalo kampo atsiliepė Petras Stypas:

— Gerai, kad tu, Motiejau, toks mokytas pasidarei. Aš ir taip sakydavau: būk kareivis, tai viską žinosi. Dabar, va, tu viską ir žinai. Mums labai malonu. — tęsė savo kalbą Petras, — pasiklausyti kariškų minčių. Tai mes ir norėtume kiek daugiau sužinoti apie artileriją.

— Artileriją? Tai beveik pasakoti neverta!

— Kodėl neverta. Kartą girdėjau pasakojant, kad artilerija labai toli gali šaudyti. O kulkos tokios didelės, kaip mūsų kopūstinis kubilas. Ar tai tiesa.

Prisipažinsiu, kad aš apie artileriją, kaip jaun. kareivis, kiek mažiau žinojau, be to, niekuomet nemačiau tokios didelės kulkos, kaip Petras pasakojo. Griebiausi gudrybės.

— Artilerija, — pradėjau aiškinti, — tai yra tokia ginklų rūšis, kuri reikalinga laukams arti. Todėl ir vadinasi artilerija.

— Bet kam ji aria laukus, — stebėjosi mano klausytojai.

— Čia jums nesvarbu. Kariuomenėje yra įsakymas, ir šventa. Įsakė arti — ir aria. Kitaip kariuomenėje nebūtų drausmės. O be drausmės kariuomenėje negyvensi — tada niekas neartų.

— Tai nuostabu, — kraipė galvas mano kaimynai.

— Kavalerijoje gal geriausia? — atsiliepė tylėjusi Marytė.

— Beje, Motiejau, pasakyk žodį ir apie kavaleriją, — pradėjo prašyti kiti.

Nors mažai pažįstu kavaleriją ir uloną tik vieną kartą mačiau, bet nutariau vis tiek paaiškinti. Neapsileisiu, — sakau.

— Kavalerija gavo vardą nuo to, kad kiekvienas raitininkas yra kavaličius. Be to, labai daug išgeria kavos. Geria ryte, vakare, žodžiu, kavą ryja.

Mano klausytojai tik kraipė galvas ir stebėjosi, iš kur pas mane tiek išminties. Aš dar labiau išidrašinąu ir sukomandavau:

— Abi grupės klausyti mano komandos! Tuoju susirasti sau porą ir šokti! Kai atsidursite kariuomenėje, tada viską pamatysite!

Ir pats pasileidau su Maryte polkute — reikia juk išnaudoti atostogas...

J. J.

IŠRADEJAS

— Girdėjau ponas Gurklys išrado naują prietaisą baltinti ir į jį visus savo pinigus sukišo. Kažin, ar jis veikia nors kiek?

— O kaip neveiks. Jo išradėjas jau antra savaitė išbalės vaikščioja.

PO NAKTIES ŽYGIO

Eilinis Cyplys: Ech, kad taip dabar žmogus galėtų atsukti ir atidailinti visas savo kūno dalis, pasidėtųm šalia, tai bent pailsėti galėtum!

Grandinis Musė: Eik, eik, niekus čia dabar vapalioji. Pasigirstų staiga pavojaus ženklas, tai vietoj galvos kažin kurią ten dalį prisisuktum...

V.

ISTORINIS ANEKDOTAS

Bismarko skambutis

Gyvendamas Frankfurte Bismarkas visuomet būdavo užsiėmęs darbu. Kada jam tekdavę pasiūlyti tarną, būdavo tikras vargas, — reikėdavo bėgti į kitą kambarį ir čia pasakyti tarnui reikalus, o tuo pačiu jam smarkiai trukdydavosi brangus laikas. Veltui Bismarkas prašydavo savo šeimnininką įtaisyti namų skambutį.

Po kelių dienų staiga Bismarko kambaryje pasigirdo griausmingas pistoleto šūvis. Išsigando visi namo gyventojai, o šeimnininkas be dvasios ipuolė į Bismarko kambarį, norėdamas pirmas išaiškinti įvykusių nelaimę.

Kambaryje prie rašomojo stalo ramiai sėdėjo Bismarkas ir kažką rašė. Šalia jo gulėjo užtaisytas pistoletas.

— Dėl Dievo, nenusišaukite! — šūko išsigandęs šeimnininkas.

— O, nieko. Nesijaudinkite, aš sugalvojau gerą būdą be skambučio prisšaukti tarną, — ramiai atsakė Bismarkas.

PAS GYDYTOJĄ

— Pone daktare, — skundžiasi vienas pacientas, — kai aš suvalgau šešias lėkštes sriubos, pusę kilogramo pami-dorų su kiauliena, lėkštę kotlietų ir pusę puodo kisieliaus, tai keturioms valandoms netenku apetito. Patarkite, kas daryti...

DĖKINGUMAS

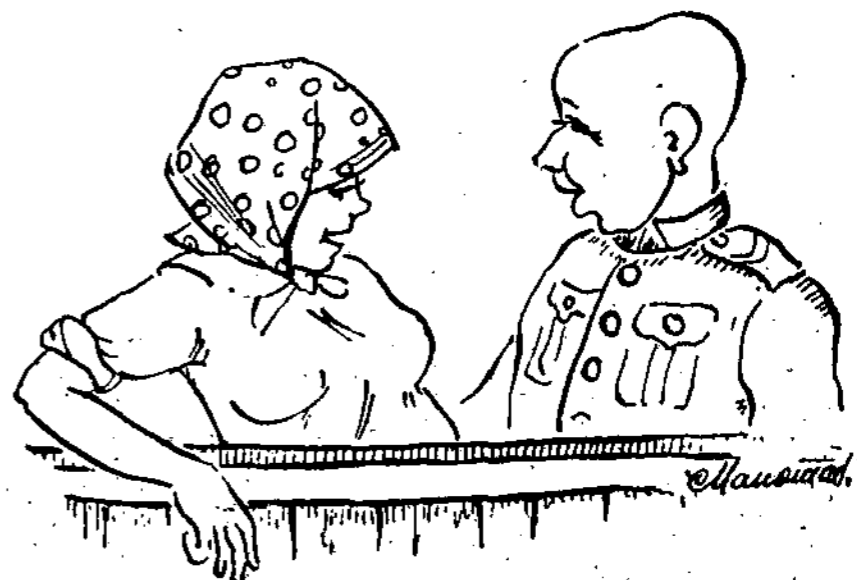
— Atsiprašau, panele, leiskite jus pakviesti pietų.

— Bet... Bet aš tamstos nepažįstu.

— Nesvarbu. Jūs esate geriausia mano draugė ir šelpėja.

— Kaip tai! — piktinasi panelė. — Aš tamstos niekuomet nešelpiau.

— Ak jūs jau pamiršote. Tai buvo pernai. Aš maždaug stovėjau šitoje vietoje ir pamačiau jus beemant. Buvote tokia žavi. Aš užsisvajojęs parėjau namo, užsidegiau papirosą ir pradėjau apie jus svajoti. Saldžiai besvajodamas užmigau. Prikėlė ugniagesiai, kai mano namas nuo neužgesinto papiroso baigė degti... Paskiau aš gavau draudimo pinigų ir pasistačiau dar gražesnę. Taigi, prašau neatsisakyti nuo pietų, mano gerbiamą šelpėja.

Irgi atostogų vaizdelis

Čekų kariai užtaiso sunkųjį pabūklą

VOKIEČIŲ KARIUOMENĖ. „Polska Zbrojna“ praneša, kad pr. rudenį 1-sios šarvuočių divizijos vadas kavalerijos generolas von Weichs paskirtas XIII korpo vadu. Tuo būdu vokiečių kariuomenė jau peržengė 1935 m. paskelbtos organizacijos ribas. Buvo numatyta turėti 12 korpusų.

Pagal prancūzų laikraščius „Temps“ ir „Echo de Paris“, dabartinę vokiečių kariuomenę sudaro 36 pėst. divizijos, 1 kalnų brigada, 1 kavalerijos brigada ir 3 šarvuočių divizijos. Visi šie junginiai sudaro 13 korpusų, o korpai sujungti į grupes, kurių yra 3. Be kariuomenės dalių, įeinančių į divizijas, yra dar dalys ir daliniai, kurie į divizijas neįeina, t. y. gausingi s. k. batalionai, prieštankinės rinktinės, ryšių daliniai ir gurguolės, smarkiai motorizuotos.

Šarvuočių diviziją sudaro 2 šarvuočių pulkai, 1 motorizuotas pėstininkų pulkas (2 batalionų), 1 motociklininkų batalionas, 1 motorizuotas artilerijos pulkas (2 grupių), žvalgomoji rinktinė, prieštankinė rinktinė ir ryšių rinktinė.

Rezervo divizijų šiuo laiku yra daugiau kaip 50. Nuo aktyvių pėstininkų divizijų rezervo divizijos skiriasi tuo, kad rezervo divizijos yra stipresnės pėstininkais, bet jų artilerija silpnesnė. Už tai rezervo divizijos turi daugiau automatinį ir prieštankinių ginklų. Rezervo divizijos numatomos panaudoti sienų apsaugai.

Pėstininkų divizija turi 72 prieštankinius pabūklus, iš kurių 36 laikomi pėstininkų pulkuose (3×12), o 36 — palikti divizijos vado valdžioje. Divizijos artilerija susideda iš 5 grupių: 3 lengvųjų gaubicų grupių, 1 lengvųjų patrankų grupės ir 1 sunkiųjų gaubicų grupės.

KARIŲ KAPINĖS LENKIJOJE

Karių kapinės, pagal 1933. III. 28 d. įstatymą, globoja vidaus reikalų ministerija. Šiuo laiku pačios Lenkijos ir jos okupuotų kraštų ribose yra 7.420 kapinių. Be to, karių kapai yra daugiau kaip 4.000 parapijų kapinėse. Visose kapinėse palaidota apie 1.300.000 karių. „Polska Zbrojna“ mini ir jų tautybes: lenkų, anglų, prancūzų, austro-vengrų, vokiečių, rusų, rumunų, sovietų, turkų, italų ir kit. Tai buvę priešai, kariavę tarp savęs (rusai su vokiečiais ir austro-vengrais ir t. t.) arba belaisviai, kurie buvo atgabenti į Lenkiją Didžiojo karo metu. Nepaminėti mūsų karių kapai Vilniuje ir kitose okupuotos Lietuvos vietose. Pietų ir vakarų vaivadijose kapinės gana gražiai sutvarkytos po Didžiojo karo, kai kur apverttos mūrinėmis tvoromis, turi kryžius, paminklus ir koplyčias. Blogiau sutvarkytos kapinės rytuose, t. y. okupuotoje Lietuvoje ir Gudijoje bei Ukrainoje.

Dabar vidaus reikalų ministerija numato panaikinti apie 3800 karinių kapinių. Tai palies kapines, įrengtas parkuose, arti miestų arba jų viduryje ir t. t. Mirusiųjų palaikai bus perkelti į kitas kapines. Po tų darbų liks dar apie 1800 atskirų karinių kapinių ir apie 3800 parapinių kapinių, kur bus karių kapinių skyriai.

Lenkai rūpinasi pastatyti paminklus Latgalijoje (Latvijos

rytuose). Tę 1920 metais, kai lenkai kariavo išvien su latviais prieš rusus, palaidota daug lenkų karių.

Įstatymas globoja kapus karių ir kitų kovotojų, dalyvavusių 1794, 1830, 1863 ir 1905 metų sukilimuose, 1812 m. Napoleono kariuomenėje, Didžiajame ir Nepriklausomybės karo.

APRŪPINA DARBU KARO DALYVIUS

Varšuvos vaivadijos darbo fondo biuras paskelbė laikraščiuose, kad visos valstybės, savivaldybės ir privatinės įstaigos, o taip pat ir atskiri darbdaviai, kurie veda sezoninius darbus (statybos, žemės, gatvių grindimo, kelių, vandens kelių reguliavimo, melioracijos) turi priimti į darbą neaprupintus darbu lenkų nepriklausomybės kryžiaus ir medalio kavalerius, arba net ir neapdovanotus nepriklausomybės karų dalyvius. Vienas karo dalyvis turi atitikti 33 darbininkams (mažiausiai). Laikraščiai tikisi, kad tuo būdu pavyks aprūpinti darbu nepriklausomybės karų kovotojus, kurie dabar jau pasiekė 37—50 metų amžiaus.

MOKOSI DAINŲ IŠ PLOKŠTELIŲ

Lenkų pėstininkų žurnalas „Przegląd Piechoty“ praneša apie gana plačiai vartojamas lenkų kariuomenėje per dainavimo pamokas gramofono plokšteles su įdainuotomis kareiviškomis dainomis. Šias plokšteles gamina karinės literatūros leidimo ir švietimo institutas. Plokštelės su nūru perkamos ir visuomenės, kuriai patinka karių dainos. Plokštelių pagalba naujokai gana greit išmoksta dainuoti.

ŠVIETIMO VADOVŲ KURSAI

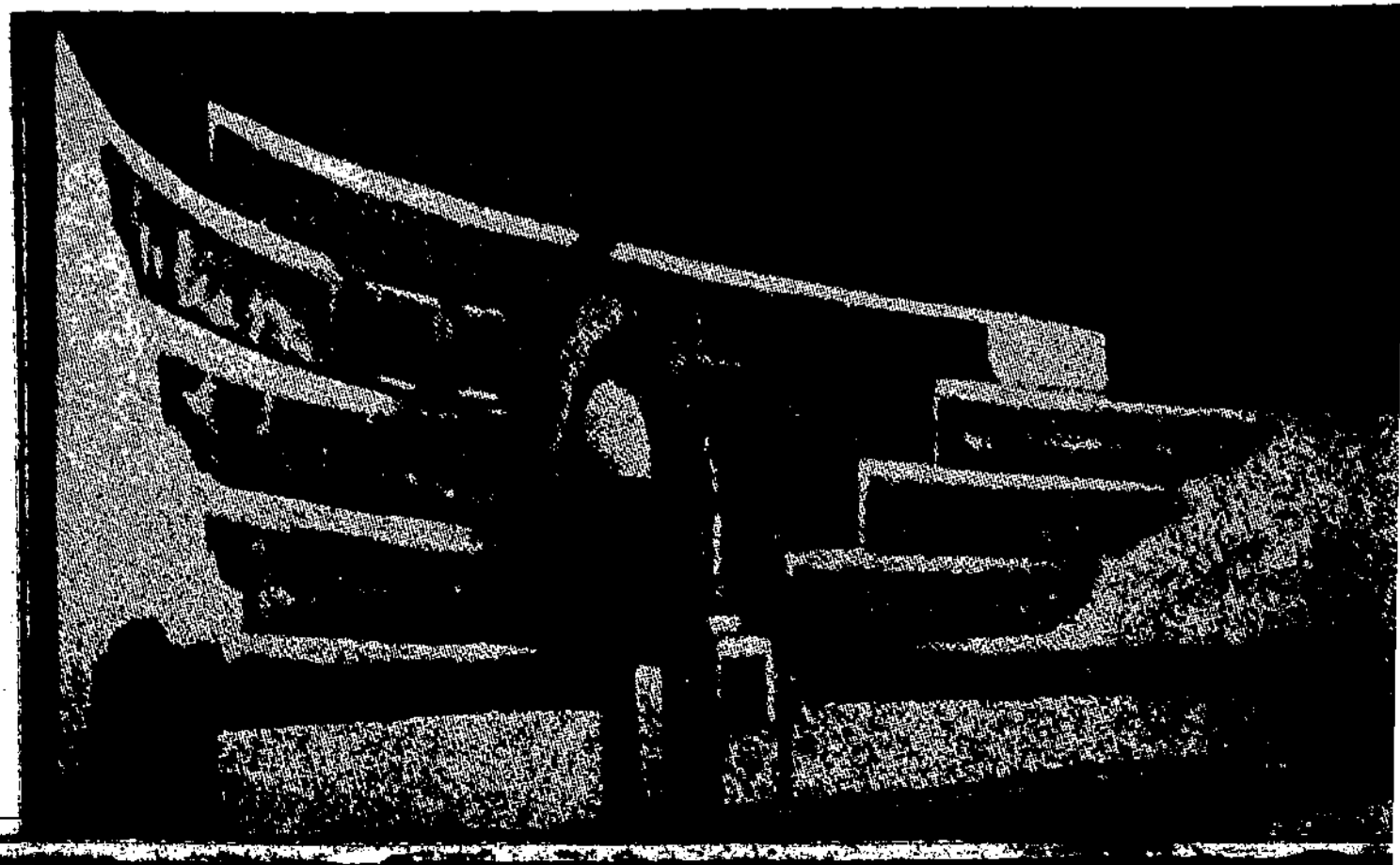
Pr. rudenį Varšuvoje buvo surengti kursai lenkų kariuomenės švietimo vadovams, kurie tęsėsi 3 savaites. Kursuose mokėsi tikrosios tarnybos karininkai, o taip pat ir daug atsargos karininkų, norinčių grįžti į kariuomenę ir užimti dalyse bei daliniuose švietimo vadovų vietas. Kursuose buvo apie 40 klausytojų. Kursus surengė karo mokslo ir švietimo institutas. Klausytojai buvo supažindinti su švietimo darbo metodais ir organizacijomis, dirbančiomis toje srityje (pav. „Baltasis Kryžius“). Be to, buvo parodyti muziejai, bibliotekos, teatrai ir t. t. Kursuose buvo surengta švietimo leidinių paroda, o taip pat rodomos tinkamos kareivių kinams filmos. Tai buvo jau antroji kursų laida. Ateityje numatoma surengti dar keletą kartų panašių kursų.

KUR DAUGIAUSIA GIMSTA ŽMONIŲ? Lenkų kariuomenės dienraščio „Polska Zbrojna“ žiniomis, 1937 m. per pirmus 9 mėnesius Vokietijoje priaugo 98.000 žmonių, Lenkijoje — 89.963, Italijoje — 72.133, Olandijoje — 18.879, Bulgarijoje — 17.683, Vengrijoje — 10.954, Čekoslovakijoje — 7.710, Lietuvoje — 5.009, Norvegijoje — 1.502 ir Latvijoje — tik 254. Prancūzijoje žmonių skaičius sumažėjo 19.066 žm. (gimė 158.605, o mirė 177.671!), Anglijoje — 18.210 (gimė 145.490, o mirė 163.700).

Palyginus su bendru gyventojų skaičiumi, vienam tūkstančiui tenka naturalaus prieauglio: Bulgarijoje 11,4, Lenkijoje — 10,6, Olandijoje — 9, Lietuvoje — 8, Italijoje — 6,7, Vokietijoje — 5,9, Vengrijoje — 4,9, Norvegijoje ir Čekoslovakijoje — po 2,1 ir Latvijoje — 0,9.

Anglijoje ir Prancūzijoje žmonių mažėjimas sudaro 1,9 vienam tūkstančiui gyventojų.

PRANCŪZIJA. Neseniai Paryžiuje tam tikra komisija iš daugelio pateiktų išrinko pėstininkų paminklo projektą, kurį išdirbo skulptorius H. Bouchard'as. Paminklas stovės Trocadero aikštėje ir bus atšlietas į kalvos krantą. Visa paminklo siena bus apie 62 m ilgio ir apie 9 m aukščio.

„MŪSŲ ŽINYNA“

mielai skaito ir

PAŽANGUSIS PUSKARININKIS

ir šiaip karys

Kaina metams
tik 12 litų
išsimokėtinai

KAS NAUJA LIETUVOJE

KARO MUZIEJUS VASARIO 16 D. ĮSIGYS CHARAKTERINGĄ ISTORINĮ PAVEIKSLĄ. Tai dail. J. Mackevičiaus paveikslas „Vytautas ties Naugardu“. Paveiksle vaizduojamas Vytautas, sėdintis ant žirgo ir žiūrintis į Naugardo didikus, kurie jam sukrovę daug brangių dovanų ir jomis nori išsipirkti. Paveikslas jau baigiamas piešti. Jis bus didžiausias iš iki šiol muziejuje esančių paveikslų.

SUDARYTAS TAUTINĖS OLIMPIADOS KOMITETAS. Kaip žinome, šių metų vasarą įvyks mūsų Tautinė Olimpiada pažymėti 20 m. Lietuvos Nepriklausomybės sukaktį. Šiomis dienomis jau sudarytas Tautinės Olimpiados Komitetas: pirmininkas — dir. Augustauskas, I pirm. pavaduotojas — J. Navakas, II pirm. pavaduotojas — R. Skipitis, išdėninkas — Butkys ir sekretorius — V. Kemežys.

Pirmosios Tautinės Olimpiados Komitetas pakvietė Valstybės Prezidentą Antaną Smetoną būti Tautinės Olimpiados Globėju. Valstybės Prezidentas pakvietimą priėmė.

RENGIAMASI SU SUOMIJA SUDARYTI CLEARINGO SUTARTĮ. Su Suomija mūsų prekybos santykiai vedami didžiausio palankumo principu, bet apyvarta nėra didelė. Jai padidinti rengiama pasirašyti clearingo sutartį. Suomija jau yra atsiuntusi pakvietimą mūsų atstovams galutinai derybas baigti. Numatoma sausio mėn. pirmoje pusėje nusiųsti į Suomiją delegaciją, kuri derybas baigs.

MOKYKLOSE KURIASI DAUG JAUNIMO RAUDONOJO KRYŽIAUS BŪRELIŲ. Švietimo Ministerijai patvirtinus Jaunimo Raudonojo Kryžiaus būrelių statutą, tie būreliai pradins ir vidurinėse mokyklose pradėjo nepaprastai gausėti. Veik kasdien įvairiose mokyklose vis įsisteigia nauji būreliai. Šiuo Jaunimo Raudonojo Kryžiaus būreliuose yra apie 5.000 narių.

LAK GAVO IŠ UŽSIENIO AEROKLUBŲ SVEIKINIMŲ. Švenčių proga Lietuvos aeroklubas gavo sveikinimų iš Italijos, Anglijos, Vokietijos, Čekoslovakijos, Latvijos, Egipto ir kitų valstybių aeroklubų.

DR. ŠAULIO DOVANA UNIVERSITETUI. Lietuvos nepaprastas pasiuntinys ir įgaliotas ministeris Berlyne Dr. Šaulys V. D. Universiteto bibliotekos direktoriui prof. Vacl. Biržiškai atsiuntė raštą, kuriuo aukojas universitetui savo bibliotekos dalį. Dr. Šaulio bibliotekoje yra istorinių ir brangių knygų.

ŠANČIŲ GARAZO GRIUVIMO PRIEŽASTYS vis dar atitinkamų komisijų tyrinėjamos. Jų galėjo būti visa eilė. Šiuo metu jau atrasta sugriuvusiame garaže įvairių statybinų trūkumų.

KAUNE BUS BALTIJOS SKAUČIŲ SĄJUNGOS POSĖDIS. Paskutiniame, Estijoje įvykusiame, Baltijos skaučių sąjungos posėdyje buvo nutarta kitą posėdį šaukti Kaune. Jis įvyks 1938 m., mūsų skaučių jubiliejinės stovyklos metu. Jau priimtas Baltijos skaučių sąjungos statusas ir susitarta dėl kandidačių į tarptautinį skaučių komitetą.

NAUJIEJI LEIDINIAI

PASAULIO LIETUVIS. Pasaulio Lietuvių Sąjungos laikraštis. 1937 m. gruodžio 1 d. Nr. 2.

Jau kelinti metai kilnios idėjos žmonių būrelis, susitelkęs į Draugiją Užsienių Lietuviams remti, stengiasi paskleisti mūsų tautoje mintį ir sužadinti jos nusimanymą, kad daugiau nei trečdalis mūsų negausingos tautos sūnų yra iškeliavę iš savo tėvynės ir svetur arba skursta materialinį ir moralinį skurdą, arba nyksta svetimųjų įtakoje ir tuo būdu žūva mūsų tautai. Todėl reikia juos gelbėti, jiems padėti. Lietuviai neturi patys save pasmerkti žūti ir atsisakyti nuo tokio didelio savo sūnų skaičiaus.

Prieš porą metų, ta pačia mintimi besivaduojant, įsteigta Pasaulio Lietuvių Sąjunga, kurios tikslas jungti po visą pasaulį išbalškintus lietuvius į vieną giminišką šeimą, ieškoti priemonių ir būdų jiems padėti, gelbėtis iš skurdo ir ypačiai gintis nuo pavojaus iširpti svetimųjų tarpe.

Viena būtiniausių sąjungos tikslams siekti priemonių yra spausdintas žodis — laikraštis. Todėl nuo 1937 m. lapkričio mėn. Pasaulio Lietuvių Sąjunga pradėjo leisti savo laikraštį — „Pasaulio Lietuvį“, kuris apimtų visus svarbiausius mūsų išeivijos reikalus.

Išėjusiam „Pasaulio Lietuvio“ antrame numeryje vedamajame „Pusė milijono lietuvių nematė Lietuvos“ R. Skipitis rašo, kokiais būdais ir kaip užsienio lietuviai galėtų aplankyti savo tėvynę, palaikyti glaudžius ryšius su ja, ypačiai kreipiant didelį dėmesį į užsienio lietuvių jaunuomenės švietimą. „Tam tikslui labai gali būti naudingi švietimo fondai prie veikiančių lietuviškų draugijų arba prie organizuojamų Pasaulio Lietuvių Sąjungos provincijų. Švietimo fondai remtų lietuviškas mokyklas, lietuvių kalbos kursus ir kt.“ Kitame straipsnyje — „Atsilyginimas“ keliamas reikalas nuolat siųsti užsienio lietuviams knygų, kas būtų nors mažas atsilyginimas už įvairią naudą, kurią esame turėję iš užsienio lietuvių sunkiomis mūsų tėvynės valandomis. Toliau aprašomi penki švietimo Ministerijos stipendininkai — Amerikos lietuviai. Įdėti jų atvaizdai ir atsiliepimai apie savąją tėvynę. Labai įdomus ir reikšmingas straipsnis — „Kuo lietuviai senovėje pranešė savo priešus“. Jame duota daug gražių senovės lietuvių karžygiškumo ir pasiaukojimo pavyzdžių. J. Žukauskas savo str. „Lietuvos kariuomenė“ aprašo kariuomenės atgaivinimo laikotarpį iki šių dienų. Amerikos liet. mag. Pr. Zankus rašo apie Amerikos lietuvių spaudą žiūrint amerikiečio akimis. V. Uždavinys rašo apie kelius į Ameriką seniau ir dabar. Beletristinis dalykėlis — J. Žukausko novelė „Po daugelio metų“. Reikšmingas straipsnis „Lietuvos ūkio pažanga“. Pabaigoje — aprašomos lietuvių mokyklos Pietų Amerikoje, spaudos apžvalga ir lietuvių buities svetur apžvalga.

„Pasaulio Lietuvos“ leidžiamas gerame popiery, techniškai tinkamai parengtas, nes straipsniai vertingi ir spaudos darbas estetiškas. Linkėtina, kad jis būtų pirmuoju vadovu pasaulio lietuvių spaudoje vykdant užsienio lietuvių ir nepriklausomos tėvynės glaudesnio bendradarbiavimo akciją. M

Vyt. Tamulaitis. ATEINA PAVASARIS. Apysaka vaikams. Iliustracijos dail. D. Tarabildaitės. Sakalas. 151 pusl. Kaina Lt. 2,50. Tai vėl nauja patraukli knyga mūsų jaunimui su tikrai meniškais D. Tarabildaitės iliustracijomis, kurios išspausdintos gelsvame kreidiniame popieriuje. Tiek savo turiniu, tiek išorine išvaizda ši knyga bus įdomiausia dovanėlė mūsų jaunesiems skaitytojams.

Vanda Janavičienė, DRAUGAI IŠ GIRIOS. Tikri pasakojimai mokyklinio amžiaus jaunimui. Iliustruota, šviet. M-jos Kn. Tigr. K-jos pripažinta tinkama visų mokyklų bibliotekoms. Prot. Nr. 563. Sakalas. 94 p. Kaina Lt. 2,— Paukšteliai ir žvėreliai yra mūsų draugai; su jais reikia mokėti elgtis, jie mums nieko pikta nedarys. Šioje knygelėje pamatysite, kokie žmogaus draugai gali būti lokiukai, laputės, šunelis ir paukšteliai.

ŠIMTAJĖGIS ŽMOGUS. Trumpa iliustruota kultūros istorija. Mokslo populiarizacija. Iš van Loono, Lipperto, Schutzo ir kitų autorių raštų sudarė ir papildė savo mintimis ir straipsniais Stasys Dabušis. Šviet. M-jos aprobuota mokyklų mokytojų Protok. Nr. 536. I t. Iliustruota. Sakalas. 208 p. Kaina Lt. 2,— Mokslo populiarizacijos veiklas, kuris „Lietuvio“ bibliotekoje ir visų skaitytinas, ypač jaunuomenės.

Aldona Kazanavičienė, PAJŪRIO PASAKOS. Iliustravo V. Z. Stančikaitė. Sakalas. 194 pusl. Kaina Lt. 2,50. Jūra mums šiandien yra brangus išėjimas į platųjį pasaulį, be jos mes užtrokštume. Turime ją gerai pažinti ir pamilti. Autorė šiomis Pajūrio pasakomis prie jūros pririša mūsų jaunuosius skaitytojus. Šviet. M-jos Kn. T. K-jos pripažinta tinkama visų mokyklų knygynams.

Prof. A. Schmieder, DIDAKTIKA. Bendrasis mokymo mokslas. Iš vokiečių kalbos vertė J. Ambraška. Sakalas, 150 p. Kaina Lt. 3,50. Kadangi pedagoginės literatūros labai mažai teturime, tai šis praktiškas ir populiarus veikalas bus labai reikalingas ir būtinas kiekvienam pedagogui.

REDAKCIJOS ATSAKYMAI

M. Žvirbliui. Už honorarą Tamstai išrašytas „Karys“ visiems metams. Kitaip negalėjome padaryti.

V. Seiliui. Tamstos honoraro užteko visų metų „Kario“ prenumeratai.

J. p. Z. Cijunskui. Prašome bendradarbiauti. Kas bus galima — dėsime.

Alb. Staneliui, Mk. Kisieliui ir Jonui Ramonui. Už honorarą nurodytais adresais išrašėme „Kari“ visiems metams.

A. Railai. Tamstai honoraro išėjo tik 3 lt. 24 ct. Jeigu atskaityti siuntimo išlaidas, tai dar mažiau beliktų. Tokių sumų nesiumtinėjame. Už honorarą išrašėme „Kari“ iki VI. 1.

V. Mikelaičiui. Už honorarą Tamstai išrašytas „Karys“ iki 1938. VII. 1. Iš 1936 m. nebuvo likę.

A. Liukpetriui. Honoraro išeina tik 84 centai, todėl jokiam laikui negalima išrašyti „Kario“. Nežinant už kokią nusikaltimą buvo baustas, negalima atsakyti. Bet greičiausiai tai sudarytų kliūčių įstoti į minimą mokyklą.

J. A. „Liktiniams puskarininkiams atlyginti įstatymo“ pakeitimo (Vyr. Žin. Nr. 582, eil. 4044) nustatyta, kad alga liktiniams mokama už laipsnį ir už pareigas. Tamstos iškeltu klausimu — kaip turi būti mokama už pareigas artilerijos pulkuose, kurių etatuose būrininko vietos nėra, o tėra tik skyrininkų vietos puskarininkio laipsnyje, — paaiškiname, kad šis klausimas, atrodo, išaiškintas „liktiniams puskarininkiams atlyginti įstatymui“ vykdyti taisyklėmis, paskelbtomis pr. m. įsak. kar. Nr. 58, §§ 1—2. Šiomis taisyklėmis nustatyta, kad veikiančiuose etatuose ir įsakyme kariuomenei, kuriame nustatytas liktinių puskarininkų skaičius kariuomenės dalims, puskarininkiams pareigūnams numatyti laipsniai atitinka etatinių vietų pareigoms taip: viršila — kuopininkui, vyr. puskarininkis (puskarininkis) — būrininkui ir jaun. puskarininkis — skyrininkui. Toliau paaiškinta (p. 7i), jog alga už pareigas mokama pagal šitą prilyginimą. Vadinasi, mokant liktiniams puskarininkui atlyginimą už pareigas, pagrindu imama ne etatuose numatytos pareigos (skyrininkas, būrininkas ir t. t.), bet pažymėtas etatuose laipsnis (jei jaun. puskarininkis, kaip skyrininkui, jei puskarininkis, kaip būrininkui, ir t. t.).

„Atsargos pusk.“ Ū-I str. 1555 ir įsak. Kar. 1931 m. Nr. 61 § 6 numato, kuriais atvejais civiliniai K. A. M. tarnautojai ne karininkų vietose gali gauti nemokamai kareivio maisto davinį, būtent: dalyvaujant manevruose, poligono šaudymuose ir, apskritai, visais tais atvejais, kai jie drauge su kareiviais atlieka įvairius lauko pratimus. O vietoj kareivio maisto davinio tam tikrais atvejais (Ū-I str. str. 1640—1644) duodami maistpinigiai. Savaiame suprantama, kad duodant kareivio maisto davinį ar maistpinigius, dienpinigiai nebemokami. Jei Tamstos nurodytąjį komandiravimą tam tikrom pareigom į kitą įgulą yra galimumų prilyginti aukščiau minėtiems komandiravimams, kuriuose civiliniam K. A. M. tarnautojui nemokamai duodamas maistas arba maistpinigiai, tai, jei nebuvo duodamas maistas, už tą laiką galėtų būti sumokėti maistpinigiai. Galimas dalykas, kad Tamstai galėtų būti sumokėti ir dienpinigiai, bet šito užtikrinti negalime, nes Tamstos klausimas suformuluotas nevisai aiškiai. Šiaip ar taip, bet šį klausimą reikia kelti oficialiai — komandos keliu.

Pusk. Petkevičiui. Seno „Virštarnybinių puskarininkų įstatymo“ str. 20 buvo nustatytos 4 vienkartinės, progresyviai didėjančios pašalpos už išstarnautus 1, 3, 5 ir 10 metų. Tačiau ten pat buvo numatyta, kad tiems liktiniams puskarininkiams, kurie iš kariuomenės išeina ir vėl į ją įstoja, tai yra, kai tarnyboje susidaro pertrauka, tai išstarnautieji prieš pertrauką virštarnybiniai metai pašalpai gauti neįskaitomi. Šiuo nuostatu

norėta suvaržyti liktinių puskarininkų kilnojimąsi iš vienos dalies į kitą, nes, šiaip gastroliuojant po dalis bei įstaigas, jiems užkertamas kelias išstarnauti didesnę pašalpą. Iš Tamstos pateiktų žinių matyti, jog Tamstos tarnyboje faktiškai pertrauka vis dėlto įvyko: pradėjęs tarnauti liktiniu 1927 m. lapkričio mėn. 1 d. ryšių b-ne, 1930 m. lapkričio 1 d. perėjai tarnauti į aviacijos štabą. Vadinasi, jei spręsti iš faktiškosios padėties, tai atrodytų, kad išstarnautas iki 1927 m. XI. 1 d. laikas kitoms (didesnėms) pašalpoms negalėtų būti įskaitytas. Tačiau žiūrint grynai formaliai, atrodo, jog pertraukos Tamstos kariuomenės tarnyboje neįvyko, nes Tamsta, išėjęs iš vienos dalies (ryšių b-no), tą pat dieną įstoja į kitą dalį (aviaciją). Tuo būdu, jei laikyti, kad Tamstos tarnyba liktiniu puskarininkiu vyko be pertraukos nuo 1927. XI. 1 d., tai pagal „liktiniams puskarininkiams atlyginti įstatymo“ str. 58 Tamstai 1937 m. lapkričio 1 d. suejo terminas gauti paskutinės (10 metų) pašalpos dalį, proporcingą Tamstos išstarnautam iki 1935 m. vasario mėn. 1 d. laikui. Pagal paskelbtą liktiniams puskarininkiams atlyginti įstatymui vykdyti taisyklėse formulę (1935 m. įsak. kar. Nr. 53, § 1, p. 21) Tamstai priklausytų gauti (90.24) .27 = 972 lt. Ši pašalpa galėtų būti išmokėta Tamstai tuo labiau, kad buvo išmokėta ir 5 metų pašalpa, o įskaita iki šiol, berods, nepadaryta. Kadangi sprendžiant klausimą iš faktiškosios padėties gali kilti abejonių, tai būtų naudinga šį klausimą iškelti oficialiu keliu atitinkamose įstaigose.

GALVOSŪKIAI

ŠARADOS

(Vert. 2 tšk.)

Nr. 1.

Prisipažinti aš nenoriu —
Ar ilgio matas aš, ar svorio.
Jei pirmą raidę pamainysit,
Karinį daiktą pamatysit.
Nubraukit raidę jūs galinę,
Paskui dar vieną vidurinę —
Raides dvi vidurin pridėsit,
Valstybės vardą jūs turėsit.

St. D.

Nr. 2.

Ginklas galingas aš esu
Ir priešui nuostolį nešu.
Pirmą skiemenį nutrauksi —
Kūno dalį svarbią gausi.
Dvi raides tu dar pridėsi,
Ir esamas sumainysi,
Tai paukštelį maloniausį
Tada perskaitysi. V. Gurklys

SPRENDIMAI: Nr. 53.

1 = Stalas, 2 = italas, 3 = tu, 4 = aras, 5 = rasa,
6 = takas, 7 = kas, 8 = as.

Stalas — (italas — i) + (tu — u) + (aras + a — rasa)
+ tu + (takas — kas) + (as — a) = Statutas.

Nr. 54. Ra. Ras. Aras. Maras. Amaras.

Abu galvosūkius išsprendė ir gauna po 2 taškus: 1) St. Degteriovaitė (K.), 2) pusk. M. Antaniškis (4 p. p.), 3) pusk. Zapkus (1 p. p.), 4) pusk. Kelmelis (2 art. p.), 5) j. p. A. Korla (1 p. p.), 6) j. p. C. Šeikus (1 p. p.), 7) j. p. P. Skruodys (K. M.), 8) eil. K. Budnikas (1 p. p.), 9) J. Lebionka (Ššl.), 10) J. Astrauskas (Nsd.), 11) Pr. Juzuitis (Krš.), 12) St. Laukša (A. Pn.), 13) Ad. Kremenskas (Lnk.), 14) L. Surginevičius (Kšd.), 15) K. Žaibas (Kp.), 16) eil. Vl. Šatinskas (5 p. p.). Išsprendė tik vieną ir gauna 1 tašką — j. p. Gurklys (2 inž. bat.).

KLAIDOS ATITAIŠYMAS

Galvosūkių Nr. 55 įsibrovė klaidų:

Gulsčiai — „11. Medžiais apsodintas žemės plotas“ turi būti ne įnag., bet viet. lnk.

Stačiai — yra praleidimas. Turi būti: „4. Filmų artistės vardo dalis. Kulkos pavadinimas. 5. Šulinys upėje ar ežere. Argentinos miesto pavadinimo dalis. Graikų dramos asmuo (kilm. lnk.)“. Šio galvosūkių sprendimas pratęstas iki I. 15.

Erika

Pas mus rašomųjų mašinėlių kainos
nuo Lt. 300,—

Pirkėjams pateikiame didžiausią pasirinkimą naujausių modelių ir duodame patogiausiomis sąlygomis išsimokėti.

J. KARVELIO PREKYBOS NAMAI
Kaunas, Laisvės al. 25. Tel. 21349 ir 25523.

Tekstilės Fabrikas
A/B „LIMA“

Kaunas, Jonavos g. III Takas,
tel. 2 38 32.

Fabrikas įrengtas pagal naujausius technikos laimėjimus, gamina įvairiausias vilnones medžiagas vyrams ir moterims, prityrusių specialistų priežiūra.

Gerb. klientus
Naujų Metų proga sveikina
„Maistas“ A. B.

Švenčių proga sveikiname
savo Didž. Gerb. klientus.
Amerikos Lietuvių Akcinė Bendrovė

Naujų Metų proga
sveikinam garbingą kariuomenę
Restoranas „Metropolis“

A. BAITRĖNO
KASINUKU IR CIVILIŲ
FLER. SILYKIA
LŪŠANIMAI ATLIKAMI
IS SAVO IR LŪŠANTE-
JI, MEŽIACŲ
PATICICIS MOKŪJING
SAVYGS
KIEŠO PETRAUSKO G. NR. 10 TEL. 26955

KAKAO
VAN HOUTEN

per 100 metų vadovaujanti pasaulinė markė

Naujas originalus
įpakavimas

50 gramų — 30 centų

Naujų Metų proga
sveikinam garbingą kariuomenę
„Trijų Milžinų“ restoranas

Naujų Metų proga
sveikinam garbingą kariuomenę
Restoranas „Versalis“

Papuoškite savo stalą
tik „LIESIL“ gaminiais:

šprotais, Bicki, skumbrija, vaisiais
agurkais ir įvairiais kompotais

ir Tamsta turėsi jaukias šventes

O dabar
sekite termometrą!

Vėjas, sniegas ir šaltis
išdžiovina Jūsų odą ir dėl to ji sutrūksta, prie-
šėja ir per anksti atsiranda veido raukšlės.
Drėgnam orui esant visiškai ne vistic, kokių
Jūs miilu prausitės. Išsiskirdamas iš kitų
kvepiančių miulų

A. Mogilevskio ir Sūnaus
boro - timolo muilas

yra persunktas riebalais, higieniškas ir
daro Jūsų odą minkštą ir švelnią.

Gali klysti tūkstančiai, bet ne milijonai. Tas
paaiškina, kodėl dabar milijonai vartoja kas-
dien dantų pastą Chlorodont ir turi gražius,
baltus dantis. Chlorodont yra kokybės ir kainų
pigumo simbolis.

Chlorodont

Nors Kipro Petrausko jubiliejus jau pra-
ėjo, bet Kipro Petrausko jubiliejinis mu-
las dar ilgai gaivins jo vartotojus.

Nepamainomas muilas visiems.
Pabandyk šiandien!

BERARIRKO